៙ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស។

អង្គុត្តរនិកាយោ

នវកនិបាតបាឡិ

១. បឋមបណ្ណាសកំ

១. សម្ពោធិវគ្គោ

១. សម្ពោធិសុត្តំ

១. ឯវំ មេ សុតំ – ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តត្រ ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ –

“សចេ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘សម្ពោធិបក្ខិកានំ [សម្ពោធបក្ខិកានំ (សី. ស្យា. បី.)], អាវុសោ, ធម្មានំ កា ឧបនិសា ភាវនាយា’តិ, ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ កិន្តិ ព្យាករេយ្យាថា”តិ? “ភគវំមូលកា នោ, ភន្តេ, ធម្មា…បេ.… ភគវតោ សុត្វា ភិក្ខូ ធារេស្សន្តី”តិ។

“តេន ហិ, ភិក្ខវេ, សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“សចេ, ភិក្ខវេ, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ឯវំ បុច្ឆេយ្យុំ – ‘សម្ពោធិបក្ខិកានំ, អាវុសោ, ធម្មានំ កា ឧបនិសា ភាវនាយា’តិ, ឯវំ បុដ្ឋា តុម្ហេ, ភិក្ខវេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ឯវំ ព្យាករេយ្យាថ –

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ កល្យាណមិត្តោ ហោតិ កល្យាណសហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ ។ សម្ពោធិបក្ខិកានំ, អាវុសោ, ធម្មានំ អយំ បឋមា ឧបនិសា ភាវនាយ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ, បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។ សម្ពោធិបក្ខិកានំ, អាវុសោ, ធម្មានំ អយំ ទុតិយា ឧបនិសា ភាវនាយ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ យាយំ កថា អភិសល្លេខិកា ចេតោវិវរណសប្បាយា, សេយ្យថិទំ – អប្បិច្ឆកថា សន្តុដ្ឋិកថា បវិវេកកថា អសំសគ្គកថា វីរិយារម្ភកថា សីលកថា សមាធិកថា បញ្ញាកថា វិមុត្តិកថា វិមុត្តិញាណទស្សនកថា, ឯវរូបិយា កថាយ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ សម្ពោធិបក្ខិកានំ, អាវុសោ, ធម្មានំ អយំ តតិយា ឧបនិសា ភាវនាយ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ, ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ។ សម្ពោធិបក្ខិកានំ, អាវុសោ, ធម្មានំ អយំ ចតុត្ថី ឧបនិសា ភាវនាយ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បញ្ញវា ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា។ សម្ពោធិបក្ខិកានំ, អាវុសោ, ធម្មានំ អយំ បញ្ចមី ឧបនិសា ភាវនាយ”។

“កល្យាណមិត្តស្សេតំ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បាដិកង្ខំ កល្យាណសហាយស្ស កល្យាណសម្បវង្កស្ស – សីលវា ភវិស្សតិ, បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរិស្សតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខិស្សតិ សិក្ខាបទេសុ។

“កល្យាណមិត្តស្សេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បាដិកង្ខំ កល្យាណសហាយស្ស កល្យាណសម្បវង្កស្ស – យាយំ កថា អភិសល្លេខិកា ចេតោវិវរណសប្បាយា, សេយ្យថិទំ – អប្បិច្ឆកថា សន្តុដ្ឋិកថា បវិវេកកថា អសំសគ្គកថា វីរិយារម្ភកថា សីលកថា សមាធិកថា បញ្ញាកថា វិមុត្តិកថា វិមុត្តិញាណទស្សនកថា, ឯវរូបិយា កថាយ និកាមលាភី ភវិស្សតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។

“កល្យាណមិត្តស្សេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បាដិកង្ខំ កល្យាណសហាយស្ស កល្យាណសម្បវង្កស្ស – អារទ្ធវីរិយោ វិហរិស្សតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ, ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ។

“កល្យាណមិត្តស្សេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បាដិកង្ខំ កល្យាណសហាយស្ស កល្យាណសម្បវង្កស្ស – បញ្ញវា ភវិស្សតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា។

“តេន ច បន, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនា ឥមេសុ បញ្ចសុ ធម្មេសុ បតិដ្ឋាយ ចត្តារោ ធម្មា ឧត្តរិ [ឧត្តរឹ (សី. ស្យា. បី.)] ភាវេតព្ពា – អសុភា ភាវេតព្ពា រាគស្ស បហានាយ, មេត្តា ភាវេតព្ពា ព្យាបាទស្ស បហានាយ, អានាបានស្សតិ [អានាបានសតិ (សី. បី.)] ភាវេតព្ពា វិតក្កុបច្ឆេទាយ, អនិច្ចសញ្ញា ភាវេតព្ពា អស្មិមានសមុគ្ឃាតាយ។ អនិច្ចសញ្ញិនោ, ភិក្ខវេ, អនត្តសញ្ញា សណ្ឋាតិ។ អនត្តសញ្ញី អស្មិមានសមុគ្ឃាតំ បាបុណាតិ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ និព្ពាន”ន្តិ ។ បឋមំ។

២. និស្សយសុត្តំ

២. អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ...បេ.... ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “‘និស្សយសម្បន្នោ និស្សយសម្បន្នោ’តិ, ភន្តេ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, ភន្តេ, ភិក្ខុ និស្សយសម្បន្នោ ហោតី”តិ? “សទ្ធំ ចេ, ភិក្ខុ, ភិក្ខុ និស្សាយ អកុសលំ បជហតិ កុសលំ ភាវេតិ, បហីនមេវស្ស តំ អកុសលំ ហោតិ។ ហិរិំ ចេ, ភិក្ខុ, ភិក្ខុ និស្សាយ...បេ.... ឱត្តប្បំ ចេ, ភិក្ខុ, ភិក្ខុ និស្សាយ...បេ.... វីរិយំ ចេ, ភិក្ខុ, ភិក្ខុ និស្សាយ...បេ.... បញ្ញំ ចេ, ភិក្ខុ, ភិក្ខុ និស្សាយ អកុសលំ បជហតិ កុសលំ ភាវេតិ, បហីនមេវស្ស តំ អកុសលំ ហោតិ ។ តំ ហិស្ស ភិក្ខុនោ អកុសលំ បហីនំ ហោតិ សុប្បហីនំ, យំស អរិយាយ បញ្ញាយ ទិស្វា បហីនំ”។

“តេន ច បន, ភិក្ខុ, ភិក្ខុនា ឥមេសុ បញ្ចសុ ធម្មេសុ បតិដ្ឋាយ ចត្តារោ ឧបនិស្សាយ វិហាតព្ពំ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខុ, ភិក្ខុ សង្ខាយេកំ បដិសេវតិ, សង្ខាយេកំ អធិវាសេតិ, សង្ខាយេកំ បរិវជ្ជេតិ, សង្ខាយេកំ វិនោទេតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខុ, ភិក្ខុ និស្សយសម្បន្នោ ហោតី”តិ។ ទុតិយំ។

៣. មេឃិយសុត្តំ

៣. ឯកំ សមយំ ភគវា ចាលិកាយំ វិហរតិ ចាលិកាបព្ពតេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា មេឃិយោ ភគវតោ ឧបដ្ឋាកោ ហោតិ។ អថ ខោ អាយស្មា មេឃិយោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតោ ខោ អាយស្មា មេឃិយោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឥច្ឆាមហំ, ភន្តេ, ជន្តុគាមំ [ជតុគាមំ (សី. អដ្ឋ., ស្យា. អដ្ឋ.), ជត្តុគាមំ (ក. អដ្ឋកថាយម្បិ បាឋន្តរំ)] បិណ្ឌាយ បវិសិតុ”ន្តិ។ “យស្ស ទានិ ត្វំ, មេឃិយ, កាលំ មញ្ញសី”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា មេឃិយោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ ជន្តុគាមំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ ជន្តុគាមេ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ យេន កិមិកាឡាយ នទិយា តីរំ តេនុបសង្កមិ។ អទ្ទសា ខោ អាយស្មា មេឃិយោ កិមិកាឡាយ នទិយា តីរេ ជង្ឃាវិហារំ [ជង្ឃវិហារំ (ស្យា. ក.)] អនុចង្កមមានោ អនុវិចរមានោ អម្ពវនំ បាសាទិកំ រមណីយំ។ ទិស្វានស្ស ឯតទហោសិ – “បាសាទិកំ វតិទំ អម្ពវនំ រមណីយំ, អលំ វតិទំ កុលបុត្តស្ស បធានត្ថិកស្ស បធានាយ។ សចេ មំ ភគវា អនុជានេយ្យ, អាគច្ឆេយ្យាហំ ឥមំ អម្ពវនំ បធានាយា”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា មេឃិយោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មេឃិយោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ឥធាហំ, ភន្តេ, បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ ជន្តុគាមំ បិណ្ឌាយ បាវិសិំ។ ជន្តុគាមេ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ យេន

កិមិកាឡាយ នទិយា តីរំ តេនុបសង្កមិ។ អទ្ទសំ ខោ អហំ, ភន្តេ, កិមិកាឡាយ នទិយា តីរេ ជង្ឃាវិហារំ អនុចង្កមមានោ អនុវិចរមានោ អម្ពវនំ បាសាទិកំ រមណីយំ។ ទិស្វាន មេ ឯតទហោសិ – ‘បាសាទិកំ វតិទំ អម្ពវនំ រមណីយំ។ អលំ វតិទំ កុលបុត្តស្ស បធានត្ថិកស្ស បធានាយ។ សចេ មំ ភគវា អនុជានេយ្យ, អាគច្ឆេយ្យាហំ ឥមំ អម្ពវនំ បធានាយា’តិ។ សចេ មំ ភគវា អនុជានេយ្យ, គច្ឆេយ្យាហំ តំ អម្ពវនំ បធានាយា”តិ។ “អាគមេហិ តាវ, មេឃិយ ! ឯកកម្ហិ [ឯកកម្ហា (សី. បី.)] តាវ [វត (ក.)] យាវ អញ្ញោបិ កោចិ ភិក្ខុ អាគច្ឆតី”តិ [ទិស្សតូតិ (សព្ពត្ថ, ទីឃនិកាយម្បិ បាឋន្តរំ), អាគច្ឆតូតិ, ទិស្សតីតិ (ទីឃនិកាយំ បាឋន្តរានិ)]។

ទុតិយម្បិ ខោ អាយស្មា មេឃិយោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ភគវតោ, ភន្តេ, នត្ថិ កិញ្ចិ ឧត្តរិ ករណីយំ, នត្ថិ កតស្ស បដិចយោ។ មយ្ហំ ខោ បន, ភន្តេ, អត្ថិ ឧត្តរិ ករណីយំ, អត្ថិ កតស្ស បដិចយោ។ សចេ មំ ភគវា អនុជានេយ្យ, គច្ឆេយ្យាហំ តំ អម្ពវនំ បធានាយា”តិ។ “អាគមេហិ តាវ, មេឃិយ, ឯកកម្ហិ តាវ យាវ អញ្ញោបិ កោចិ ភិក្ខុ អាគច្ឆតី”តិ។

តតិយម្បិ ខោ អាយស្មា មេឃិយោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ភគវតោ, ភន្តេ, នត្ថិ កិញ្ចិ ឧត្តរិ ករណីយំ, នត្ថិ កតស្ស បដិចយោ។ មយ្ហំ ខោ បន, ភន្តេ, អត្ថិ ឧត្តរិ ករណីយំ, អត្ថិ កតស្ស បដិចយោ។ សចេ មំ ភគវា អនុជានេយ្យ, គច្ឆេយ្យាហំ តំ អម្ពវនំ បធានាយា”តិ។ “បធានន្តិ ខោ, មេឃិយ, វទមានំ កិន្តិ វទេយ្យាម! យស្ស ទានិ ត្វំ, មេឃិយ, កាលំ មញ្ញសី”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា មេឃិយោ ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា យេន តំ អម្ពវនំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តំ អម្ពវនំ អជ្ឈោគាហេត្វា អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ ទិវាវិហារំ និសីទិ។ អថ ខោ អាយស្មតោ មេឃិយស្ស តស្មិំ អម្ពវនេ វិហរន្តស្ស យេភុយ្យេន តយោ បាបកា អកុសលា វិតក្កា សមុទាចរន្តិ, សេយ្យថិទំ – កាមវិតក្កោ, ព្យាបាទវិតក្កោ, វិហិំសាវិតក្កោ។ អថ ខោ អាយស្មតោ មេឃិយស្ស ឯតទហោសិ – “អច្ឆរិយំ វត ភោ, អព្ភុតំ វត ភោ! សទ្ធាយ ច វតម្ហា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតា; អថ ច បនិមេហិ តីហិ បាបកេហិ អកុសលេហិ វិតក្កេហិ អន្វាសត្តា – កាមវិតក្កេន, ព្យាបាទវិតក្កេន, វិហិំសាវិតក្កេនា”តិ។

អថ ខោ អាយស្មា មេឃិយោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មេឃិយោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“ឥធ មយ្ហំ, ភន្តេ, តស្មិំ អម្ពវនេ វិហរន្តស្ស យេភុយ្យេន តយោ បាបកា អកុសលា វិតក្កា សមុទាចរន្តិ, សេយ្យថិទំ – កាមវិតក្កោ, ព្យាបាទវិតក្កោ, វិហិំសាវិតក្កោ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯតទហោសិ – ‘អច្ឆរិយំ វត ភោ, អព្ភុតំ វត ភោ! សទ្ធាយ ច វតម្ហា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតា; អថ ច បនិមេហិ តីហិ បាបកេហិ អកុសលេហិ វិតក្កេហិ អន្វាសត្តា – កាមវិតក្កេន, ព្យាបាទវិតក្កេន, វិហិំសាវិតក្កេនាតិ’”។

“អបរិបក្កាយ, មេឃិយ, ចេតោវិមុត្តិយា បញ្ច ធម្មា បរិបក្កាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ បញ្ច? ឥធ, មេឃិយ, ភិក្ខុ កល្យាណមិត្តោ ហោតិ កល្យាណសហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ។ អបរិបក្កាយ, មេឃិយ, ចេតោវិមុត្តិយា អយំ បឋមោ ធម្មោ បរិបក្កាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, មេឃិយ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ, បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។ អបរិបក្កាយ, មេឃិយ, ចេតោវិមុត្តិយា អយំ ទុតិយោ ធម្មោ បរិបក្កាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, មេឃិយ, យាយំ កថា អភិសល្លេខិកា ចេតោវិវរណសប្បាយា, សេយ្យថិទំ – អប្បិច្ឆកថា សន្តុដ្ឋិកថា បវិវេកកថា អសំសគ្គកថា វីរិយារម្ភកថា សីលកថា សមាធិកថា បញ្ញាកថា វិមុត្តិកថា វិមុត្តិញាណទស្សនកថា, ឯវរូបិយា កថាយ និកាមលាភី ហោតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី។ អបរិបក្កាយ, មេឃិយ, ចេតោវិមុត្តិយា អយំ តតិយោ ធម្មោ បរិបក្កាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, មេឃិយ, ភិក្ខុ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ, កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ, ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ។ អបរិបក្កាយ, មេឃិយ, ចេតោវិមុត្តិយា អយំ ចតុត្ថោ ធម្មោ បរិបក្កាយ សំវត្តតិ។

“បុន ចបរំ, មេឃិយ, ភិក្ខុ បញ្ញវា ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មា ទុក្ខក្ខយគាមិនិយា។ អបរិបក្កាយ, មេឃិយ, ចេតោវិមុត្តិយា អយំ បញ្ចមោ ធម្មោ បរិបក្កាយ សំវត្តតិ។

“កល្យាណមិត្តស្សេតំ , មេឃិយ, ភិក្ខុនោ បាដិកង្ខំ កល្យាណសហាយស្ស កល្យាណសម្បវង្កស្ស – ‘សីលវា ភវិស្សតិ...បេ. ... សមាទាយ សិក្ខិស្សតិ សិក្ខាបទេសុ’”។

“កល្យាណមិត្តស្សេតំ, មេឃិយ, ភិក្ខុនោ បាដិកង្ខំ កល្យាណសហាយស្ស កល្យាណសម្បវង្កស្ស – ‘យាយំ កថា អភិសល្លេខិកា ចេតោវិវរណសប្បាយា, សេយ្យថិទំ – អប្បិច្ឆកថា...បេ.... វិមុត្តិញាណទស្សនកថា, ឯវរូបិយា កថាយ និកាមលាភី ភវិស្សតិ អកិច្ឆលាភី អកសិរលាភី’”។

“កល្យាណមិត្តស្សេតំ, មេឃិយ, ភិក្ខុនោ បាដិកង្ខំ កល្យាណសហាយស្ស កល្យាណសម្បវង្កស្ស – ‘អារទ្ធវីរិយោ វិហរិស្សតិ...បេ.... អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ’”។

“កល្យាណមិត្តស្សេតំ , មេឃិយ, ភិក្ខុនោ បាដិកង្ខំ កល្យាណសហាយស្ស កល្យាណសម្បវង្កស្ស – ‘បញ្ញវា ភវិស្សតិ...បេ.... សម្មាទុក្ខក្ខយគាមិនិយា’”។

“តេន ច បន, មេឃិយ, ភិក្ខុនា ឥមេសុ បញ្ចសុ ធម្មេសុ បតិដ្ឋាយ ចត្តារោ ធម្មា ឧត្តរិ ភាវេតព្ពា – អសុភា ភាវេតព្ពា រាគស្ស បហានាយ, មេត្តា ភាវេតព្ពា ព្យាបាទស្ស បហានាយ, អានាបានស្សតិ ភាវេតព្ពា វិតក្កុបច្ឆេទាយ, អនិច្ចសញ្ញា ភាវេតព្ពា អស្មិមានសមុគ្ឃាតាយ។ អនិច្ចសញ្ញិនោ, មេឃិយ, អនត្តសញ្ញា សណ្ឋាតិ។ អនត្តសញ្ញី អស្មិមានសមុគ្ឃាតំ បាបុណាតិ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ និព្ពាន”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. នន្ទកសុត្តំ

៤. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា នន្ទកោ ឧបដ្ឋានសាលាយំ ភិក្ខូ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេតិ សមាទបេតិ សមុត្តេជេតិ សម្បហំសេតិ។ អថ ខោ ភគវា សាយន្ហសមយំ បដិសល្លានា វុដ្ឋិតោ យេនុបដ្ឋានសាលា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ពហិទ្វារកោដ្ឋកេ អដ្ឋាសិ កថាបរិយោសានំ អាគមយមានោ។ អថ ខោ ភគវា កថាបរិយោសានំ វិទិត្វា ឧក្កាសេត្វា អគ្គឡំ អាកោដេសិ។ វិវរិំសុ ខោ តេ ភិក្ខូ ភគវតោ ទ្វារំ។

អថ ខោ ភគវា ឧបដ្ឋានសាលំ បវិសិត្វា បញ្ញត្តាសនេ និសីទិ។ និសជ្ជ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ នន្ទកំ ឯតទវោច – “ទីឃោ ខោ ត្យាយំ, នន្ទក, ធម្មបរិយាយោ ភិក្ខូនំ បដិភាសិ។ អបិ មេ បិដ្ឋិ អាគិលាយតិ ពហិទ្វារកោដ្ឋកេ ឋិតស្ស កថាបរិយោសានំ អាគមយមានស្សា”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា នន្ទកោ សារជ្ជមានរូបោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “ន ខោ បន មយំ, ភន្តេ, ជានាម ‘ភគវា ពហិទ្វារកោដ្ឋកេ ឋិតោ’តិ។ សចេ ហិ មយំ, ភន្តេ, ជានេយ្យាម ‘ភគវា ពហិទ្វារកោដ្ឋកេ ឋិតោ’តិ, ឯត្តកម្បិ ( ) [(ធម្មំ) កត្តចិ] នោ នប្បដិភាសេយ្យា”តិ។

អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ នន្ទកំ សារជ្ជមានរូបំ វិទិត្វា អាយស្មន្តំ នន្ទកំ ឯតទវោច – “សាធុ, សាធុ, នន្ទក! ឯតំ ខោ, នន្ទក, តុម្ហាកំ បតិរូបំ កុលបុត្តានំ សទ្ធាយ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតានំ, យំ តុម្ហេ ធម្មិយា កថាយ សន្និសីទេយ្យាថ។ សន្និបតិតានំ វោ, នន្ទក, ទ្វយំ ករណីយំ – ធម្មី វា កថា អរិយោ វា តុណ្ហីភាវោ។ [អ. និ. ៨.៧១; ៩.១] សទ្ធោ ច, នន្ទក, ភិក្ខុ ហោតិ, នោ ច សីលវា។ ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ តេន តំ អង្គំ បរិបូរេតព្ពំ – ‘កិន្តាហំ សទ្ធោ ច អស្សំ សីលវា ចា’តិ។ យតោ ច ខោ, នន្ទក, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ សីលវា ច, ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។

“សទ្ធោ ច, នន្ទក, ភិក្ខុ ហោតិ សីលវា ច, នោ ច លាភី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមាធិស្ស។ ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ តេន តំ អង្គំ បរិបូរេតព្ពំ – ‘កិន្តាហំ សទ្ធោ ច អស្សំ សីលវា ច លាភី ច អជ្ឈត្តំ ចេតោសមាធិស្សា’តិ។ យតោ ច ខោ, នន្ទក, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ សីលវា ច លាភី ច អជ្ឈត្តំ ចេតោសមាធិស្ស, ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។

“សទ្ធោ ច, នន្ទក, ភិក្ខុ ហោតិ សីលវា ច លាភី ច អជ្ឈត្តំ ចេតោសមាធិស្ស, ន លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។ ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ សេយ្យថាបិ, នន្ទក, បាណកោ ចតុប្បាទកោ អស្ស។ តស្ស ឯកោ

បាទោ ឱមកោ លាមកោ។ ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ អស្ស។ ឯវមេវំ ខោ, នន្ទក, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ សីលវា ច លាភី ច អជ្ឈត្តំ ចេតោសមាធិស្ស, ន លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ។ ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ តេន តំ អង្គំ បរិបូរេតព្ពំ – 'កិន្តាហំ សទ្ធោ ច អស្សំ សីលវា ច លាភី ច អជ្ឈត្តំ ចេតោសមាធិស្ស លាភី ច អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយា'"តិ។

"យតោ ច ខោ, នន្ទក, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ សីលវា ច លាភី ច អជ្ឈត្តំ ចេតោសមាធិស្ស លាភី ច អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ, ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតី"តិ។ ឥទមវោច ភគវា។ ឥទំ វត្វាន សុគតោ ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បាវិសិ។

អថ ខោ អាយស្មា នន្ទកោ អចិរបក្កន្តស្ស ភគវតោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – "ឥទានិ, អាវុសោ, ភគវា ចតូហិ បទេហិ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេត្វា ឧដ្ឋាយាសនា វិហារំ បវិដ្ឋោ – 'សទ្ធោ ច, នន្ទក, ភិក្ខុ ហោតិ, នោ ច សីលវា។ ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ តេន តំ អង្គំ បរិបូរេតព្ពំ – កិន្តាហំ សទ្ធោ ច អស្សំ សីលវា ចា'តិ។ យតោ ច ខោ នន្ទក ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ សីលវា ច, ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតិ។ សទ្ធោ ច នន្ទក ភិក្ខុ ហោតិ សីលវា ច, នោ ច លាភី អជ្ឈត្តំ ចេតោសមាធិស្ស...បេ.... លាភី ច អជ្ឈត្តំ ចេតោសមាធិស្ស, ន លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ, ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ។ សេយ្យថាបិ នន្ទក បាណកោ ចតុប្បាទកោ អស្ស, តស្ស ឯកោ បាទោ ឱមកោ លាមកោ, ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ អស្ស។ ឯវមេវំ ខោ, នន្ទក, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ សីលវា ច, លាភី ច អជ្ឈត្តំ ចេតោសមាធិស្ស, ន លាភី អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ, ឯវំ សោ តេនង្គេន អបរិបូរោ ហោតិ, តេន តំ អង្គំ បរិបូរេតព្ពំ 'កិន្តាហំ សទ្ធោ ច អស្សំ សីលវា ច, លាភី ច អជ្ឈត្តំ ចេតោសមាធិស្ស, លាភី ច អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយា'តិ។ យតោ ច ខោ, នន្ទក, ភិក្ខុ សទ្ធោ ច ហោតិ សីលវា ច លាភី ច អជ្ឈត្តំ ចេតោសមាធិស្ស លាភី ច អធិបញ្ញាធម្មវិបស្សនាយ, ឯវំ សោ តេនង្គេន បរិបូរោ ហោតី"តិ។

"បញ្ចិមេ, អាវុសោ, អានិសំសា កាលេន ធម្មស្សវនេ កាលេន ធម្មសាកច្ឆាយ។ កតមេ បញ្ច? ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ យថា យថា, អាវុសោ, ភិក្ខុ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ , តថា តថា សោ សត្ថុ បិយោ ច ហោតិ មនាបោ ច គរុ ច ភាវនីយោ ច។ អយំ, អាវុសោ, បឋមោ អានិសំសោ កាលេន ធម្មស្សវនេ កាលេន ធម្មសាកច្ឆាយ។

"បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ យថា យថា, អាវុសោ, ភិក្ខុ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ...បេ.... ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ, តថា តថា សោ តស្មិំ ធម្មេ អត្ថប្បដិសំវេទី ច ហោតិ ធម្មប្បដិសំវេទី ច។ អយំ, អាវុសោ, ទុតិយោ អានិសំសោ កាលេន ធម្មស្សវនេ កាលេន ធម្មសាកច្ឆាយ។

"បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ យថា យថា, អាវុសោ, ភិក្ខុ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ...បេ.... ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ, តថា តថា សោ តស្មិំ ធម្មេ គម្ភីរំ អត្ថបទំ បញ្ញាយ អតិវិជ្ឈ បស្សតិ។ អយំ, អាវុសោ, តតិយោ អានិសំសោ កាលេន ធម្មស្សវនេ កាលេន ធម្មសាកច្ឆាយ។

"បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ...បេ.... ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ យថា យថា, អាវុសោ, ភិក្ខុ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ...បេ.... ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ, តថា តថា នំ សព្រហ្មចារី ឧត្តរិ សម្ភាវេន្តិ – 'អទ្ធា អយមាយស្មា បត្តោ វា បជ្ជតិ វា'។ អយំ, អាវុសោ, ចតុត្ថោ អានិសំសោ កាលេន ធម្មស្សវនេ កាលេន ធម្មសាកច្ឆាយ។

"បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ យថា យថា, អាវុសោ, ភិក្ខុ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ , កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ, តត្ថ យេ ខោ ភិក្ខូ សេខា អប្បត្តមានសា អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ បត្ថយមានា វិហរន្តិ, តេ តំ ធម្មំ សុត្វា វីរិយំ អារភន្តិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ យេ បន តត្ថ ភិក្ខូ អរហន្តោ ខីណាសវា វុសិតវន្តោ កតករណីយា ឱហិតភារា អនុប្បត្តសទត្ថា បរិក្ខីណភវសំយោជនា សម្មទញ្ញា

វិមុត្តា, តេ តំ ធម្មំ សុត្វា ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារំយេវ អនុយុត្តា វិហរន្តិ។ អយំ, អាវុសោ, បញ្ចមោ អានិសំសោ កាលេន ធម្មស្សវនេ កាលេន ធម្មសាកច្ឆាយ។ ឥមេ ខោ, អាវុសោ, បញ្ច អានិសំសា កាលេន ធម្មស្សវនេ កាលេន ធម្មសាកច្ឆាយា''តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ពលសុត្តំ

៥. ''ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, ពលានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? បញ្ញាពលំ, វីរិយពលំ, អនវជ្ជពលំ, សង្គាហពលំ។ កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, បញ្ញាពលំ? យេ ធម្មា កុសលា កុសលសង្ខាតា យេ ធម្មា អកុសលា អកុសលសង្ខាតា យេ ធម្មា សាវជ្ជា សាវជ្ជសង្ខាតា យេ ធម្មា អនវជ្ជា អនវជ្ជសង្ខាតា យេ ធម្មា កណ្ហា កណ្ហសង្ខាតា យេ ធម្មា សុក្កា សុក្កសង្ខាតា យេ ធម្មា សេវិតព្ពា សេវិតព្ពសង្ខាតា យេ ធម្មា អសេវិតព្ពា អសេវិតព្ពសង្ខាតា យេ ធម្មា នាលមរិយា នាលមរិយសង្ខាតា យេ ធម្មា អលមរិយា អលមរិយសង្ខាតា, ត្យាស្ស ធម្មា បញ្ញាយ វោទិដ្ឋា ហោន្តិ វោចរិតា។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, បញ្ញាពលំ។

''កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, វីរិយពលំ? យេ ធម្មា អកុសលា អកុសលសង្ខាតា យេ ធម្មា សាវជ្ជា សាវជ្ជសង្ខាតា យេ ធម្មា កណ្ហា កណ្ហសង្ខាតា យេ ធម្មា អសេវិតព្ពា អសេវិតព្ពសង្ខាតា យេ ធម្មា នាលមរិយា នាលមរិយសង្ខាតា, តេសំ ធម្មានំ បហានាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ។ យេ ធម្មា កុសលា កុសលសង្ខាតា យេ ធម្មា អនវជ្ជា អនវជ្ជសង្ខាតា យេ ធម្មា សុក្កា សុក្កសង្ខាតា យេ ធម្មា សេវិតព្ពា សេវិតព្ពសង្ខាតា យេ ធម្មា អលមរិយា អលមរិយសង្ខាតា, តេសំ ធម្មានំ បដិលាភាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, វីរិយពលំ។

''កតមញ្ច, ភិក្ខវេ, អនវជ្ជពលំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ អនវជ្ជេន កាយកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អនវជ្ជេន វចីកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អនវជ្ជេន មនោកម្មេន សមន្នាគតោ ហោតិ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនវជ្ជពលំ។

''កតមញ្ច , ភិក្ខវេ, សង្គាហពលំ? ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, សង្គហវត្ថូនិ – ទានំ, បេយ្យវជ្ជំ, អត្ថចរិយា, សមានត្តតា។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ទានានំ យទិទំ ធម្មទានំ។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, បេយ្យវជ្ជានំ យទិទំ អត្ថិកស្ស ឱហិតសោតស្ស បុនប្បុនំ ធម្មំ ទេសេតិ។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, អត្ថចរិយានំ យទិទំ អស្សទ្ធំ សទ្ធាសម្បទាយ សមាទបេតិ និវេសេតិ បតិដ្ឋាបេតិ, ទុស្សីលំ សីលសម្បទាយ... បេ.... មច្ឆរិំ ចាគសម្បទាយ...បេ.... ទុប្បញ្ញំ បញ្ញាសម្បទាយ សមាទបេតិ និវេសេតិ បតិដ្ឋាបេតិ។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, សមានត្តតានំ យទិទំ សោតាបន្នោ សោតាបន្នស្ស សមានត្តោ, សកទាគាមី សកទាគាមិស្ស សមានត្តោ, អនាគាមី អនាគាមិស្ស សមានត្តោ, អរហា អរហតោ សមានត្តោ។ ឥទំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សង្គាហពលំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ ពលានិ។

''ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ អរិយសាវកោ បញ្ច ភយានិ សមតិក្កន្តោ ហោតិ។ កតមានិ បញ្ច? អាជីវិកភយំ, អសិលោកភយំ, បរិសសារជ្ជភយំ, មរណភយំ , ទុគ្គតិភយំ។ ស ខោ សោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – 'នាហំ អាជីវិកភយស្ស ភាយាមិ។ កិស្សាហំ អាជីវិកភយស្ស ភាយិស្សាមិ? អត្ថិ មេ ចត្តារិ ពលានិ – បញ្ញាពលំ, វីរិយពលំ, អនវជ្ជពលំ, សង្គាហពលំ។ ទុប្បញ្ញោ ខោ អាជីវិកភយស្ស ភាយេយ្យ។ កុសីតោ អាជីវិកភយស្ស ភាយេយ្យ។ សាវជ្ជកាយកម្មន្តវចីកម្មន្តមនោកម្មន្តោ អាជីវិកភយស្ស ភាយេយ្យ។ អសង្គាហកោ អាជីវិកភយស្ស ភាយេយ្យ។ នាហំ អសិលោកភយស្ស ភាយាមិ...បេ.... នាហំ បរិសសារជ្ជភយស្ស ភាយាមិ...បេ.... នាហំ មរណភយស្ស ភាយាមិ...បេ.... នាហំ ទុគ្គតិភយស្ស ភាយាមិ។ កិស្សាហំ ទុគ្គតិភយស្ស ភាយិស្សាមិ? អត្ថិ មេ ចត្តារិ ពលានិ – បញ្ញាពលំ, វីរិយពលំ, អនវជ្ជពលំ, សង្គាហពលំ។ ទុប្បញ្ញោ ខោ ទុគ្គតិភយស្ស ភាយេយ្យ។ កុសីតោ ទុគ្គតិភយស្ស ភាយេយ្យ។ សាវជ្ជកាយកម្មន្តវចីកម្មន្តមនោកម្មន្តោ ទុគ្គតិភយស្ស ភាយេយ្យ។ អសង្គាហកោ ទុគ្គតិភយស្ស ភាយេយ្យ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចតូហិ ពលេហិ សមន្នាគតោ អរិយសាវកោ ឥមានិ បញ្ច ភយានិ សមតិក្កន្តោ ហោតី''តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សេវនាសុត្តំ

៦. តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ...បេ.... អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច –

''បុគ្គលោបិ , អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពោ – សេវិតព្ពោបិ អសេវិតព្ពោបិ។ ចីវរម្បិ, អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពំ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បិ។ បិណ្ឌបាតោបិ, អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពោ – សេវិតព្ពោបិ

អសេវិតព្ពោបិ។ សេនាសនម្បិ, អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពំ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បិ។ គាមនិគមោបិ, អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពោ – សេវិតព្ពោបិ អសេវិតព្ពោបិ។ ជនបទបទេសោបិ អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពោ – សេវិតព្ពោបិ អសេវិតព្ពោបិ។

“‘បុគ្គលោបិ, អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពោ – សេវិតព្ពោបិ អសេវិតព្ពោបី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? តត្ថ យំ ជញ្ញា បុគ្គលំ – ‘ឥមំ ខោ មេ បុគ្គលំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ; យេ ច ខោ មេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា តេ ច កសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ; យស្ស ចម្ហិ អត្ថាយ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ សោ ច មេ សាមញ្ញត្ថោ ន ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆតី’តិ, តេនាវុសោ, បុគ្គលេន សោ បុគ្គលោ រត្តិភាគំ វា ទិវសភាគំ វា សង្ខាបិ អនាបុច្ឆា បក្កមិតព្ពំ នានុពន្ធិតព្ពោ។

“តត្ថ យំ ជញ្ញា បុគ្គលំ – ‘ឥមំ ខោ មេ បុគ្គលំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ; យេ ច ខោ មេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា តេ ច អប្បកសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ; យស្ស ចម្ហិ អត្ថាយ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ សោ ច មេ សាមញ្ញត្ថោ ន ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆតី’តិ, តេនាវុសោ, បុគ្គលេន សោ បុគ្គលោ សង្ខាបិ អនាបុច្ឆា បក្កមិតព្ពំ នានុពន្ធិតព្ពោ។

“តត្ថ យំ ជញ្ញា បុគ្គលំ – ‘ឥមំ ខោ មេ បុគ្គលំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ; យេ ច ខោ មេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា តេ ច កសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ; យស្ស ចម្ហិ អត្ថាយ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ សោ ច មេ សាមញ្ញត្ថោ ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆតី’តិ, តេនាវុសោ, បុគ្គលេន សោ បុគ្គលោ សង្ខាបិ អនុពន្ធិតព្ពោ ន បក្កមិតព្ពំ។

“តត្ថ យំ ជញ្ញា បុគ្គលំ – ‘ឥមំ ខោ មេ បុគ្គលំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ; យេ ច ខោ មេ បព្ពជិតេន ជីវិតបរិក្ខារា សមុទានេតព្ពា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារា តេ ច អប្បកសិរេន សមុទាគច្ឆន្តិ; យស្ស ចម្ហិ អត្ថាយ អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជិតោ សោ ច មេ សាមញ្ញត្ថោ ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆតី’តិ, តេនាវុសោ, បុគ្គលេន សោ បុគ្គលោ យាវជីវំ អនុពន្ធិតព្ពោ ន បក្កមិតព្ពំ អបិ បនុជ្ជមានេន [បណុជ្ជមានេន (?)]។ ‘បុគ្គលោបិ, អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពោ – សេវិតព្ពោបិ អសេវិតព្ពោបី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘ចីវរម្បិ, អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពំ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? តត្ថ យំ ជញ្ញា ចីវរំ – ‘ឥទំ ខោ មេ ចីវរំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តី’តិ, ឯវរូបំ ចីវរំ ន សេវិតព្ពំ ។ តត្ថ យំ ជញ្ញា ចីវរំ – ‘ឥទំ ខោ មេ ចីវរំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តី’តិ, ឯវរូបំ ចីវរំ សេវិតព្ពំ។ ‘ចីវរម្បិ , អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពំ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘បិណ្ឌបាតោបិ, អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពោ – សេវិតព្ពោបិ អសេវិតព្ពោបី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? តត្ថ យំ ជញ្ញា បិណ្ឌបាតំ – ‘ឥមំ ខោ មេ បិណ្ឌបាតំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តី’តិ, ឯវរូបោ បិណ្ឌបាតោ ន សេវិតព្ពោ។ តត្ថ យំ ជញ្ញា បិណ្ឌបាតំ – ‘ឥមំ ខោ មេ បិណ្ឌបាតំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តី’តិ, ឯវរូបោ បិណ្ឌបាតោ សេវិតព្ពោ។ ‘បិណ្ឌបាតោបិ, អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពោ – សេវិតព្ពោបិ អសេវិតព្ពោបី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“‘សេនាសនម្បិ, អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពំ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? តត្ថ យំ ជញ្ញា សេនាសនំ – “ឥទំ ខោ មេ សេនាសនំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តី’តិ, ឯវរូបំ សេនាសនំ ន សេវិតព្ពំ។ តត្ថ យំ ជញ្ញា សេនាសនំ – ‘ឥទំ ខោ មេ សេនាសនំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ , កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តី’តិ, ឯវរូបំ សេនាសនំ សេវិតព្ពំ។ ‘សេនាសនម្បិ, អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពំ – សេវិតព្ពម្បិ អសេវិតព្ពម្បី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘គាមនិគមោបិ, អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពោ – សេវិតព្ពោបិ អសេវិតព្ពោបី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? តត្ថ យំ ជញ្ញា គាមនិគមំ – ‘ឥមំ ខោ មេ គាមនិគមំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តី’តិ, ឯវរូបោ គាមនិគមោ ន សេវិតព្ពោ។ តត្ថ យំ ជញ្ញា គាមនិគមំ – ‘ឥមំ ខោ, មេ គាមនិគមំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តី’តិ, ឯវរូបោ គាមនិគមោ សេវិតព្ពោ។ ‘គាមនិគមោបិ, អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពោ – សេវិតព្ពោបិ អសេវិតព្ពោបី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘ជនបទបទេសោបិ , អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពោ – សេវិតព្ពោបិ អសេវិតព្ពោបី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? តត្ថ យំ ជញ្ញា ជនបទបទេសំ – ‘ឥមំ ខោ មេ ជនបទបទេសំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តិ, កុសលា ធម្មា បរិហាយន្តី’តិ, ឯវរូបោ ជនបទបទេសោ ន សេវិតព្ពោ។ តត្ថ យំ ជញ្ញា ជនបទបទេសំ – ‘ឥមំ ខោ មេ ជនបទបទេសំ សេវតោ អកុសលា ធម្មា បរិហាយន្តិ, កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តី’តិ, ឯវរូបោ ជនបទបទេសោ សេវិតព្ពោ។ ‘ជនបទបទេសោបិ, អាវុសោ, ទុវិធេន វេទិតព្ពោ – សេវិតព្ពោបិ អសេវិតព្ពោបី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្ត’’ន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សុតវាសុត្តំ

៧. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ អថ ខោ សុតវា បរិព្ពាជកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សុតវា បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

‘‘ឯកមិទាហំ, ភន្តេ, សមយំ ភគវា ឥធេវ រាជគហេ វិហរាមិ គិរិព្ពជេ។ តត្រ មេ, ភន្តេ, ភគវតោ សម្មុខា សុតំ សម្មុខា បដិគ្គហិតំ – ‘យោ សោ, សុតវា [សុតវ (ស្យា.)], ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញាវិមុត្តោ, អភព្ពោ សោ បញ្ច ឋានានិ អជ្ឈាចរិតុំ – អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ សញ្ចិច្ច បាណំ ជីវិតា វោរោបេតុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ អទិន្នំ ថេយ្យសង្ខាតំ អាទាតុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ មេថុនំ ធម្មំ បដិសេវិតុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ សម្បជានមុសា [សម្បជានំ មុសា (ក. សី.)] ភាសិតុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ សន្និធិការកំ កាមេ បរិភុញ្ជិតុំ សេយ្យថាបិ បុព្ពេ អគារិយភូតោ’តិ។ កច្ចិ មេតំ, ភន្តេ, ភគវតោ សុស្សុតំ សុគ្គហិតំ សុមនសិកតំ សូបធារិត’’ន្តិ?

‘‘តគ្ឃ តេ ឯតំ, សុតវា, សុស្សុតំ សុគ្គហិតំ សុមនសិកតំ សូបធារិតំ។ បុព្ពេ ចាហំ, សុតវា, ឯតរហិ ច ឯវំ វទាមិ – ‘យោ សោ ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញាវិមុត្តោ, អភព្ពោ សោ នវ ឋានានិ អជ្ឈាចរិតុំ – អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ សញ្ចិច្ច បាណំ ជីវិតា វោរោបេតុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ អទិន្នំ ថេយ្យសង្ខាតំ អាទាតុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ មេថុនំ ធម្មំ បដិសេវិតុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ សម្បជានមុសា ភាសិតុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ សន្និធិការកំ កាមេ បរិភុញ្ជិតុំ សេយ្យថាបិ បុព្ពេ អគារិយភូតោ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ ឆន្ទាគតឹ គន្តុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ ទោសាគតឹ គន្តុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ មោហាគតឹ គន្តុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ ភយាគតឹ គន្តុំ’។ បុព្ពេ ចាហំ, សុតវា, ឯតរហិ ច ឯវំ វទាមិ – ‘យោ សោ ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញាវិមុត្តោ, អភព្ពោ សោ ឥមានិ នវ ឋានានិ អជ្ឈាចរិតុ’’’ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. សជ្ឈសុត្តំ

៨. ឯកំ សមយំ ភគវា រាជគហេ វិហរតិ គិជ្ឈកូដេ បព្ពតេ។ អថ ខោ សជ្ឈោ បរិព្ពាជកោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ សជ្ឈោ បរិព្ពាជកោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

‘‘ឯកមិទាហំ, ភន្តេ, សមយំ ភគវា ឥធេវ រាជគហេ វិហរាមិ គិរិព្ពជេ។ តត្រ មេ, ភន្តេ, ភគវតោ សម្មុខា សុតំ សម្មុខា បដិគ្គហិតំ – ‘យោ សោ, សជ្ឈ, ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញាវិមុត្តោ, អភព្ពោ សោ បញ្ច ឋានានិ អជ្ឈាចរិតុំ – អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ សញ្ចិច្ច បាណំ ជីវិតា វោរោបេតុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ អទិន្នំ ថេយ្យសង្ខាតំ អាទាតុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ មេថុនំ ធម្មំ បដិសេវិតុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ សម្បជានមុសា ភាសិតុំ, អភព្ពោ

ខីណាសវោ ភិក្ខុ សន្និធិការកំ កាមេ បរិភុញ្ជិតុំ សេយ្យថាបិ បុព្ពេ អគារិយភូតោ’តិ។ កច្ចិ មេតំ, ភន្តេ, ភគវតោ សុស្សុតំ សុគ្គហិតំ សុមនសិកតំ សូបធារិត”ន្តិ?

“តគ្ឃ តេ ឯតំ, សច្ច, សុស្សុតំ សុគ្គហិតំ សុមនសិកតំ សូបធារិតំ។ បុព្ពេ ចាហំ, សច្ច , ឯតរហិ ច ឯវំ វទាមិ – ‘យោ សោ ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញាវិមុត្តោ, អភព្ពោ សោ នវ ឋានានិ អជ្ឈាចរិតុំ – អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ សញ្ចិច្ច បាណំ ជីវិតា វោរោបេតុំ...បេ.... អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ សន្និធិការកំ កាមេ បរិភុញ្ជិតុំ សេយ្យថាបិ បុព្ពេ អគារិយភូតោ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ ពុទ្ធំ បច្ចក្ខាតុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ ធម្មំ បច្ចក្ខាតុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ សង្ឃំ បច្ចក្ខាតុំ, អភព្ពោ ខីណាសវោ ភិក្ខុ សិក្ខំ បច្ចក្ខាតុំ’។ បុព្ពេ ចាហំ, សច្ច, ឯតរហិ ច ឯវំ វទាមិ – ‘យោ សោ ភិក្ខុ អរហំ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញាវិមុត្តោ, អភព្ពោ សោ ឥមានិ នវ ឋានានិ អជ្ឈាចរិតុ’”ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បុគ្គលសុត្តំ

៩. “នវយិមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ នវ? អរហា, អរហត្តាយ បដិបន្នោ, អនាគាមី, អនាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ, សកទាគាមី, សកទាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ , សោតាបន្នោ, សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ, បុថុជ្ជនោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, នវ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ នវមំ។

១០. អាហុនេយ្យសុត្តំ

១០. “នវយិមេ , ភិក្ខវេ, បុគ្គលា អាហុនេយ្យា បាហុនេយ្យា ទក្ខិណេយ្យា អញ្ជលិករណីយា អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ កតមេ នវ? អរហា, អរហត្តាយ បដិបន្នោ, អនាគាមី, អនាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ, សកទាគាមី, សកទាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ, សោតាបន្នោ, សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ, គោត្រភូ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, នវ បុគ្គលា អាហុនេយ្យា...បេ.... អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា”តិ។ ទសមំ។

សម្ពោធិវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សម្ពោធិ និស្សយោ ចេវ, មេឃិយ នន្ទកំ ពលំ;
សេវនា សុតវា សជ្ឈោ, បុគ្គលោ អាហុនេយ្យេន ចាតិ។

២. សីហនាទវគ្គោ

១. សីហនាទសុត្តំ

១១. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “វុត្ថោ មេ, ភន្តេ, សាវត្ថិយំ វស្សាវាសោ។ ឥច្ឆាមហំ, ភន្តេ, ជនបទចារិកំ បក្កមិតុ”ន្តិ។ “យស្សទានិ ត្វំ, សារិបុត្ត, កាលំ មញ្ញសី”តិ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កាមិ។ អថ ខោ អញ្ញតរោ ភិក្ខុ អចិរបក្កន្តេ អាយស្មន្តេ សារិបុត្តេ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អាយស្មា មំ, ភន្តេ, សារិបុត្តោ អាសជ្ជ អប្បដិនិស្សជ្ជ ចារិកំ បក្កន្តោ”តិ។ អថ ខោ ភគវា អញ្ញតរំ ភិក្ខុំ អាមន្តេសិ – “ឯហិ ត្វំ, ភិក្ខុ, មម វចនេន សារិបុត្តំ អាមន្តេហិ – ‘សត្ថា តំ, អាវុសោ សារិបុត្ត, អាមន្តេតី’”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ សោ ភិក្ខុ ភគវតោ បដិស្សុត្វា យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច – “សត្ថា តំ, អាវុសោ សារិបុត្ត, អាមន្តេតី”តិ។ “ឯវមាវុសោ”តិ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ តស្ស ភិក្ខុនោ បច្ចស្សោសិ។

តេន ខោ បន សមយេន អាយស្មា ច មហាមោគ្គល្លានោ [មហាមោគ្គលានោ (ក.)] អាយស្មា ច អានន្ទោ អវាបុរណំ [អបាបុរណំ (ស្យា. ក.)] អាទាយ វិហារេ អាហិណ្ឌន្តិ [វិហារេន វិហារំ អន្វាហិណ្ឌន្តិ (សី. បី.), វិហារំ អាហិណ្ឌន្តិ (ស្យា.)] – “អភិក្កមថាយស្មន្តោ, អភិក្កមថាយស្មន្តោ! ឥទានាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវតោ សម្មុខា សីហនាទំ នទិស្សតី”តិ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ភគវា ឯតទវោច – “ឥធ តេ, សារិបុត្ត, អញ្ញតរោ សព្រហ្មចារី ខីយនធម្មំ អាបន្នោ – ‘អាយស្មា មំ, ភន្តេ, សារិបុត្តោ អាសជ្ជ អប្បដិនិស្សជ្ជចារិកំ បក្កន្តោ’”តិ។

“យស្ស នូន, ភន្តេ, កាយេ កាយគតាសតិ អនុបដ្ឋិតា អស្ស, សោ ឥធ អញ្ញតរំ សព្រហ្មចារឹ អាសជ្ជ អប្បដិនិស្សជ្ជ ចារិកំ បក្កមេយ្យ។

“សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, បថវិយំ សុចិម្បិ និក្ខិបន្តិ អសុចិម្បិ និក្ខិបន្តិ គូថគតម្បិ និក្ខិបន្តិ មុត្តគតម្បិ និក្ខិបន្តិ ខេឡគតម្បិ និក្ខិបន្តិ បុព្ពគតម្បិ និក្ខិបន្តិ លោហិតគតម្បិ និក្ខិបន្តិ, ន ច តេន បថវី អដ្ដីយតិ វា ហរាយតិ វា ជិគុច្ឆតិ វា; ឯវមេវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, បថវីសមេន ចេតសា វិហរាមិ វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន។ យស្ស នូន, ភន្តេ, កាយេ កាយគតាសតិ អនុបដ្ឋិតា អស្ស, សោ ឥធ អញ្ញតរំ សព្រហ្មចារឹ អាសជ្ជ អប្បដិនិស្សជ្ជ ចារិកំ បក្កមេយ្យ។

“សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, អាបស្មិំ សុចិម្បិ ធោវន្តិ អសុចិម្បិ ធោវន្តិ គូថគតម្បិ... មុត្តគតម្បិ... ខេឡគតម្បិ... បុព្ពគតម្បិ... លោហិតគតម្បិ ធោវន្តិ, ន ច តេន អាបោ អដ្ដីយតិ វា ហរាយតិ វា ជិគុច្ឆតិ វា; ឯវមេវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, អាបោសមេន ចេតសា វិហរាមិ វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន។ យស្ស នូន, ភន្តេ, កាយេ កាយគតាសតិ អនុបដ្ឋិតា អស្ស, សោ ឥធ អញ្ញតរំ សព្រហ្មចារឹ អាសជ្ជ អប្បដិនិស្សជ្ជ ចារិកំ បក្កមេយ្យ។

“សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, តេជោ សុចិម្បិ ឌហតិ អសុចិម្បិ ឌហតិ គូថគតម្បិ... មុត្តគតម្បិ... ខេឡគតម្បិ... បុព្ពគតម្បិ... លោហិតគតម្បិ ឌហតិ, ន ច តេន តេជោ អដ្ដីយតិ វា ហរាយតិ វា ជិគុច្ឆតិ វា; ឯវមេវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, តេជោសមេន ចេតសា វិហរាមិ វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន។ យស្ស នូន, ភន្តេ, កាយេ កាយគតាសតិ អនុបដ្ឋិតា អស្ស, សោ ឥធ អញ្ញតរំ សព្រហ្មចារឹ អាសជ្ជ អប្បដិនិស្សជ្ជ ចារិកំ បក្កមេយ្យ។

“សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, វាយោ សុចិម្បិ ឧបវាយតិ អសុចិម្បិ ឧបវាយតិ គូថគតម្បិ... មុត្តគតម្បិ... ខេឡគតម្បិ... បុព្ពគតម្បិ... លោហិតគតម្បិ ឧបវាយតិ, ន ច តេន វាយោ អដ្ដីយតិ វា ហរាយតិ វា ជិគុច្ឆតិ វា; ឯវមេវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, វាយោសមេន ចេតសា វិហរាមិ វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន។ យស្ស នូន, ភន្តេ, កាយេ កាយគតាសតិ អនុបដ្ឋិតា អស្ស, សោ ឥធ អញ្ញតរំ សព្រហ្មចារឹ អាសជ្ជ អប្បដិនិស្សជ្ជ ចារិកំ បក្កមេយ្យ។

“សេយ្យថាបិ , ភន្តេ, រជោហរណំ សុចិម្បិ បុញ្ឆតិ អសុចិម្បិ បុញ្ឆតិ គូថគតម្បិ... មុត្តគតម្បិ... ខេឡគតម្បិ... បុព្ពគតម្បិ... លោហិតគតម្បិ បុញ្ឆតិ, ន ច តេន រជោហរណំ អដ្ដីយតិ វា ហរាយតិ វា ជិគុច្ឆតិ វា; ឯវមេវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, រជោហរណសមេន ចេតសា វិហរាមិ វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន។ យស្ស នូន, ភន្តេ, កាយេ កាយគតាសតិ អនុបដ្ឋិតា អស្ស, សោ ឥធ អញ្ញតរំ សព្រហ្មចារិំ អាសជ្ជ អប្បដិនិស្សជ្ជ ចារិកំ បក្កមេយ្យ។

“សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, ចណ្ឌាលកុមារកោ វា ចណ្ឌាលកុមារិកា វា កឡោបិហត្ថោ នន្តកវាសី គាមំ វា និគមំ វា បវិសន្តោ នីចចិត្តំយេវ ឧបដ្ឋបេត្វា បវិសតិ; ឯវមេវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ចណ្ឌាលកុមារកចណ្ឌាលកុមារិកាសមេន ចេតសា វិហរាមិ វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន។ យស្ស នូន, ភន្តេ, កាយេ កាយគតាសតិ អនុបដ្ឋិតា អស្ស, សោ ឥធ អញ្ញតរំ សព្រហ្មចារិំ អាសជ្ជ អប្បដិនិស្សជ្ជ ចារិកំ បក្កមេយ្យ។

“សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, ឧសភោ ឆិន្នវិសាណោ សូរតោ សុទន្តោ សុវិនីតោ រថិយាយ រថិយំ សិង្ឃាដកេន សិង្ឃាដកំ អន្វាហិណ្ឌន្តោ ន កិញ្ចិ ហឹសតិ បាទេន វា វិសាណេន វា; ឯវមេវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ឧសភឆិន្នវិសាណសមេន ចេតសា វិហរាមិ វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន។ យស្ស នូន, ភន្តេ, កាយេ កាយគតាសតិ អនុបដ្ឋិតា អស្ស, សោ ឥធ អញ្ញតរំ សព្រហ្មចារិំ អាសជ្ជ អប្បដិនិស្សជ្ជ ចារិកំ បក្កមេយ្យ។

“សេយ្យថាបិ, ភន្តេ, ឥត្ថី វា បុរិសោ វា ទហរោ យុវា មណ្ឌនកជាតិកោ សីសំន្ហាតោ អហិកុណបេន វា កុក្កុរកុណបេន វា មនុស្សកុណបេន វា កណ្ឋេ អាសត្តេន អដ្ដីយេយ្យ ហរាយេយ្យ ជិគុច្ឆេយ្យ; ឯវមេវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ឥមិនា បូតិកាយេន អដ្ដីយាមិ ហរាយាមិ ជិគុច្ឆាមិ។ យស្ស នូន, ភន្តេ, កាយេ កាយគតាសតិ អនុបដ្ឋិតា អស្ស, សោ ឥធ អញ្ញតរំ សព្រហ្មចារិំ អាសជ្ជ អប្បដិនិស្សជ្ជ ចារិកំ បក្កមេយ្យ។

“សេយ្យថាបិ , ភន្តេ, បុរិសោ មេទកថាលិកំ បរិហរេយ្យ ឆិទ្ទាវឆិទ្ទំ ឧគ្ឃរន្តំ បគ្ឃរន្តំ; ឯវមេវំ ខោ អហំ, ភន្តេ, ឥមំ កាយំ បរិហរាមិ ឆិទ្ទាវឆិទ្ទំ ឧគ្ឃរន្តំ បគ្ឃរន្តំ។ យស្ស នូន, ភន្តេ, កាយេ កាយគតាសតិ អនុបដ្ឋិតា អស្ស, សោ ឥធ អញ្ញតរំ សព្រហ្មចារិំ អាសជ្ជ អប្បដិនិស្សជ្ជ ចារិកំ បក្កមេយ្យា”តិ។

អថ ខោ សោ ភិក្ខុ ឧដ្ឋាយាសនា ឯកំសំ ឧត្តរាសង្គំ ករិត្វា ភគវតោ បាទេសុ សិរសា និបតិត្វា ភគវន្តំ ឯតទវោច – “អច្ចយោ មំ, ភន្តេ, អច្ចគមា យថាពាលំ យថាមូឡ្ហំ យថាអកុសលំ, យោ អហំ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ អសតា តុច្ឆា មុសា អភូតេន អព្ភាចិក្ខឹ។ តស្ស មេ, ភន្តេ, ភគវា អច្ចយំ អច្ចយតោ បដិគ្គណ្ហតុ អាយតឹ សំវរាយា”តិ។ “តគ្ឃ តំ [ត្វំ (សី. បី.)], ភិក្ខុ, អច្ចយោ អច្ចគមា យថាពាលំ យថាមូឡ្ហំ យថាអកុសលំ, យោ ត្វំ សារិបុត្តំ អសតា តុច្ឆា មុសា អភូតេន អព្ភាចិក្ខិ។ យតោ ច ខោ ត្វំ, ភិក្ខុ, អច្ចយំ អច្ចយតោ ទិស្វា យថាធម្មំ បដិករោសិ, តំ តេ មយំ បដិគ្គណ្ហាម។ វុឌ្ឍិហេសា, ភិក្ខុ, អរិយស្ស វិនយេ យោ អច្ចយំ អច្ចយតោ ទិស្វា យថាធម្មំ បដិករោតិ អាយតឹ សំវរំ អាបជ្ជតី”តិ។

អថ ខោ ភគវា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ អាមន្តេសិ – “ខម, សារិបុត្ត, ឥមស្ស មោឃបុរិសស្ស, បុរា តស្ស តត្ថេវ សត្តធា មុទ្ធា ផលតី”តិ [ផលិស្សតីតិ (ក. សី. ស្យា. បី. ក.) អដ្ឋកថាសុ បន “ផលតីតិ” ឥច្ចេវ ទិស្សតិ]។ “ខមាមហំ, ភន្តេ, តស្ស អាយស្មតោ សចេ មំ សោ អាយស្មា ឯវមាហ – ‘ខមតុ ច មេ សោ អាយស្មា’”តិ។ បឋមំ។

២. សឧបាទិសេសសុត្តំ

១២. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សាវត្ថឹ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ អថ ខោ អាយស្មតោ សារិបុត្តស្ស ឯតទហោសិ – “អតិប្បគោ ខោ តាវ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ, យំនូនាហំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមេយ្យ”ន្តិ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។

តេន ខោ បន សមយេន តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរាកថា ឧទបាទិ – “យោ ហិ កោចិ, អាវុសោ, សឧបាទិសេសោ កាលំ ករោតិ, សព្ពោ សោ អបរិមុត្តោ និរយា អបរិមុត្តោ តិរច្ឆានយោនិយា អបរិមុត្តោ បេត្តិវិសយា អបរិមុត្តោ អបាយទុគ្គតិវិនិបាតា”តិ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិ

បុត្តោ តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទិ នប្បដិក្កោសិ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កាមិ – ‘‘ភគវតោ សន្តិកេ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានិស្សាមី’’តិ។ អថ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

‘‘ឥធាហំ, ភន្តេ, បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ សាវត្ថឹ បិណ្ឌាយ បាវិសឹ។ តស្ស មយ្ហំ, ភន្តេ, ឯតទហោសិ – ‘អតិប្បគោ ខោ តាវ សាវត្ថិយំ បិណ្ឌាយ ចរិតុំ; យំនូនាហំ យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមេយ្យ’ន្តិ។ អថ ខោ អហំ, ភន្តេ, យេន អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ អារាមោ តេនុបសង្កមឹ; ឧបសង្កមិត្វា តេហិ អញ្ញតិត្ថិយេហិ បរិព្ពាជកេហិ សទ្ធឹ សម្មោទឹ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹ។ តេន ខោ បន សមយេន តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ សន្និសិន្នានំ សន្និបតិតានំ អយមន្តរាកថា ឧទបាទិ – ‘យោ ហិ កោចិ, អាវុសោ, សឧបាទិសេសោ កាលំ ករោតិ, សព្ពោ សោ អបរិមុត្តោ និរយា អបរិមុត្តោ តិរច្ឆានយោនិយា អបរិមុត្តោ បេត្តិវិសយា អបរិមុត្តោ អបាយទុគ្គតិវិនិបាតា’តិ។ អថ ខោ អហំ, ភន្តេ, តេសំ អញ្ញតិត្ថិយានំ បរិព្ពាជកានំ ភាសិតំ នេវ អភិនន្ទឹ នប្បដិក្កោសឹ។ អនភិនន្ទិត្វា អប្បដិក្កោសិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា បក្កមឹ – ‘ភគវតោ សន្តិកេ ឯតស្ស ភាសិតស្ស អត្ថំ អាជានិស្សាមី’’’តិ។

‘‘កេ ច [កេចិ (ស្យា. បី.), តេ ច (ក.)], សារិបុត្ត, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ពាលា អព្យត្តា, កេ ច [កេចិ (ស្យា. បី. ក.) អ. និ. ៦.៤៤ បាឡិយា សំសន្ទេតព្ពំ] សឧបាទិសេសំ វា ‘សឧបាទិសេសោ’តិ ជានិស្សន្តិ, អនុបាទិសេសំ វា ‘អនុបាទិសេសោ’តិ ជានិស្សន្តិ’’!

‘‘នវយិមេ, សារិបុត្ត, បុគ្គលា សឧបាទិសេសា កាលំ កុរុមានា បរិមុត្តា និរយា បរិមុត្តា តិរច្ឆានយោនិយា បរិមុត្តា បេត្តិវិសយា បរិមុត្តា អបាយទុគ្គតិវិនិបាតា។ កតមេ នវ? ឥធ , សារិបុត្ត, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សីលេសុ បរិបូរការី ហោតិ, សមាធិស្មឹ បរិបូរការី , បញ្ញាយ មត្តសោ ការី។ សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា អន្តរាបរិនិព្ពាយី ហោតិ។ អយំ, សារិបុត្ត , បឋមោ បុគ្គលោ សឧបាទិសេសោ កាលំ កុរុមានោ បរិមុត្តោ និរយា បរិមុត្តោ តិរច្ឆានយោនិយា បរិមុត្តោ បេត្តិវិសយា បរិមុត្តោ អបាយទុគ្គតិវិនិបាតា។

‘‘បុន ចបរំ, សារិបុត្ត, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ សីលេសុ បរិបូរការី ហោតិ, សមាធិស្មឹ បរិបូរការី, បញ្ញាយ មត្តសោ ការី។ សោ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឧបហច្ចបរិនិព្ពាយី ហោតិ…បេ… អសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ…បេ… សសង្ខារបរិនិព្ពាយី ហោតិ…បេ… ឧទ្ធំសោតោ ហោតិ អកនិដ្ឋគាមី។ អយំ, សារិបុត្ត, បញ្ចមោ បុគ្គលោ សឧបាទិសេសោ កាលំ កុរុមានោ បរិមុត្តោ និរយា បរិមុត្តោ តិរច្ឆានយោនិយា បរិមុត្តោ បេត្តិវិសយា បរិមុត្តោ អបាយទុគ្គតិវិនិបាតា។

‘‘បុន ចបរំ, សារិបុត្ត, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ សីលេសុ បរិបូរការី ហោតិ, សមាធិស្មឹ មត្តសោ ការី, បញ្ញាយ មត្តសោ ការី។ សោ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា រាគទោសមោហានំ តនុត្តា សកទាគាមី ហោតិ, សកិទេវ ឥមំ លោកំ អាគន្ត្វា ទុក្ខស្សន្តំ ករោតិ។ អយំ, សារិបុត្ត, ឆដ្ឋោ បុគ្គលោ សឧបាទិសេសោ កាលំ កុរុមានោ បរិមុត្តោ និរយា…បេ… បរិមុត្តោ អបាយទុគ្គតិវិនិបាតា។

‘‘បុន ចបរំ, សារិបុត្ត, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ សីលេសុ បរិបូរការី ហោតិ, សមាធិស្មឹ មត្តសោ ការី, បញ្ញាយ មត្តសោ ការី។ សោ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឯកពីជី ហោតិ, ឯកំយេវ មានុសកំ ភវំ និព្ពត្តេត្វា ទុក្ខស្សន្តំ ករោតិ។ អយំ, សារិបុត្ត, សត្តមោ បុគ្គលោ សឧបាទិសេសោ កាលំ កុរុមានោ បរិមុត្តោ និរយា…បេ… បរិមុត្តោ អបាយទុគ្គតិវិនិបាតា។

‘‘បុន ចបរំ, សារិបុត្ត, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ សីលេសុ បរិបូរការី ហោតិ, សមាធិស្មឹ មត្តសោ ការី, បញ្ញាយ មត្តសោ ការី។ សោ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា កោលំកោលោ ហោតិ, ទ្វេ វា តីណិ វា កុលានិ សន្ធាវិត្វា សំសរិត្វា ទុក្ខស្សន្តំ ករោតិ។ អយំ, សារិបុត្ត, អដ្ឋមោ បុគ្គលោ សឧបាទិសេសោ កាលំ កុរុមានោ បរិមុត្តោ និរយា…បេ… បរិមុត្តោ អបាយទុគ្គតិវិនិបាតា។

‘‘បុន ចបរំ, សារិបុត្ត, ឥធេកច្ចោ បុគ្គលោ សីលេសុ បរិបូរការី ហោតិ, សមាធិស្មឹ មត្តសោ ការី, បញ្ញាយ មត្តសោ ការី។ សោ តិណ្ណំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា សត្តក្ខត្តុបរមោ ហោតិ, សត្តក្ខត្តុបរមំ ទេវេ ច មនុស្សេ ច

សន្ធាវិត្វា សំសរិត្វា ទុក្ខស្សន្តំ ករោតិ។ អយំ, សារិបុត្ត, នវមោ បុគ្គលោ សឧបាទិសេសោ កាលំ កុរុមានោ បរិមុត្តោ និរយា បរិមុត្តោ តិរច្ឆានយោនិយា បរិមុត្តោ បេត្តិវិសយា បរិមុត្តោ អបាយទុគ្គតិវិនិបាតា។

“កេ ច, សារិបុត្ត, អញ្ញតិត្ថិយា បរិព្ពាជកា ពាលា អព្យត្តា, កេ ច សឧបាទិសេសំ វា ‘សឧបាទិសេសោ’តិ ជានិស្សន្តិ, អនុបាទិសេសំ វា ‘អនុបាទិសេសោ’តិ ជានិស្សន្តិ! ឥមេ ខោ, សារិបុត្ត, នវ បុគ្គលា សឧបាទិសេសា កាលំ កុរុមានា បរិមុត្តា និរយា បរិមុត្តា តិរច្ឆានយោនិយា បរិមុត្តា បេត្តិវិសយា បរិមុត្តា អបាយទុគ្គតិវិនិបាតា។ ន តាវាយំ, សារិបុត្ត, ធម្មបរិយាយោ បដិភាសិ ភិក្ខូនំ ភិក្ខុនីនំ ឧបាសកានំ ឧបាសិកានំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? មាយិមំ ធម្មបរិយាយំ សុត្វា បមាទំ អាហរិំសូតិ [អាហរិំសុ (សី. បី.)]។ អបិ ច មយា [អបិ ចាយំ (?)], សារិបុត្ត, ធម្មបរិយាយោ បញ្ហាធិប្បាយេន ភាសិតោ”តិ។ ទុតិយំ។

៣. កោដ្ឋិកសុត្តំ

១៣. អថ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ [មហាកោដ្ឋិតោ (សី. ស្យា. បី.)] យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា សារិបុត្តេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា មហាកោដ្ឋិកោ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច – “កិំ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ‘យំ កម្មំ ទិដ្ឋធម្មវេទនីយំ, តំ មេ កម្មំ សម្បរាយវេទនីយំ ហោតូ’តិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ? “នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កិំ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ‘យំ កម្មំ សុខវេទនីយំ [សុខវេទនិយំ (ក.) ម. និ. ៣.៨ បស្សិតព្ពំ], តំ មេ កម្មំ ទុក្ខវេទនីយំ [ទុក្ខវេទនិយំ (ក.)] ហោតូ’តិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ? “នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កិំ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ‘យំ កម្មំ សុខវេទនីយំ [សុខវេទនិយំ (ក.) ម. និ. ៣.៨ បស្សិតព្ពំ], តំ មេ កម្មំ ទុក្ខវេទនីយំ [ទុក្ខវេទនិយំ (ក.)] ហោតូ’តិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ? “នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កិំ បនាវុសោ, សារិបុត្ត, ‘យំ កម្មំ ទុក្ខវេទនីយំ, តំ មេ កម្មំ សុខវេទនីយំ ហោតូ’តិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ? “នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កិំ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ‘យំ កម្មំ បរិបក្កវេទនីយំ, តំ មេ កម្មំ អបរិបក្កវេទនីយំ ហោតូ’តិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ? “នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កិំ បនាវុសោ សារិបុត្ត, ‘យំ កម្មំ អបរិបក្កវេទនីយំ, តំ មេ កម្មំ បរិបក្កវេទនីយំ ហោតូ’តិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ? “នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កិំ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ‘យំ កម្មំ ពហុវេទនីយំ, តំ មេ កម្មំ អប្បវេទនីយំ ហោតូ’តិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ? “នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កិំ បនាវុសោ សារិបុត្ត , ‘យំ កម្មំ អប្បវេទនីយំ, តំ មេ កម្មំ ពហុវេទនីយំ ហោតូ’តិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ? “នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កិំ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, ‘យំ កម្មំ វេទនីយំ, តំ មេ កម្មំ អវេទនីយំ ហោតូ’តិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ? “នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“កិំ បនាវុសោ សារិបុត្ត, ‘យំ កម្មំ អវេទនីយំ, តំ មេ កម្មំ វេទនីយំ ហោតូ’តិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី”តិ? “នោ ហិទំ, អាវុសោ”។

“‘កិំ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, យំ កម្មំ ទិដ្ឋធម្មវេទនីយំ តំ មេ កម្មំ សម្បរាយវេទនីយំ ហោតូតិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។

‘‘‘កឹ បនាវុសោ សារិបុត្ត, យំ កម្មំ សម្បរាយវេទនីយំ តំ មេ កម្មំ ទិដ្ឋធម្មវេទនីយំ ហោតូតិ , ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។

‘‘‘កឹ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, យំ កម្មំ សុខវេទនីយំ តំ មេ កម្មំ ទុក្ខវេទនីយំ ហោតូតិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។

‘‘‘កឹ បនាវុសោ សារិបុត្ត, យំ កម្មំ ទុក្ខវេទនីយំ តំ មេ កម្មំ សុខវេទនីយំ ហោតូតិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។

‘‘‘កឹ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, យំ កម្មំ បរិបក្កវេទនីយំ តំ មេ កម្មំ អបរិបក្កវេទនីយំ ហោតូតិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។

‘‘‘កឹ បនាវុសោ សារិបុត្ត, យំ កម្មំ អបរិបក្កវេទនីយំ តំ មេ កម្មំ បរិបក្កវេទនីយំ ហោតូតិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។

‘‘‘កឹ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, យំ កម្មំ ពហុវេទនីយំ តំ មេ កម្មំ អប្បវេទនីយំ ហោតូតិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។

‘‘‘កឹ បនាវុសោ សារិបុត្ត, យំ កម្មំ អប្បវេទនីយំ តំ មេ កម្មំ ពហុវេទនីយំ ហោតូតិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។

‘‘‘កឹ នុ ខោ, អាវុសោ សារិបុត្ត, យំ កម្មំ វេទនីយំ តំ មេ កម្មំ អវេទនីយំ ហោតូតិ , ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។

‘‘‘កឹ បនាវុសោ សារិបុត្ត, យំ កម្មំ អវេទនីយំ តំ មេ កម្មំ វេទនីយំ ហោតូតិ, ឯតស្ស អត្ថាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នោ ហិទំ, អាវុសោ’តិ វទេសិ។ អថ កិមត្ថំ ចរហាវុសោ, ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’’តិ?

‘‘យំ ខ្វស្ស [យំ ខោ (ក.)], អាវុសោ, អញ្ញាតំ អទិដ្ឋំ អប្បត្តំ អសច្ឆិកតំ អនភិសមេតំ, តស្ស ញាណាយ ទស្សនាយ បត្តិយា សច្ឆិកិរិយាយ អភិសមយាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’’តិ [វុស្សតិ (ស្យា.)]។ (‘‘កឹ បនស្សាវុសោ, អញ្ញាតំ អទិដ្ឋំ អប្បត្តំ អសច្ឆិកតំ អនភិសមេតំ, យស្ស ញាណាយ ទស្សនាយ បត្តិយា សច្ឆិកិរិយាយ អភិសមយាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’’តិ?) [( ) ស្យា. ក. បោត្ថកេសុ នត្ថិ] ‘‘‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ ខ្វស្ស [ខោ យំ (ក.)], អាវុសោ, អញ្ញាតំ អទិដ្ឋំ អប្បត្តំ អសច្ឆិកតំ អនភិសមេតំ។ តស្ស ញាណាយ ទស្សនាយ បត្តិយា សច្ឆិកិរិយាយ អភិសមយាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។ អយំ ‘ទុក្ខសមុទយោ’តិ ខ្វស្ស, អាវុសោ…បេ…. ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ ខ្វស្ស, អាវុសោ…បេ…. ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ ខ្វស្ស, អាវុសោ, អញ្ញាតំ អទិដ្ឋំ អប្បត្តំ អសច្ឆិកតំ អនភិសមេតំ។ តស្ស ញាណាយ ទស្សនាយ បត្តិយា សច្ឆិកិរិយាយ អភិសមយាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ។ ឥទំ ខ្វស្ស [ឥតិ ខោ យំ (ក.)], អាវុសោ, អញ្ញាតំ អទិដ្ឋំ អប្បត្តំ អសច្ឆិកតំ អនភិសមេតំ។ តស្ស [យស្ស (?)] ញាណាយ ទស្សនាយ បត្តិយា សច្ឆិកិរិយាយ អភិសមយាយ ភគវតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតី’’តិ។ តតិយំ។

៤. សមិទ្ធិសុត្តំ

១៤. អថ ខោ អាយស្មា សមិទ្ធិ យេនាយស្មា សារិបុត្តោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អាយស្មន្តំ សមិទ្ធិំ អាយស្មា សារិបុត្តោ ឯតទវោច – ‘‘កិមារម្មណា, សមិទ្ធិ, បុរិសស្ស សង្កប្បវិតក្កា ឧប្បជ្ជន្តី’’តិ? ‘‘នាមរូបារម្មណា, ភន្តេ’’តិ។ ‘‘តេ បន, សមិទ្ធិ, ក្វ នានត្តំ គច្ឆន្តី’’តិ? ‘‘ធាតូសុ, ភន្តេ’’តិ។ ‘‘តេ បន, សមិទ្ធិ, កឹសមុទយា’’តិ? ‘‘ផស្សសមុទយា, ភន្តេ’’តិ។ ‘‘តេ បន, សមិទ្ធិ, កឹសមោសរណា’’តិ? ‘‘វេទនាសមោសរណា, ភន្តេ’’តិ។ ‘‘តេ បន , សមិទ្ធិ, កឹបមុខា’’តិ? ‘‘សមាធិប្បមុខា, ភន្តេ’’តិ។ ‘‘តេ បន, សមិទ្ធិ, កឹអធិបតេយ្យា’’តិ? ‘‘សតាធិបតេយ្យា, ភន្តេ’’តិ។ ‘‘តេ បន, សមិទ្ធិ, កឹឧត្តរា’’តិ? ‘‘បញ្ញុត្តរា, ភន្តេ’’តិ។ ‘‘តេ បន, សមិទ្ធិ, កឹសារា’’តិ? ‘‘វិមុត្តិសារា, ភន្តេ’’តិ។ ‘‘តេ បន, សមិទ្ធិ, កឹឱគធា’’តិ? ‘‘អមតោគធា, ភន្តេ’’តិ។

‘‘‘កិមារម្មណា, សមិទ្ធិ, បុរិសស្ស សង្កប្បវិតក្កា ឧប្បជ្ជន្តី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘នាមរូបារម្មណា, ភន្តេ’តិ វទេសិ។ ‘តេ បន, សមិទ្ធិ, ក្វ នានត្តំ គច្ឆន្តី’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘ធាតូសុ, ភន្តេ’តិ វទេសិ។ ‘តេ បន, សមិទ្ធិ, កឹសមុទយា’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘ផស្សសមុទយា, ភន្តេ’តិ វទេសិ។ ‘តេ បន, សមិទ្ធិ, កឹ សមោសរណា’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘វេទនាសមោសរណា, ភន្តេ’តិ វទេសិ។ ‘តេ បន, សមិទ្ធិ, កឹបមុខា’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘សមាធិប្បមុខា, ភន្តេ’តិ វទេសិ។ ‘តេ បន, សមិទ្ធិ, កឹអធិបតេយ្យា’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘សតាធិបតេយ្យា, ភន្តេ’តិ វទេសិ។ ‘តេ បន, សមិទ្ធិ, កឹឧត្តរា’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘បញ្ញុត្តរា, ភន្តេ’តិ វទេសិ។ ‘តេ បន, សមិទ្ធិ, កឹសារា’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘វិមុត្តិសារា, ភន្តេ’តិ វទេសិ។ ‘តេ បន, សមិទ្ធិ, កឹឱគធា’តិ, ឥតិ បុដ្ឋោ សមានោ ‘អមតោគធា, ភន្តេ’តិ វទេសិ។ សាធុ សាធុ, សមិទ្ធិ! សាធុ ខោ ត្វំ, សមិទ្ធិ, បុដ្ឋោ [បញ្ហំ (សី. ស្យា. បី.)] បុដ្ឋោ វិស្សជ្ជេសិ, តេន ច មា មញ្ញី’’តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. គណ្ឌសុត្តំ

១៥. ‘‘សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, គណ្ឌោ អនេកវស្សគណិកោ។ តស្សស្សុ គណ្ឌស្ស នវ វណមុខានិ នវ អភេទនមុខានិ។ តតោ យំ កិញ្ចិ បគ្ឃរេយ្យ – អសុចិយេវ បគ្ឃរេយ្យ, ទុគ្គន្ធំយេវ បគ្ឃរេយ្យ, ជេគុច្ឆិយំយេវ [ជេគុច្ឆិយេវ (ក.)] បគ្ឃរេយ្យ; យំ កិញ្ចិ បសវេយ្យ – អសុចិយេវ បសវេយ្យ, ទុគ្គន្ធំយេវ បសវេយ្យ, ជេគុច្ឆិយំយេវ បសវេយ្យ។

‘‘គណ្ឌោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមស្សេតំ ចាតុមហាភូតិកស្ស [ចាតុម្មហាភូតិកស្ស (សី. ស្យា. បី.)] កាយស្ស អធិវចនំ មាតាបេត្តិកសម្ភវស្ស ឱទនកុម្មាសូបចយស្ស អនិច្ចុច្ឆាទនបរិមទ្ទនភេទនវិទ្ធំសនធម្មស្ស។ តស្សស្សុ គណ្ឌស្ស នវ វណមុខានិ នវ អភេទនមុខានិ។ តតោ យំ កិញ្ចិ បគ្ឃរតិ – អសុចិយេវ បគ្ឃរតិ, ទុគ្គន្ធំយេវ បគ្ឃរតិ, ជេគុច្ឆិយំយេវ បគ្ឃរតិ; យំ កិញ្ចិ បសវតិ – អសុចិយេវ បសវតិ, ទុគ្គន្ធំយេវ បសវតិ, ជេគុច្ឆិយំយេវ បសវតិ។ តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, ឥមស្មិំ កាយេ និព្ពិន្ទថា’’តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សញ្ញាសុត្តំ

១៦. ‘‘នវយិមា, ភិក្ខវេ, សញ្ញា ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោន្តិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា។ កតមា នវ ? អសុភសញ្ញា, មរណសញ្ញា, អាហារេ បដិកូលសញ្ញា [បដិក្កូលសញ្ញា (សី. ស្យា. បី.)], សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា [អនភិរតិសញ្ញា (ក.) អ. និ. ៥.១២១-១២២], អនិច្ចសញ្ញា, អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា, ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា, បហានសញ្ញា, វិរាគសញ្ញា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, នវ សញ្ញា, ភាវិតា ពហុលីកតា មហប្ផលា ហោន្តិ មហានិសំសា អមតោគធា អមតបរិយោសានា’’តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. កុលសុត្តំ

១៧. ‘‘នវហិ, ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតំ កុលំ អនុបគន្ត្វា វា នាលំ ឧបគន្តុំ, ឧបគន្ត្វា វា នាលំ និសីទិតុំ។ កតមេហិ នវហិ? ន មនាបេន បច្ចុដ្ឋេន្តិ, ន មនាបេន អភិវាទេន្តិ, ន មនាបេន អាសនំ ទេន្តិ, សន្តមស្ស បរិគុហន្តិ, ពហុកម្បិ ថោកំ ទេន្តិ, បណីតម្បិ លូខំ ទេន្តិ, អសក្កច្ចំ ទេន្តិ នោ សក្កច្ចំ, ន ឧបនិសីទន្តិ ធម្មស្សវនាយ, ភាសិតមស្ស ន សុស្សូសន្តិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, នវហង្គេហិ សមន្នាគតំ កុលំ អនុបគន្ត្វា វា នាលំ ឧបគន្តុំ ឧបគន្ត្វា វា នាលំ និសីទិតុំ។

‘‘នវហិ, ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតំ កុលំ អនុបគន្ត្វា វា អលំ ឧបគន្តុំ, ឧបគន្ត្វា វា អលំ និសីទិតុំ។ កតមេហិ នវហិ? មនាបេន បច្ចុដ្ឋេន្តិ, មនាបេន អភិវាទេន្តិ, មនាបេន អាសនំ ទេន្តិ, សន្តមស្ស ន បរិគុហន្តិ, ពហុកម្បិ ពហុកំ ទេន្តិ, បណីតម្បិ បណីតំ ទេន្តិ, សក្កច្ចំ ទេន្តិ នោ អសក្កច្ចំ, ឧបនិសីទន្តិ ធម្មស្សវនាយ, ភាសិតមស្ស សុស្សូសន្តិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, នវហង្គេហិ សមន្នាគតំ កុលំ អនុបគន្ត្វា វា អលំ ឧបគន្តុំ, ឧបគន្ត្វា វា អលំ និសីទិតុ’’ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. នវង្គុបោសថសុត្តំ

១៨. ‘‘នវហិ , ភិក្ខវេ, អង្គេហិ សមន្នាគតោ ឧបោសថោ ឧបវុត្ថោ មហប្ផលោ ហោតិ មហានិសំសោ មហាជុតិកោ មហាវិប្ផារោ។ កថំ ឧបវុត្ថោ ច, ភិក្ខវេ, នវហង្គេហិ សមន្នាគតោ ឧបោសថោ មហប្ផលោ ហោតិ មហានិសំសោ មហាជុតិកោ មហាវិប្ផារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ឥតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ – ‘យាវជីវំ អរហន្តោ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតា និហិតទណ្ឌា និហិតសត្ថា លជ្ជី ទយាបន្នា សព្ពបាណភូត

ហិតានុកម្បិនោ វិហរន្តិ; អហម្បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តិំ ឥមញ្ច ទិវសំ បាណាតិបាតំ បហាយ បាណាតិបាតា បដិវិរតោ និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហរាមិ។ ឥមិនាបង្គេន [ឥមិនាបិ អង្គេន (ក. សី.)] អរហតំ អនុករោមិ; ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមិនា បឋមេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ…បេ. …។

‘‘‘យាវជីវំ អរហន្តោ ឧច្ចាសយនមហាសយនំ បហាយ ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតា នីចសេយ្យំ កប្បេន្តិ – មញ្ចកេ វា តិណសន្ថារកេ វា; អហម្បជ្ជ ឥមញ្ច រត្តិំ ឥមញ្ច ទិវសំ ឧច្ចាសយនមហាសយនំ បហាយ ឧច្ចាសយនមហាសយនា បដិវិរតោ នីចសេយ្យំ កប្បេមិ – មញ្ចកេ វា តិណសន្ថារកេ វា។ ឥមិនាបង្គេន អរហតំ អនុករោមិ; ឧបោសថោ ច មេ ឧបវុត្ថោ ភវិស្សតី’តិ។ ឥមិនា អដ្ឋមេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ។

‘‘មេត្តាសហគតេន ចេតសា ឯកំ ទិសំ ផរិត្វា វិហរតិ, តថា ទុតិយំ តថា តតិយំ តថា ចតុត្ថំ។ ឥតិ ឧទ្ធមធោ តិរិយំ សព្ពធិ សព្ពត្តតាយ សព្ពាវន្តំ លោកំ មេត្តាសហគតេន ចេតសា វិបុលេន មហគ្គតេន អប្បមាណេន អវេរេន អព្យាបជ្ជេន [អព្យាបជ្ឈេន (ក.), អព្យាពជ្ឈេន (?)] ផរិត្វា វិហរតិ។ ឥមិនា នវមេន អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ។ ឯវំ ឧបវុត្ថោ ខោ, ភិក្ខវេ, នវហង្គេហិ សមន្នាគតោ ឧបោសថោ មហប្ផលោ ហោតិ មហានិសំសោ មហាជុតិកោ មហាវិប្ផារោ’’តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ទេវតាសុត្តំ

១៩. ‘‘ឥមញ្ច, ភិក្ខវេ, រត្តិំ សម្ពហុលា ទេវតា អភិក្កន្តាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ ជេតវនំ ឱភាសេត្វា យេនាហំ តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋំសុ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ, ភិក្ខវេ, តា ទេវតា មំ ឯតទវោចុំ – ‘ឧបសង្កមឹសុ នោ, ភន្តេ, បុព្ពេ មនុស្សភូតានំ បព្ពជិតា អគារានិ។ តេ មយំ, ភន្តេ, បច្ចុដ្ឋិម្ហ, នោ ច ខោ អភិវាទិម្ហ។ តា មយំ, ភន្តេ, អបរិបុណ្ណកម្មន្តា វិប្បដិសារិនិយោ បច្ចានុតាបិនិយោ ហីនំ កាយំ ឧបបន្នា’’’តិ។

‘‘អបរាបិ មំ, ភិក្ខវេ, សម្ពហុលា ទេវតា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោចុំ – ‘ឧបសង្កមឹសុ នោ, ភន្តេ, បុព្ពេ មនុស្សភូតានំ បព្ពជិតា អគារានិ។ តេ មយំ, ភន្តេ, បច្ចុដ្ឋិម្ហ អភិវាទិម្ហ [បច្ចុដ្ឋិម្ហ ច អភិវាទិម្ហ ច (ស្យា.)], នោ ច តេសំ អាសនំ អទម្ហ។ តា មយំ, ភន្តេ, អបរិបុណ្ណកម្មន្តា វិប្បដិសារិនិយោ បច្ចានុតាបិនិយោ ហីនំ កាយំ ឧបបន្នា’’’តិ។

‘‘អបរាបិ មំ, ភិក្ខវេ, សម្ពហុលា ទេវតា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោចុំ – ‘ឧបសង្កមឹសុ នោ, ភន្តេ, បុព្ពេ មនុស្សភូតានំ បព្ពជិតា អគារានិ។ តេ មយំ, ភន្តេ, បច្ចុដ្ឋិម្ហ អភិវាទិម្ហ [បច្ចុដ្ឋិម្ហ ច អភិវាទិម្ហ ច (ស្យា.)] អាសនំ [អាសនញ្ច (សី. ស្យា.)] អទម្ហ, នោ ច ខោ យថាសត្តិ យថាពលំ សំវិភជិម្ហ…បេ.… យថាសត្តិ យថាពលំ [យថាពលំ ច (?)] សំវិភជិម្ហ, នោ ច ខោ ឧបនិសីទិម្ហ ធម្មស្សវនាយ…បេ.… ឧបនិសីទិម្ហ [ឧបនិសីទិម្ហ ច (ស្យា.)] ធម្មស្សវនាយ, នោ ច ខោ ឱហិតសោតា ធម្មំ សុណិម្ហ…បេ.… ឱហិតសោតា ច ធម្មំ សុណិម្ហ, នោ ច ខោ សុត្វា ធម្មំ ធារយិម្ហ…បេ.… សុត្វា ច ធម្មំ ធារយិម្ហ, នោ ច ខោ ធាតានំ ធម្មានំ អត្ថំ ឧបបរិក្ខិម្ហ…បេ. … ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថំ ឧបបរិក្ខិម្ហ, នោ ច ខោ អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មំ បដិបជ្ជិម្ហ។ តា មយំ, ភន្តេ, អបរិបុណ្ណកម្មន្តា វិប្បដិសារិនិយោ បច្ចានុតាបិនិយោ ហីនំ កាយំ ឧបបន្នា’’’តិ។

‘‘អបរាបិ មំ, ភិក្ខវេ, សម្ពហុលា ទេវតា ឧបសង្កមិត្វា ឯតទវោចុំ – ‘ឧបសង្កមឹសុ នោ, ភន្តេ, បុព្ពេ មនុស្សភូតានំ បព្ពជិតា អគារានិ។ តេ មយំ, ភន្តេ, បច្ចុដ្ឋិម្ហ អភិវាទិម្ហ [បច្ចុដ្ឋិម្ហ ច អភិវាទិម្ហ ច (ស្យា.)], អាសនំ [អាសនញ្ច (សី. ស្យា.)] អទម្ហ, យថាសត្តិ យថាពលំ [យថាពលំ ច (?)] សំវិភជិម្ហ, ឧបនិសីទិម្ហ [ឧបនិសីទិម្ហ ច (ស្យា.)] ធម្មស្សវនាយ, ឱហិតសោតា ច ធម្មំ សុណិម្ហ, សុត្វា ច ធម្មំ ធារយិម្ហ, ធាតានញ្ច ធម្មានំ អត្ថំ ឧបបរិក្ខិម្ហ, អត្ថមញ្ញាយ ធម្មមញ្ញាយ ធម្មានុធម្មំ [ធម្មានុធម្មញ្ច (?)] បដិបជ្ជិម្ហ។ តា មយំ, ភន្តេ, បរិបុណ្ណកម្មន្តា អវិប្បដិសារិនិយោ អបច្ចានុតាបិនិយោ បណីតំ កាយំ ឧបបន្នា’តិ។ ឯតានិ, ភិក្ខវេ, រុក្ខមូលានិ ឯតានិ សុញ្ញាគារានិ។ ឈាយថ, ភិក្ខវេ, មា បមាទត្ថ, មា បច្ឆា វិប្បដិសារិនោ អហុវត្ថ សេយ្យថាបិ តា បុរិមិកា ទេវតា’’តិ។ នវមំ។

១០. វេលាមសុត្តំ

២០. ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិយំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្ស អារាមេ។ អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតិំ ភគវា ឯតទវោច –

“អបិ នុ តេ, គហបតិ, កុលេ ទានំ ទីយតី”តិ? “ទីយតិ មេ, ភន្តេ, កុលេ ទានំ; តញ្ច ខោ លូខំ កណាជកំ ពិឡង្គទុតិយ”ន្តិ។ “លូខញ្ចេបិ [លូខំ វាបិ (ស្យា.), លូខញ្ចាបិ (ក.)], គហបតិ, ទានំ ទេតិ បណីតំ វា; តញ្ច អសក្កច្ចំ ទេតិ, អចិត្តីកត្វា [អចិត្តីំ កត្វា (ក.), អបចិត្តិំ កត្វា (ស្យា.), អចិត្តិកត្វា (បី.)] ទេតិ, អសហត្ថា ទេតិ, អបវិទ្ធំ [អបវិដ្ឋំ (ស្យា.)] ទេតិ, អនាគមនទិដ្ឋិកោ ទេតិ។ យត្ថ យត្ថ តស្ស តស្ស ទានស្ស វិបាកោ និព្ពត្តតិ, ន ឧឡារាយ ភត្តភោគាយ ចិត្តំ នមតិ, ន ឧឡារាយ វត្ថភោគាយ ចិត្តំ នមតិ, ន ឧឡារាយ យានភោគាយ ចិត្តំ នមតិ, ន ឧឡារេសុ បញ្ចសុ កាមគុណេសុ ភោគាយ ចិត្តំ នមតិ។ យេបិស្ស តេ ហោន្តិ បុត្តាតិ វា ទារាតិ វា ទាសាតិ វា បេស្សាតិ វា កម្មករាតិ វា, តេបិ ន សុស្សូសន្តិ ន សោតំ ឱទហន្តិ ន អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋបេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ [ឯវញ្ចេតំ (ស្យា. ក.)], គហបតិ, ហោតិ អសក្កច្ចំ កតានំ កម្មានំ វិបាកោ”។

“លូខញ្ចេបិ, គហបតិ, ទានំ ទេតិ បណីតំ វា; តញ្ច សក្កច្ចំ ទេតិ, ចិត្តីកត្វា ទេតិ, សហត្ថា ទេតិ, អនបវិទ្ធំ ទេតិ, អាគមនទិដ្ឋិកោ ទេតិ។ យត្ថ យត្ថ តស្ស តស្ស ទានស្ស វិបាកោ និព្ពត្តតិ, ឧឡារាយ ភត្តភោគាយ ចិត្តំ នមតិ, ឧឡារាយ វត្ថភោគាយ ចិត្តំ នមតិ, ឧឡារាយ យានភោគាយ ចិត្តំ នមតិ, ឧឡារេសុ បញ្ចសុ កាមគុណេសុ ភោគាយ ចិត្តំ នមតិ។ យេបិស្ស តេ ហោន្តិ បុត្តាតិ វា ទារាតិ វា ទាសាតិ វា បេស្សាតិ វា កម្មករាតិ វា, តេបិ សុស្សូសន្តិ សោតំ ឱទហន្តិ អញ្ញា ចិត្តំ ឧបដ្ឋបេន្តិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ឯវញ្ហេតំ, គហបតិ, ហោតិ សក្កច្ចំ កតានំ កម្មានំ វិបាកោ។

“ភូតបុព្ពំ, គហបតិ, វេលាមោ នាម ព្រាហ្មណោ អហោសិ។ សោ ឯវរូបំ ទានំ អទាសិ មហាទានំ។ ចតុរាសីតិ សុវណ្ណបាតិសហស្សានិ អទាសិ រូបិយបូរានិ , ចតុរាសីតិ រូបិយបាតិសហស្សានិ អទាសិ សុវណ្ណបូរានិ, ចតុរាសីតិ កំសបាតិសហស្សានិ អទាសិ ហិរញ្ញបូរានិ , ចតុរាសីតិ ហត្ថិសហស្សានិ អទាសិ សោវណ្ណាលង្ការានិ សោវណ្ណធជានិ ហេមជាលប្បដិច្ឆន្នានិ [ហេមជាលសញ្ឆន្នានិ (សី. បី.)], ចតុរាសីតិ រថសហស្សានិ អទាសិ សីហចម្មបរិវារានិ ព្យគ្ឃចម្មបរិវារានិ ទីបិចម្មបរិវារានិ បណ្ឌុកម្ពលបរិវារានិ សោវណ្ណាលង្ការានិ សោវណ្ណធជានិ ហេមជាលប្បដិច្ឆន្នានិ, ចតុរាសីតិ ធេនុសហស្សានិ អទាសិ ទុកូលសន្ទនានិ [ទុកូលសន្ទស្សនានិ (សី.), ទុកូលសណ្ឋនានិ (ស្យា.), ទុកូលសន្ថនានិ (បី.), ទុហសន្ទនានិ (ទី. និ. ២.២៦៣), ទុកូលសន្ទនានិ (តត្ថ បាឋន្តរំ)] កំសូបធារណានិ, ចតុរាសីតិ កញ្ញាសហស្សានិ អទាសិ អាមុត្តមណិកុណ្ឌលាយោ [អាមុក្កមណិកុណ្ឌលាយោ (?)], ចតុរាសីតិ បល្លង្កសហស្សានិ អទាសិ គោនកត្ថតានិ បដិកត្ថតានិ បដលិកត្ថតានិ កទលិមិគបវរបច្ចត្ថរណានិ សឧត្តរច្ឆទានិ ឧភតោលោហិតកូបធានានិ, ចតុរាសីតិ វត្ថកោដិសហស្សានិ អទាសិ ខោមសុខុមានំ កោសេយ្យសុខុមានំ កម្ពលសុខុមានំ កប្បាសិកសុខុមានំ, កោ បន វាទោ អន្នស្ស បានស្ស ខជ្ជស្ស ភោជ្ជស្ស លេយ្យស្ស បេយ្យស្ស, នជ្ជោ មញ្ញេ វិស្សន្ទន្តិ [វិស្សន្ទតិ (សី. បី.)]។

“សិយា ខោ បន តេ, គហបតិ, ឯវមស្ស – ‘អញ្ញោ នូន តេន សមយេន វេលាមោ ព្រាហ្មណោ អហោសិ, សោ [យោ (?)] តំ ទានំ អទាសិ មហាទាន’ន្តិ។ ន ខោ បនេតំ, គហបតិ, ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ អហំ តេន សមយេន វេលាមោ ព្រាហ្មណោ អហោសិំ។ អហំ តំ ទានំ អទាសិំ មហាទានំ។ តស្មិំ ខោ បន, គហបតិ, ទានេ ន កោចិ ទក្ខិណេយ្យោ អហោសិ, ន តំ កោចិ ទក្ខិណំ វិសោធេតិ។

“យំ, គហបតិ, វេលាមោ ព្រាហ្មណោ ទានំ អទាសិ មហាទានំ, យោ ចេកំ ទិដ្ឋិសម្បន្នំ ភោជេយ្យ, ឥទំ តតោ មហប្ផលតរំ។

( ) [(យញ្ច គហបតិ វេលាមោ ព្រាហ្មណោ ទានំ អទាសិ មហាទានំ) (សី. បី.)] “យោ ច សតំ ទិដ្ឋិសម្បន្នានំ ភោជេយ្យ, យោ ចេកំ សកទាគាមិំ ភោជេយ្យ, ឥទំ តតោ មហប្ផលតរំ។

( ) [(យញ្ច គហបតិ វេលាមោ ព្រាហ្មណោ ទានំ អទាសិ មហាទានំ) (សី. បី.)] “យោ ច សតំ សកទាគាមីនំ ភោជេយ្យ, យោ ចេកំ អនាគាមិំ ភោជេយ្យ…បេ…. យោ ច សតំ អនាគាមីនំ ភោជេយ្យ, យោ ចេកំ អរហន្តំ ភោជេយ្យ… យោ ច សតំ អរហន្តានំ ភោជេយ្យ, យោ ចេកំ បច្ចេកពុទ្ធំ ភោជេយ្យ … យោ ច សតំ បច្ចេកពុទ្ធានំ ភោជេយ្យ, យោ ច តថាគតំ អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធំ ភោជេយ្យ… យោ ច ពុទ្ធប្បមុខំ ភិក្ខុសង្ឃំ ភោជេយ្យ… យោ ច ចាតុទ្ទិសំ សង្ឃំ ឧទ្ទិស្ស វិហារំ ការាបេយ្យ… យោ ច បសន្នចិត្តោ ពុទ្ធញ្ច ធម្មញ្ច សង្ឃញ្ច សរណំ គច្ឆេយ្យ… យោ ច បសន្នចិត្តោ សិក្ខាបទានិ សមាទិយេយ្យ – បាណាតិបាតា វេរមណិំ, អទិន្នាទានា វេរមណិំ,

កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណី, មុសាវាទា វេរមណី, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា វេរមណី, យោ ច អន្តមសោ គន្ធោហនមត្តម្បិ [គន្ធូហនមត្តម្បិ (សី.), គទ្ទូហនមត្តម្បិ (ស្យា. បី.) ម. និ. ៣.២១១] មេត្តចិត្តំ ភាវេយ្យ, ( ) [(យោ ច អច្ឆរាសង្ឃាតមត្តម្បិ អនិច្ចសញ្ញំ ភាវេយ្យ) (ក.)] ឥទំ តតោ មហប្ផលតរំ។

“យញ្ច, គហបតិ, វេលាមោ ព្រាហ្មណោ ទានំ អទាសិ មហាទានំ, យោ ចេកំ ទិដ្ឋិសម្បន្នំ ភោជេយ្យ... យោ ច សតំ ទិដ្ឋិសម្បន្នានំ ភោជេយ្យ, យោ ចេកំ សកទាគាមិំ ភោជេយ្យ... យោ ច សតំ សកទាគាមីនំ ភោជេយ្យ, យោ ចេកំ អនាគាមិំ ភោជេយ្យ... យោ ច សតំ អនាគាមីនំ ភោជេយ្យ, យោ ចេកំ អរហន្តំ ភោជេយ្យ... យោ ច សតំ អរហន្តានំ ភោជេយ្យ, យោ ចេកំ បច្ចេកពុទ្ធំ ភោជេយ្យ... យោ ច សតំ បច្ចេកពុទ្ធានំ ភោជេយ្យ, យោ ច តថាគតំ អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធំ ភោជេយ្យ... យោ ច ពុទ្ធប្បមុខំ ភិក្ខុសង្ឃំ ភោជេយ្យ, យោ ច ចាតុទ្ទិសំ សង្ឃំ ឧទ្ទិស្ស វិហារំ ការាបេយ្យ... យោ ច បសន្នចិត្តោ ពុទ្ធញ្ច ធម្មញ្ច សង្ឃញ្ច សរណំ គច្ឆេយ្យ, យោ ច បសន្នចិត្តោ សិក្ខាបទានិ សមាទិយេយ្យ – បាណាតិបាតា វេរមណី... សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា វេរមណី, យោ ច អន្តមសោ គន្ធោហនមត្តម្បិ មេត្តចិត្តំ ភាវេយ្យ , យោ ច អច្ឆរាសង្ឃាតមត្តម្បិ អនិច្ចសញ្ញំ ភាវេយ្យ, ឥទំ តតោ មហប្ផលតរ”ន្តិ។ ទសមំ។

សីហនាទវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

នាទោ សឧបាទិសេសោ ច, កោដ្ឋិកេន សមិទ្ធិនា;
គណ្ឌសញ្ញា កុលំ មេត្តា, ទេវតា វេលាមេន ចាតិ។

៣. សត្តាវាសវគ្គោ

១. តិឋានសុត្តំ

២១. “តីហិ , ភិក្ខវេ, ឋានេហិ ឧត្តរកុរុកា មនុស្សា ទេវេ ច តាវតិំសេ អធិគ្គណ្ហន្តិ ជម្ពុទីបកេ ច មនុស្សេ។ កតមេហិ តីហិ? អមមា, អបរិគ្គហា, និយតាយុកា, វិសេសគុណា [វិសេសភុនោ (សី. ស្យា. បី.)] – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីហិ ឋានេហិ ឧត្តរកុរុកា មនុស្សា ទេវេ ច តាវតិំសេ អធិគ្គណ្ហន្តិ ជម្ពុទីបកេ ច មនុស្សេ។

“តីហិ, ភិក្ខវេ, ឋានេហិ ទេវា តាវតិំសា ឧត្តរកុរុកេ ច មនុស្សេ អធិគ្គណ្ហន្តិ ជម្ពុទីបកេ ច មនុស្សេ។ កតមេហិ តីហិ? ទិព្ពេន អាយុនា, ទិព្ពេន វណ្ណេន, ទិព្ពេន សុខេន – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីហិ ឋានេហិ ទេវា តាវតិំសា ឧត្តរកុរុកេ ច មនុស្សេ អធិគ្គណ្ហន្តិ ជម្ពុទីបកេ ច មនុស្សេ។

[កថា. ២៧១] “តីហិ, ភិក្ខវេ, ឋានេហិ ជម្ពុទីបកា មនុស្សា ឧត្តរកុរុកេ ច មនុស្សេ អធិគ្គណ្ហន្តិ ទេវេ ច តាវតិំសេ។ កតមេហិ តីហិ? សូរា, សតិមន្តោ, ឥធ ព្រហ្មចរិយវាសោ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីហិ ឋានេហិ ជម្ពុទីបកា មនុស្សា ឧត្តរកុរុកេ ច មនុស្សេ អធិគ្គណ្ហន្តិ ទេវេ ច តាវតិំសេ”តិ។ បឋមំ។

២. អស្សខឡុង្កសុត្តំ

២២. [អ. និ. ៣.១៤១] “តយោ ច, ភិក្ខវេ, អស្សខឡុង្កេ ទេសេស្សាមិ តយោ ច បុរិសខឡុង្កេ តយោ ច អស្សបរស្សេ [អស្សសទស្សេ (សី. ស្យា. បី.) អ. និ. ៣.១៤២] តយោ ច បុរិសបរស្សេ [បុរិសសទស្សេ (សី. ស្យា. បី.)] តយោ ច ភទ្ទេ អស្សាជានីយេ តយោ ច ភទ្ទេ បុរិសាជានីយេ។ តំ សុណាថ។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, តយោ អស្សខឡុង្កា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ជវសម្បន្នោ ហោតិ, ន វណ្ណសម្បន្នោ, ន អារោហបរិណាហសម្បន្នោ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច, ន អារោហបរិណាហសម្បន្នោ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អស្សខឡុង្កោ ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ អស្សខឡុង្កា។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, តយោ បុរិសខឡុង្កា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុរិសខឡុង្កោ ជវសម្បន្នោ ហោតិ, ន វណ្ណសម្បន្នោ, ន អារោហបរិណាហសម្បន្នោ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុរិសខឡុង្កោ ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច, ន អារោហបរិណាហសម្បន្នោ។ ឥធ បន, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុរិសខឡុង្កោ ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុរិសខឡុង្កោ ជវសម្បន្នោ ហោតិ, ន វណ្ណសម្បន្នោ ន អារោហបរិណាហសម្បន្នោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ យថាភូតំ បជានាតិ, ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឥទមស្ស ជវស្មិំ វទាមិ។ អភិធម្មេ ខោ បន អភិវិនយេ បញ្ហំ បុដ្ឋោ សំសាទេតិ [សំសារេតិ (ក.) អ. និអា. ១.៣.១៤១], នោ វិស្សជ្ជេតិ។ ឥទមស្ស ន វណ្ណស្មិំ វទាមិ។ ន ខោ បន លាភី ហោតិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។ ឥទមស្ស ន អារោហបរិណាហស្មិំ វទាមិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុរិសខឡុង្កោ ជវសម្បន្នោ ហោតិ, ន វណ្ណសម្បន្នោ ន អារោហបរិណាហសម្បន្នោ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុរិសខឡុង្កោ ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច, ន អារោហបរិណាហសម្បន្នោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ…បេ.… ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានាតិ។ ឥទមស្ស ជវស្មិំ វទាមិ។ អភិធម្មេ ខោ បន អភិវិនយេ បញ្ហំ បុដ្ឋោ វិស្សជ្ជេតិ, នោ សំសាទេតិ។ ឥទមស្ស វណ្ណស្មិំ វទាមិ។ ន ខោ បន លាភី ហោតិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។ ឥទមស្ស ន អារោហបរិណាហស្មិំ វទាមិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុរិសខឡុង្កោ ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច, ន អារោហបរិណាហសម្បន្នោ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុរិសខឡុង្កោ ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានាតិ…បេ.… ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ ប

ជានាតិ។ ឥទមស្ស ជវស្មិំ វទាមិ។ អភិធម្មេ ខោ បន អភិវិនយេ បញ្ហំ បុដ្ឋោ វិស្សជ្ជេតិ, នោ សំសាទេតិ។ ឥទមស្ស វណ្ណស្មិំ វទាមិ។ លាភី ខោ បន ហោតិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។ ឥទមស្ស អារោហបរិណាហស្មិំ វទាមិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុរិសខឡុង្កោ ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ បុរិសខឡុង្កា។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, តយោ អស្សបរស្សា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អស្សបរស្សោ...បេ.... ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ អស្សបរស្សា។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, តយោ បុរិសបរស្សា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុរិសបរស្សោ...បេ.... ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុរិសបរស្សោ...បេ.... ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឱបបាតិកោ ហោតិ, តត្ថ បរិនិព្ពាយី អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា។ ឥទមស្ស ជវស្មិំ វទាមិ។ អភិធម្មេ ខោ បន អភិវិនយេ បញ្ហំ បុដ្ឋោ វិស្សជ្ជេតិ, នោ សំសាទេតិ។ ឥទមស្ស វណ្ណស្មិំ វទាមិ។ លាភី ខោ បន ហោតិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។ ឥទមស្ស អារោហបរិណាហស្មិំ វទាមិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុរិសបរស្សោ ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ បុរិសបរស្សា។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, តយោ ភទ្ទា អស្សាជានីយា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ភទ្ទោ អស្សាជានីយោ...បេ.... ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ភទ្ទា អស្សាជានីយា។

“កតមេ ច, ភិក្ខវេ, តយោ ភទ្ទា បុរិសាជានីយា? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ ភទ្ទោ បុរិសាជានីយោ...បេ.... ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ភទ្ទោ បុរិសាជានីយោ...បេ.... ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឥទមស្ស ជវស្មិំ វទាមិ។ អភិធម្មេ ខោ បន អភិវិនយេ បញ្ហំ បុដ្ឋោ វិស្សជ្ជេតិ, នោ សំសាទេតិ។ ឥទមស្ស វណ្ណស្មិំ វទាមិ។ លាភី ខោ បន ហោតិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារានំ។ ឥទមស្ស អារោហបរិណាហស្មិំ វទាមិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភទ្ទោ បុរិសាជានីយោ ជវសម្បន្នោ ច ហោតិ វណ្ណសម្បន្នោ ច អារោហបរិណាហសម្បន្នោ ច។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ភទ្ទា បុរិសាជានីយា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. តណ្ហាមូលកសុត្តំ

២៣. [ទី. និ. ២.១០៣] “នវ, ភិក្ខវេ, តណ្ហាមូលកេ ធម្មេ ទេសេស្សាមិ, តំ សុណាថ។ កតមេ ច, ភិក្ខវេ, នវ តណ្ហាមូលកា ធម្មា? តណ្ហំ បដិច្ច បរិយេសនា, បរិយេសនំ បដិច្ច លាភោ, លាភំ បដិច្ច វិនិច្ឆយោ, វិនិច្ឆយំ បដិច្ច ឆន្ទរាគោ, ឆន្ទរាគំ បដិច្ច អជ្ឈោសានំ, អជ្ឈោសានំ បដិច្ច បរិគ្គហោ, បរិគ្គហំ បដិច្ច មច្ឆរិយំ, មច្ឆរិយំ បដិច្ច អារក្ខោ, អារក្ខាធិករណំ ទណ្ឌាទានំ សត្ថាទានំ កលហវិគ្គហវិវាទតុវំតុវំបេសុញ្ញមុសាវាទា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, នវ តណ្ហាមូលកា ធម្មា”តិ។ តតិយំ។

៤. សត្តាវាសសុត្តំ

២៤. [ទី. និ. ៣.៣៤១] “នវយិមេ, ភិក្ខវេ, សត្តាវាសា។ កតមេ នវ? សន្តិ, ភិក្ខវេ, សត្តា នានត្តកាយា នានត្តសញ្ញិនោ, សេយ្យថាបិ មនុស្សា, ឯកច្ចេ ច ទេវា, ឯកច្ចេ ច វិនិបាតិកា។ អយំ បឋមោ សត្តាវាសោ។

“សន្តិ , ភិក្ខវេ, សត្តា នានត្តកាយា ឯកត្តសញ្ញិនោ, សេយ្យថាបិ ទេវា ព្រហ្មកាយិកា បឋមាភិនិព្ពត្តា។ អយំ ទុតិយោ សត្តាវាសោ។

“សន្តិ , ភិក្ខវេ, សត្តា ឯកត្តកាយា នានត្តសញ្ញិនោ, សេយ្យថាបិ ទេវា អាភស្សរា។ អយំ តតិយោ សត្តាវាសោ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, សត្តា ឯកត្តកាយា ឯកត្តសញ្ញិនោ, សេយ្យថាបិ ទេវា សុភកិណ្ហា។ អយំ ចតុត្ថោ សត្តាវាសោ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, សត្តា អសញ្ញិនោ អប្បដិសំវេទិនោ, សេយ្យថាបិ ទេវា អសញ្ញសត្តា។ អយំ បញ្ចមោ សត្តាវាសោ។

“សន្តិ , ភិក្ខវេ, សត្តា សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនូបគា។ អយំ ឆដ្ឋោ សត្តាវាសោ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, សត្តា សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនូបគា។ អយំ សត្តមោ សត្តាវាសោ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, សត្តា សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនូបគា។ អយំ អដ្ឋមោ សត្តាវាសោ។

“សន្តិ, ភិក្ខវេ, សត្តា សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបគា។ អយំ នវមោ សត្តាវាសោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, នវ សត្តាវាសា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បញ្ញាសុត្តំ

២៥. “យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បញ្ញាយ ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ, តស្សេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ កល្លំ វចនាយ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’”តិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បញ្ញាយ ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ? ‘វីតរាគំ មេ ចិត្ត’ន្តិ បញ្ញាយ ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘វីតទោសំ មេ ចិត្ត’ន្តិ បញ្ញាយ ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘វីតមោហំ មេ ចិត្ត’ន្តិ បញ្ញាយ ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘អសរាគធម្មំ មេ ចិត្ត’ន្តិ បញ្ញាយ ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘អសទោសធម្មំ មេ ចិត្ត’ន្តិ បញ្ញាយ ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘អសមោហធម្មំ មេ ចិត្ត’ន្តិ បញ្ញាយ ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘អនាវត្តិធម្មំ មេ ចិត្តំ កាមភវាយា’តិ បញ្ញាយ ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘អនាវត្តិធម្មំ មេ ចិត្តំ រូបភវាយា’តិ បញ្ញាយ ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘អនាវត្តិធម្មំ មេ ចិត្តំ អរូបភវាយា’តិ បញ្ញាយ ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ។ យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ បញ្ញាយ ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ, តស្សេតំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ កល្លំ វចនាយ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សិលាយូបសុត្តំ

២៦. ឯកំ សមយំ អាយស្មា ច សារិបុត្តោ អាយស្មា ច ចន្ទិកាបុត្តោ រាជគហេ វិហរន្តិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ តត្រ ខោ អាយស្មា ចន្ទិកាបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ( ) [(អាវុសោ…បេ.… ឯតទវោច) (សី.)] – “ទេវទត្តោ, អាវុសោ, ភិក្ខូនំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ចិតំ ហោតិ, តស្សេតំ ភិក្ខុនោ កល្លំ វេយ្យាករណាយ – ‘ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ ចន្ទិកាបុត្តំ ឯតទវោច – “ន ខោ, អាវុសោ ចន្ទិកាបុត្ត, ទេវទត្តោ ភិក្ខូនំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ចិតំ ហោតិ, តស្សេតំ ភិក្ខុនោ កល្លំ វេយ្យាករណាយ – ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’តិ។ ឯវញ្ច ខោ, អាវុសោ, ចន្ទិកាបុត្ត, ទេវទត្តោ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ, តស្សេតំ ភិក្ខុនោ កល្លំ វេយ្យាករណាយ – ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’”តិ។

ទុតិយម្បិ ខោ អាយស្មា ចន្ទិកាបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ទេវទត្តោ, អាវុសោ, ភិក្ខូនំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ចិតំ ហោតិ, តស្សេតំ ភិក្ខុនោ កល្លំ វេយ្យាករណាយ – ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’”តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ ចន្ទិកាបុត្តំ ឯតទវោច – “ន ខោ, អាវុសោ ចន្ទិកាបុត្ត, ទេវទត្តោ ភិក្ខូនំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ចិតំ ហោតិ, តស្សេតំ ភិក្ខុនោ កល្លំ វេយ្យាករណាយ – ខីណា ជាតិ, វុសិតំ

ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’តិ។ ឯវញ្ច ខោ, អាវុសោ ចន្ទិកាបុត្ត, ទេវទត្តោ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ, តស្សេតំ ភិក្ខុនោ កល្លំ វេយ្យាករណាយ – ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’”តិ។

តតិយម្បិ ខោ អាយស្មា ចន្ទិកាបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “ទេវទត្តោ, អាវុសោ, ភិក្ខូនំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ចិតំ ហោតិ, តស្សេតំ ភិក្ខុនោ កល្លំ វេយ្យាករណាយ – ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’”តិ។ តតិយម្បិ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ អាយស្មន្តំ ចន្ទិកាបុត្តំ ឯតទវោច – “ន ខោ, អាវុសោ ចន្ទិកាបុត្ត, ទេវទត្តោ ភិក្ខូនំ ឯវំ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ចិតំ ហោតិ, តស្សេតំ ភិក្ខុនោ កល្លំ វេយ្យាករណាយ – ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’តិ។ ឯវញ្ច ខោ, អាវុសោ ចន្ទិកាបុត្ត, ទេវទត្តោ ភិក្ខូនំ ធម្មំ ទេសេតិ – ‘យតោ ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ, តស្សេតំ ភិក្ខុនោ កល្លំ វេយ្យាករណាយ – ខីណា ជាតិ, វុសិតំ ព្រហ្មចរិយំ, កតំ ករណីយំ, នាបរំ ឥត្ថត្តាយាតិ បជានាមី’”តិ។

“កថញ្ច, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ចេតសា ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ? ‘វីតរាគំ មេ ចិត្ត’ន្តិ ចេតសា ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘វីតទោសំ មេ ចិត្ត’ន្តិ ចេតសា ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘វីតមោហំ មេ ចិត្ត’ន្តិ ចេតសា ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘អសរាគធម្មំ មេ ចិត្ត’ន្តិ ចេតសា ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘អសទោសធម្មំ មេ ចិត្ត’ន្តិ ចេតសា ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘អសមោហធម្មំ មេ ចិត្ត’ន្តិ ចេតសា ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘អនាវត្តិធម្មំ មេ ចិត្តំ កាមភវាយា’តិ ចេតសា ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘អនាវត្តិធម្មំ មេ ចិត្តំ រូបភវាយា’តិ ចេតសា ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ; ‘អនាវត្តិធម្មំ មេ ចិត្តំ អរូបភវាយា’តិ ចេតសា ចិត្តំ សុបរិចិតំ ហោតិ។ ឯវំ សម្មា វិមុត្តចិត្តស្ស ខោ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ភុសា ចេបិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ចក្ខុស្ស អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ, នេវស្ស ចិត្តំ បរិយាទិយន្តិ; អមិស្សីកតមេវស្ស ចិត្តំ ហោតិ ឋិតំ អានេញ្ជប្បត្តំ, វយំ ចស្សានុបស្សតិ។

“សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, សិលាយូបោ សោឡសកុក្កុកោ។ តស្សស្ស អដ្ឋ កុក្កូ ហេដ្ឋា នេមង្គមា, អដ្ឋ កុក្កូ ឧបរិ នេមស្ស។ អថ បុរត្ថិមាយ ចេបិ ទិសាយ អាគច្ឆេយ្យ ភុសា វាតវុដ្ឋិ, នេវ នំ សង្កម្បេយ្យ ន សម្បវេធេយ្យ; អថ បច្ឆិមាយ… អថ ឧត្តរាយ… អថ ទក្ខិណាយ ចេបិ ទិសាយ អាគច្ឆេយ្យ ភុសា វាតវុដ្ឋិ, នេវ នំ សង្កម្បេយ្យ ន សម្បវេធេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? គម្ភីរត្តា, អាវុសោ, នេមស្ស, សុនិខាតត្តា សិលាយូបស្ស។ ឯវមេវ ខោ, អាវុសោ, សម្មា វិមុត្តចិត្តស្ស ភិក្ខុនោ ភុសា ចេបិ ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ចក្ខុស្ស អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ, នេវស្ស ចិត្តំ បរិយាទិយន្តិ; អមិស្សីកតមេវស្ស ចិត្តំ ហោតិ ឋិតំ អានេញ្ជប្បត្តំ, វយំ ចស្សានុបស្សតិ។

“ភុសា ចេបិ សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា… ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា… ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា… កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា… មនោវិញ្ញេយ្យា ធម្មា មនស្ស អាបាថំ អាគច្ឆន្តិ, នេវស្ស ចិត្តំ បរិយាទិយន្តិ; អមិស្សីកតមេវស្ស ចិត្តំ ហោតិ ឋិតំ អានេញ្ជប្បត្តំ, វយំ ចស្សានុបស្សតី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមវេរសុត្តំ

២៧. [អ. និ. ៩.៩២; សំ. និ. ៥.១០២៤] អថ ខោ អនាថបិណ្ឌិកោ គហបតិ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នំ ខោ អនាថបិណ្ឌិកំ គហបតឹ ភគវា ឯតទវោច –

“យតោ ខោ, គហបតិ, អរិយសាវកស្ស បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ, ចតូហិ ច សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ, សោ អាកង្ខមានោ អត្តនាវ អត្តានំ ព្យាករេយ្យ – ‘ខីណនិរយោម្ហិ ខីណតិរច្ឆានយោនិ ខីណបេត្តិវិសយោ ខីណាបាយទុគ្គតិវិនិបាតោ, សោតាបន្នោហមស្មិ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយណោ’”តិ។

“កតមានិ បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ? យំ, គហបតិ, បាណាតិបាតី បាណាតិបាតបច្ចយា ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, សម្បរាយិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, ចេតសិកម្បិ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ, បាណាតិបាតា បដិវិរតោ នេវ ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, ន សម្បរាយិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, ន ចេតសិកម្បិ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ បាណាតិបាតា បដិវិរតស្ស ឯវំ តំ ភយំ វេរំ វូបសន្តំ ហោតិ។

“យំ, គហបតិ, អទិន្នាទាយី…បេ… កាមេសុមិច្ឆាចារី… មុសាវាទី… សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋាយី សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានបច្ចយា ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, សម្បរាយិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, ចេតសិកម្បិ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ នេវ ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, ន សម្បរាយិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, ន ចេតសិកម្បិ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតស្ស ឯវំ តំ ភយំ វេរំ វូបសន្តំ ហោតិ។ ឥមានិ បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ។

“កតមេហិ ចតូហិ សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ? ឥធ, គហបតិ, អរិយសាវកោ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’”តិ។

ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘ស្វាក្ខាតោ ភគវតា ធម្មោ សន្ទិដ្ឋិកោ អកាលិកោ ឯហិបស្សិកោ ឱបនេយ្យិកោ បច្ចត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហី’តិ។

សង្ឃេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘សុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ ឧជុប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ ញាយប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ សាមីចិប្បដិបន្នោ ភគវតោ សាវកសង្ឃោ; យទិទំ ចត្តារិ បុរិសយុគានិ អដ្ឋ បុរិសបុគ្គលា ឯស ភគវតោ សាវកសង្ឃោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្សា’តិ។

អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ អខណ្ឌេហិ អច្ឆិទ្ទេហិ អសពលេហិ អកម្មាសេហិ ភុជិស្សេហិ វិញ្ញុប្បសត្ថេហិ អបរាមដ្ឋេហិ សមាធិសំវត្តនិកេហិ។ ឥមេហិ ចតូហិ សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ។

“យតោ ខោ, គហបតិ, អរិយសាវកស្ស ឥមានិ បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ, ឥមេហិ ច ចតូហិ សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ, សោ អាកង្ខមានោ អត្តនាវ អត្តានំ ព្យាករេយ្យ – ‘ខីណនិរយោម្ហិ ខីណតិរច្ឆានយោនិ ខីណបេត្តិវិសយោ ខីណាបាយទុគ្គតិវិនិបាតោ; សោតាបន្នោហមស្មិ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយណោ’”តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយវេរសុត្តំ

២៨. [សំ. និ. ៥.១០២៥] “យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកស្ស បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ, ចតូហិ ច សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ, សោ អាកង្ខមានោ អត្តនាវ អត្តានំ ព្យាករេយ្យ – ‘ខីណនិរយោម្ហិ ខីណតិរច្ឆានយោនិ ខីណបេត្តិវិសយោ ខីណាបាយទុគ្គតិវិនិបាតោ; សោតាបន្នោហមស្មិ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយណោ’”តិ។

“កតមានិ បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ? យំ, ភិក្ខវេ, បាណាតិបាតី បាណាតិបាតបច្ចយា ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, សម្បរាយិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, ចេតសិកម្បិ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ, បាណាតិបាតា បដិវិរតោ…បេ… ឯវំ តំ ភយំ វេរំ វូបសន្តំ ហោតិ។

“យំ, ភិក្ខវេ, អទិន្នាទាយី…បេ… សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋាយី សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានបច្ចយា ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, សម្បរាយិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, ចេតសិកម្បិ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ នេវ ទិដ្ឋធម្មិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, ន សម្បរាយិកម្បិ ភយំ វេរំ បសវតិ, ន ចេតសិកម្បិ ទុក្ខំ ទោមនស្សំ បដិសំវេទេតិ។ សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតស្ស ឯវំ តំ ភយំ វេរំ វូបសន្តំ ហោតិ។ ឥមានិ បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ។

“កតមេហិ ចតូហិ សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកោ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ‘ឥតិបិ សោ ភគវា…បេ… សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា’តិ។ ធម្មេ…បេ… សង្ឃេ… អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ អខណ្ឌេហិ អច្ឆិទ្ទេហិ អសពលេហិ អកម្មាសេហិ ភុជិស្សេហិ វិញ្ញុប្បសត្ថេហិ អបរាមដ្ឋេហិ សមាធិសំវត្តនិកេហិ។ ឥមេហិ ចតូហិ សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, អរិយសាវកស្ស ឥមានិ បញ្ច ភយានិ វេរានិ វូបសន្តានិ ហោន្តិ, ឥមេហិ ច ចតូហិ សោតាបត្តិយង្គេហិ សមន្នាគតោ ហោតិ, សោ អាកង្ខមានោ អត្តនាវ អត្តានំ ព្យាករេយ្យ – ‘ខីណនិរយោម្ហិ ខីណតិរច្ឆានយោនិ ខីណបេត្តិវិសយោ ខីណាបាយទុគ្គតិវិនិបាតោ ; សោតាបន្នោហមស្មិ អវិនិបាតធម្មោ និយតោ សម្ពោធិបរាយណោ’”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អាឃាតវត្ថុសុត្តំ

២៩. [វិភ. ៩៦០; ទី. និ. ៣.៣៤០; អ. និ. ១០.៧៩] “នវយិមានិ, ភិក្ខវេ, អាឃាតវត្ថូនិ។ កតមានិ នវ? ‘អនត្ថំ មេ អចរី’តិ អាឃាតំ ពន្ធតិ; ‘អនត្ថំ មេ ចរតី’តិ អាឃាតំ ពន្ធតិ; ‘អនត្ថំ មេ ចរិស្សតី’តិ អាឃាតំ ពន្ធតិ; ‘បិយស្ស មេ មនាបស្ស អនត្ថំ អចរី’តិ…បេ…. ‘អនត្ថំ ចរតី’តិ…បេ…. ‘អនត្ថំ ចរិស្សតី’តិ អាឃាតំ ពន្ធតិ; ‘អប្បិយស្ស មេ អមនាបស្ស អត្ថំ អចរី’តិ …បេ…. ‘អត្ថំ ចរតី’តិ…បេ…. ‘អត្ថំ ចរិស្សតី’តិ អាឃាតំ ពន្ធតិ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, នវ អាឃាតវត្ថូនី”តិ។ នវមំ។

១០. អាឃាតបដិវិនយសុត្តំ

៣០. [ទី. និ. ៣.៣៤០, ៣៥៩] “នវយិមេ, ភិក្ខវេ, អាឃាតបដិវិនយា។ កតមេ នវ? ‘អនត្ថំ មេ អចរិ [អចរីតិ (ស្យា.), ឯវំ “ចរតិ, ចរិស្សតិ” បទេសុបិ], តំ កុតេត្ថ លព្ភា’តិ អាឃាតំ បដិវិនេតិ; ‘អនត្ថំ មេ ចរតិ, តំ កុតេត្ថ លព្ភា’តិ អាឃាតំ បដិវិនេតិ; ‘អនត្ថំ មេ ចរិស្សតិ, តំ កុតេត្ថ លព្ភា’តិ អាឃាតំ បដិវិនេតិ; បិយស្ស មេ មនាបស្ស អនត្ថំ អចរិ…បេ…. អនត្ថំ ចរតិ…បេ…. ‘អនត្ថំ ចរិស្សតិ, តំ កុតេត្ថ លព្ភា’តិ អាឃាតំ បដិវិនេតិ; អប្បិយស្ស មេ អមនាបស្ស អត្ថំ អចរិ…បេ…. អត្ថំ ចរតិ…បេ…. ‘អត្ថំ ចរិស្សតិ, តំ កុតេត្ថ លព្ភា’តិ អាឃាតំ បដិវិនេតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, នវ អាឃាតបដិវិនយា”តិ។ ទសមំ។

១១. អនុបុព្ពនិរោធសុត្តំ

៣១. “នវយិមេ, ភិក្ខវេ, អនុបុព្ពនិរោធា។ កតមេ នវ? បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស កាមសញ្ញា [អាមិស្សសញ្ញា (ស្យា.)] និរុទ្ធា ហោតិ; ទុតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វិតក្កវិចារា និរុទ្ធា ហោន្តិ; តតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស បីតិ និរុទ្ធា ហោតិ; ចតុត្ថំ ឈានំ សមាបន្នស្ស អស្សាសបស្សាសា និរុទ្ធា ហោន្តិ; អាកាសានញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស រូបសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ; វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ; អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ ; នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ; សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នស្ស សញ្ញា ច វេទនា ច និរុទ្ធា ហោន្តិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, នវ អនុបុព្ពនិរោធា”តិ [ទី. និ. ៣.៣៤៤, ៣៤៩]។ ឯកាទសមំ។

សត្តាវាសវគ្គោ តតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

តិឋានំ ខឡុង្គោ តណ្ហា, សត្តបញ្ញា សិលាយុបោ;
ទ្វេ វេរា ទ្វេ អាឃាតានិ, អនុបុព្ពនិរោធេន ចាតិ។

៤. មហាវគ្គោ

១. អនុបុព្ពវិហារសុត្តំ

៣២. [ទី. និ. ៣.៣៤៤, ៣៥៩] “នវយិមេ , ភិក្ខវេ, អនុបុព្ពវិហារា។ កតមេ នវ? [ឯត្ថ សី. បី. បោត្ថកេសុ “ឥធ ភិក្ខវេ ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហី” តិអាទិនា វិត្ថារេន បាឋោ ទិស្សតិ] បឋមំ ឈានំ, ទុតិយំ ឈានំ, តតិយំ ឈានំ, ចតុត្ថំ ឈានំ, អាកាសានញ្ចាយតនំ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, នវ អនុបុព្ពវិហារា”តិ។ បឋមំ។

២. អនុបុព្ពវិហារសមាបត្តិសុត្តំ

៣៣. “នវយិមា, ភិក្ខវេ [នវ ភិក្ខវេ (?)], អនុបុព្ពវិហារសមាបត្តិយោ ទេសេស្សាមិ, តំ សុណាថ…បេ…. កតមា ច, ភិក្ខវេ, នវ អនុបុព្ពវិហារសមាបត្តិយោ? យត្ថ កាមា និរុជ្ឈន្តិ, យេ ច កាមេ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ, ‘អទ្ធា តេ អាយស្មន្តោ និច្ឆាតា និព្ពុតា តិណ្ណា បារង្គតា តទង្គេនា’តិ វទាមិ។ ‘កត្ថ កាមា និរុជ្ឈន្តិ, កេ ច កាមេ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ – អហមេតំ ន ជានាមិ អហមេតំ ន បស្សាមី’តិ, ឥតិ យោ ឯវំ វទេយ្យ, សោ ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘ឥធាវុសោ , ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្ថ កាមា និរុជ្ឈន្តិ, តេ ច កាមេ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តី’តិ។ អទ្ធា, ភិក្ខវេ, អសឋោ អមាយាវី ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទេយ្យ អនុមោទេយ្យ; ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា នមស្សមានោ បញ្ជលិកោ បយិរុបាសេយ្យ។

“យត្ថ វិតក្កវិចារា និរុជ្ឈន្តិ, យេ ច វិតក្កវិចារេ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ, ‘អទ្ធា តេ អាយស្មន្តោ និច្ឆាតា និព្ពុតា តិណ្ណា បារង្គតា តទង្គេនា’តិ វទាមិ។ ‘កត្ថ វិតក្កវិចារា និរុជ្ឈន្តិ, កេ ច វិតក្កវិចារេ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ – អហមេតំ ន ជានាមិ អហមេតំ ន បស្សាមី’តិ, ឥតិ យោ ឯវំ វទេយ្យ, សោ ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា…បេ…. ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ; ឯត្ថ វិតក្កវិចារា និរុជ្ឈន្តិ, តេ ច វិតក្កវិចារេ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តី’តិ។ អទ្ធា, ភិក្ខវេ, អសឋោ អមាយាវី ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទេយ្យ អនុមោទេយ្យ; ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា នមស្សមានោ បញ្ជលិកោ បយិរុបាសេយ្យ។

“យត្ថ បីតិ និរុជ្ឈតិ, យេ ច បីតឹ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ, ‘អទ្ធា តេ អាយស្មន្តោ និច្ឆាតា និព្ពុតា តិណ្ណា បារង្គតា តទង្គេនា’តិ វទាមិ។ ‘កត្ថ បីតិ និរុជ្ឈតិ, កេ ច បីតឹ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ – អហមេតំ ន ជានាមិ អហមេតំ ន បស្សាមី’តិ, ឥតិ យោ ឯវំ វទេយ្យ, សោ ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា…បេ…. តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ; ឯត្ថ បីតិ និរុជ្ឈតិ, តេ ច បីតឹ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តី’តិ។ អទ្ធា, ភិក្ខវេ, អសឋោ អមាយាវី ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទេយ្យ អនុមោទេយ្យ; ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា នមស្សមានោ បញ្ជលិកោ បយិរុបាសេយ្យ។

“យត្ថ ឧបេក្ខាសុខំ និរុជ្ឈតិ, យេ ច ឧបេក្ខាសុខំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ, ‘អទ្ធា តេ អាយស្មន្តោ និច្ឆាតា និព្ពុតា តិណ្ណា បារង្គតា តទង្គេនា’តិ វទាមិ។ ‘កត្ថ ឧបេក្ខាសុខំ និរុជ្ឈតិ, កេ ច ឧបេក្ខាសុខំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ – អហមេតំ ន ជានាមិ អហមេតំ ន បស្សាមី’តិ, ឥតិ យោ ឯវំ វទេយ្យ, សោ ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា…បេ…. ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ; ឯត្ថ ឧបេក្ខាសុខំ និរុជ្ឈតិ, តេ ច ឧបេក្ខាសុខំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តី’តិ។ អទ្ធា, ភិក្ខវេ, អសឋោ អមាយាវី ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទេយ្យ អនុមោទេយ្យ; ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា នមស្សមានោ បញ្ជលិកោ បយិរុបាសេយ្យ។

“យត្ថ រូបសញ្ញា និរុជ្ឈតិ, យេ ច រូបសញ្ញំ [យត្ថ រូបសញ្ញា និរុជ្ឈន្តិ, យេ ច រូបសញ្ញា (សី. ស្យា. បី.)] និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ, ‘អទ្ធា តេ អាយស្មន្តោ និច្ឆាតា និព្ពុតា តិណ្ណា បារង្គតា តទង្គេនា’តិ វទាមិ។ ‘កត្ថ រូបសញ្ញា និរុជ្ឈតិ , កេ ច រូបសញ្ញំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ – អហមេតំ ន ជានាមិ អហមេតំ ន បស្សាមី’តិ, ឥតិ យោ ឯវំ វទេយ្យ, សោ ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្ថ រូបសញ្ញា និរុជ្ឈតិ, តេ ច រូបសញ្ញំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តី’តិ។ អទ្ធា, ភិក្ខវេ, អសឋោ អមាយាវី

‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទេយ្យ អនុមោទេយ្យ; ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា នមស្សមានោ បញ្ជលិកោ បយិរុបាសេយ្យ។

“យត្ថ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា និរុជ្ឈតិ, យេ ច អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ, ‘អទ្ធា តេ អាយស្មន្តោ និច្ឆាតា និព្ពុតា តិណ្ណា បារង្គតា តទង្គេនា’តិ វទាមិ។ ‘កត្ថ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា និរុជ្ឈតិ, កេ ច អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ – អហមេតំ ន ជានាមិ អហមេតំ ន បស្សាមី’តិ, ឥតិ យោ ឯវំ វទេយ្យ, សោ ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្ថ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា និរុជ្ឈតិ, តេ ច អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តី’តិ។ អទ្ធា, ភិក្ខវេ, អសឋោ អមាយាវី ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទេយ្យ អនុមោទេយ្យ; ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា នមស្សមានោ បញ្ជលិកោ បយិរុបាសេយ្យ។

“យត្ថ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា និរុជ្ឈតិ, យេ ច វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ, ‘អទ្ធា តេ អាយស្មន្តោ និច្ឆាតា និព្ពុតា តិណ្ណា បារង្គតា តទង្គេនា’តិ វទាមិ។ ‘កត្ថ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា និរុជ្ឈតិ, កេ ច វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ – អហមេតំ ន ជានាមិ អហមេតំ ន បស្សាមី’តិ, ឥតិ យោ ឯវំ វទេយ្យ, សោ ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្ថ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា និរុជ្ឈតិ, តេ ច វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តី’តិ។ អទ្ធា, ភិក្ខវេ, អសឋោ អមាយាវី ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទេយ្យ អនុមោទេយ្យ ; ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា នមស្សមានោ បញ្ជលិកោ បយិរុបាសេយ្យ។

“យត្ថ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា និរុជ្ឈតិ, យេ ច អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ, ‘អទ្ធា តេ អាយស្មន្តោ និច្ឆាតា និព្ពុតា តិណ្ណា បារង្គតា តទង្គេនា’តិ វទាមិ។ ‘កត្ថ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា និរុជ្ឈតិ, កេ ច អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ – អហមេតំ ន ជានាមិ អហមេតំ ន បស្សាមី’តិ, ឥតិ យោ ឯវំ វទេយ្យ, សោ ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្ថ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា និរុជ្ឈតិ, តេ ច អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តី’តិ។ អទ្ធា, ភិក្ខវេ, អសឋោ អមាយាវី ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទេយ្យ អនុមោទេយ្យ; ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា នមស្សមានោ បញ្ជលិកោ បយិរុបាសេយ្យ។

“យត្ថ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា និរុជ្ឈតិ, យេ ច នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ, ‘អទ្ធា តេ អាយស្មន្តោ និច្ឆាតា និព្ពុតា តិណ្ណា បារង្គតា តទង្គេនា’តិ វទាមិ។ ‘កត្ថ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា និរុជ្ឈតិ, កេ ច នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តិ – អហមេតំ ន ជានាមិ អហមេតំ ន បស្សាមី’តិ, ឥតិ យោ ឯវំ វទេយ្យ, សោ ឯវមស្ស វចនីយោ – ‘ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្ថ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា និរុជ្ឈតិ, តេ ច នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញំ និរោធេត្វា និរោធេត្វា វិហរន្តី’តិ។ អទ្ធា, ភិក្ខវេ, អសឋោ អមាយាវី ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទេយ្យ អនុមោទេយ្យ; ‘សាធូ’តិ ភាសិតំ អភិនន្ទិត្វា អនុមោទិត្វា នមស្សមានោ បញ្ជលិកោ បយិរុបាសេយ្យ។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, នវ អនុបុព្ពវិហារសមាបត្តិយោ”តិ។ ទុតិយំ។

៣. និព្ពានសុខសុត្តំ

៣៤. ឯកំ សមយំ អាយស្មា សារិបុត្តោ រាជគហេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ។ តត្រ ខោ អាយស្មា សារិបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – “សុខមិទំ, អាវុសោ, និព្ពានំ។ សុខមិទំ , អាវុសោ, និព្ពាន”ន្តិ។ ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា ឧទាយិ អាយស្មន្តំ សារិបុត្តំ ឯតទវោច – “កិំ បនេត្ថ, អាវុសោ សារិបុត្ត, សុខំ យទេត្ថ នត្ថិ វេទយិត”ន្តិ? “ឯតទេវ ខ្វេត្ថ, អាវុសោ, សុខំ យទេត្ថ នត្ថិ វេទយិតំ។ បញ្ចិមេ, អាវុសោ, កាមគុណា។ កតមេ បញ្ច? ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា, សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា…បេ…. ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា… ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា… កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា – ឥមេ ខោ, អាវុសោ, បញ្ច កាមគុណា។ យំ ខោ, អាវុសោ, ឥមេ បញ្ច កាមគុណេ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សុខំ សោមនស្សំ, ឥទំ វុច្ចតាវុសោ, កាមសុខំ។

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ…បេ…. បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ កាមសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ, ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ សេយ្យថាបិ,

អាវុសោ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ; ឯវមេវស្ស តេ កាមសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ យោ ខោ បនាវុសោ, អាពាធោ ទុក្ខមេតំ វុត្តំ ភគវតា។ ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា សុខំ និព្ពានំ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា...បេ.... ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ វិតក្កសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ, ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ; ឯវមេវស្ស តេ វិតក្កសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ ។ ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ យោ ខោ បនាវុសោ, អាពាធោ ទុក្ខមេតំ វុត្តំ ភគវតា។ ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា សុខំ និព្ពានំ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា...បេ.... តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ បីតិសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ, ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ សេយ្យថាបិ , អាវុសោ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ; ឯវមេវស្ស តេ បីតិសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ យោ ខោ បនាវុសោ, អាពាធោ ទុក្ខមេតំ វុត្តំ ភគវតា។ ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា សុខំ និព្ពានំ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា...បេ.... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ ឧបេក្ខាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ, ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ; ឯវមេវស្ស តេ ឧបេក្ខាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ យោ ខោ បនាវុសោ, អាពាធោ ទុក្ខមេតំ វុត្តំ ភគវតា។ ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា សុខំ និព្ពានំ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ រូបសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ, ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ; ឯវមេវស្ស តេ រូបសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ ។ ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ យោ ខោ បនាវុសោ, អាពាធោ ទុក្ខមេតំ វុត្តំ ភគវតា។ ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា សុខំ និព្ពានំ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តស្ស ចេ , អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ អាកាសានញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ, ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ; ឯវមេវស្ស តេ អាកាសានញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ យោ ខោ បនាវុសោ, អាពាធោ ទុក្ខមេតំ វុត្តំ ភគវតា។ ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា សុខំ និព្ពានំ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម, នត្ថិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ, ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ; ឯវមេវស្ស តេ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ យោ ខោ បនាវុសោ, អាពាធោ ទុក្ខមេតំ វុត្តំ ភគវតា។ ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា សុខំ និព្ពានំ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ តស្ស ចេ, អាវុសោ, ភិក្ខុនោ ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ, ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ សេយ្យថាបិ, អាវុសោ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ; ឯវមេវស្ស តេ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស ហោតិ អាពាធោ។ យោ ខោ បនាវុសោ, អាពាធោ ទុក្ខមេតំ វុត្តំ ភគវតា។ ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា សុខំ និព្ពានំ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ ឥមិនាបិ ខោ ឯតំ, អាវុសោ, បរិយាយេន វេទិតព្ពំ យថា សុខំ និព្ពាន”ន្តិ។ តតិយំ។

៤. គាវីឧបមាសុត្តំ

៣៥. “សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, គាវី បព្ពតេយ្យា ពាលា អព្យត្តា អខេត្តញ្ញូ អកុសលា វិសមេ បព្ពតេ ចរិតុំ។ តស្សា ឯវមស្ស – ‘យំនូនាហំ អគតបុព្ពញ្ចេវ ទិសំ គច្ឆេយ្យំ, អខាទិតបុព្ពានិ ច តិណានិ ខាទេយ្យំ, អបីតបុព្ពានិ ច បានីយានិ បិវេយ្យ’ន្តិ។ សា បុរិមំ បាទំ ន សុប្បតិដ្ឋិតំ បតិដ្ឋាបេត្វា បច្ឆិមំ បាទំ ឧទ្ធរេយ្យ។ សា ន ចេវ អគតបុព្ពំ ទិសំ គច្ឆេយ្យ, ន ច អខាទិតបុព្ពានិ តិណានិ ខាទេយ្យ, ន ច អបីតបុព្ពានិ បានីយានិ បិវេយ្យ; យស្មិំ ចស្សា បទេសេ ឋិតាយ ឯវមស្ស – ‘យំនូនាហំ អគតបុព្ពញ្ចេវ ទិសំ គច្ឆេយ្យំ, អខាទិតបុព្ពានិ ច តិណានិ ខាទេយ្យំ, អបីតបុព្ពានិ ច បានីយានិ បិវេយ្យ’ន្តិ តញ្ច បទេសំ ន សោត្ថិនា បច្ចាគច្ឆេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សា, ភិក្ខវេ, គាវី បព្ពតេយ្យា ពាលា អព្យត្តា អខេត្តញ្ញូ អកុសលា វិសមេ បព្ពតេ ចរិតុំ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ ពាលោ អព្យត្តោ អខេត្តញ្ញូ អកុសលោ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ; សោ តំ និមិត្តំ ន អាសេវតិ ន ភាវេតិ ន ពហុលីករោតិ ន ស្វាធិដ្ឋិតំ អធិដ្ឋាតិ។

“តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យំនូនាហំ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ សោ ន សក្កោតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា…បេ.… ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិតុំ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យំនូនាហំ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ សោ ន សក្កោតិ វិវិច្ចេវ កាមេហិ…បេ.… បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរិតុំ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ‘ភិក្ខុ ឧភតោ ភដ្ឋោ ឧភតោ បរិហីនោ, សេយ្យថាបិ សា គាវី បព្ពតេយ្យា ពាលា អព្យត្តា អខេត្តញ្ញូ អកុសលា វិសមេ បព្ពតេ ចរិតុំ’”។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, គាវី បព្ពតេយ្យា បណ្ឌិតា ព្យត្តា ខេត្តញ្ញូ កុសលា វិសមេ បព្ពតេ ចរិតុំ។ តស្សា ឯវមស្ស – ‘យំនូនាហំ អគតបុព្ពញ្ចេវ ទិសំ គច្ឆេយ្យំ, អខាទិតបុព្ពានិ ច តិណានិ ខាទេយ្យំ, អបីតបុព្ពានិ ច បានីយានិ បិវេយ្យ’ន្តិ។ សា បុរិមំ បាទំ សុប្បតិដ្ឋិតំ បតិដ្ឋាបេត្វា បច្ឆិមំ បាទំ ឧទ្ធរេយ្យ។ សា អគតបុព្ពញ្ចេវ ទិសំ គច្ឆេយ្យ, អខាទិតបុព្ពានិ ច តិណានិ ខាទេយ្យ, អបីតបុព្ពានិ ច បានីយានិ បិវេយ្យ។ យស្មិំ ចស្សា បទេសេ ឋិតាយ ឯវមស្ស – ‘យំនូនាហំ អគតបុព្ពញ្ចេវ ទិសំ គច្ឆេយ្យំ, អខាទិតបុព្ពានិ ច តិណានិ ខាទេយ្យំ, អបីតបុព្ពានិ ច បានីយានិ បិវេយ្យ’ន្តិ តញ្ច បទេសំ សោត្ថិនា បច្ចាគច្ឆេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថា ហិ សា, ភិក្ខវេ, គាវី បព្ពតេយ្យា បណ្ឌិតា ព្យត្តា ខេត្តញ្ញូ កុសលា វិសមេ បព្ពតេ ចរិតុំ។ ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឥធេកច្ចោ ភិក្ខុ បណ្ឌិតោ ព្យត្តោ ខេត្តញ្ញូ កុសលោ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាធិដ្ឋិតំ អធិដ្ឋាតិ។

“តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យំនូនាហំ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ សោ ទុតិយំ ឈានំ អនភិហឹសមានោ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា… ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាធិដ្ឋិតំ អធិដ្ឋាតិ។

“តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យំនូនាហំ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរេយ្យំ សតោ ច សម្បជានោ, សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេយ្យំ យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ សោ តតិយំ ឈានំ អនភិហឹសមានោ បីតិយា ច វិរាគា…បេ.… តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាធិដ្ឋិតំ អធិដ្ឋាតិ។

“តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យំនូនាហំ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ សោ ចតុត្ថំ ឈានំ អនភិហឹសមានោ សុខស្ស ច បហានា…បេ.… ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាធិដ្ឋិតំ អធិដ្ឋាតិ។

“តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យំន្នូនាហំ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ សោ អាកាសានញ្ចាយតនំ អនភិហីសមានោ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា ...បេ.... អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាធិដ្ឋិតំ អធិដ្ឋាតិ។

“តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យំន្នូនាហំ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ សោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ អនភិហីសមានោ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាធិដ្ឋិតំ អធិដ្ឋាតិ។

“តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យំន្នូនាហំ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ សោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ អនភិហីសមានោ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាធិដ្ឋិតំ អធិដ្ឋាតិ។

“តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យំន្នូនាហំ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ សោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ អនភិហីសមានោ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ តំ និមិត្តំ អាសេវតិ ភាវេតិ ពហុលីករោតិ ស្វាធិដ្ឋិតំ អធិដ្ឋាតិ។

“តស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘យំន្នូនាហំ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ សោ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ អនភិហីសមានោ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។

“យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ តំ តទេវ សមាបត្តី សមាបជ្ជតិបិ វុដ្ឋាតិបិ, តស្ស មុទុ ចិត្តំ ហោតិ កម្មញ្ញំ។ មុទុនា កម្មញ្ញេន ចិត្តេន អប្បមាណោ សមាធិ ហោតិ សុភាវិតោ។ សោ អប្បមាណេន សមាធិនា សុភាវិតេន យស្ស យស្ស អភិញ្ញាសច្ឆិករណីយស្ស ធម្មស្ស ចិត្តំ អភិនិន្នាមេតិ អភិញ្ញាសច្ឆិកិរិយាយ តត្រ តត្រេវ សក្ខិភព្ពតំ បាបុណាតិ សតិ សតិ អាយតនេ។

“សោ សចេ អាកង្ខតិ – ‘អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភវេយ្យំ, ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា អស្សំ, ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ អស្សំ...បេ.... យាវ ព្រហ្មលោកាបិ កាយេន វសំ វត្តេយ្យ’ន្តិ, តត្រ តត្រេវ សក្ខិភព្ពតំ បាបុណាតិ សតិ សតិ អាយតនេ។

“សោ សចេ អាកង្ខតិ – ទិព្ពាយ សោតធាតុយា...បេ.... សតិ សតិ អាយតនេ។

“សោ សចេ អាកង្ខតិ – ‘បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានេយ្យំ, សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ, វីតរាគំ វា ចិត្តំ វីតរាគំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ, សទោសំ វា ចិត្តំ សទោសំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ, វីតទោសំ វា ចិត្តំ វីតទោសំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ, សមោហំ វា ចិត្តំ សមោហំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យំ, វីតមោហំ វា ចិត្តំ... សំខិត្តំ វា ចិត្តំ... វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ... មហគ្គតំ វា ចិត្តំ... អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ... សឧត្តរំ វា ចិត្តំ... អនុត្តរំ វា ចិត្តំ... សមាហិតំ វា ចិត្តំ... អសមាហិតំ វា ចិត្តំ... វិមុត្តំ វា ចិត្តំ... អវិមុត្តំ វា ចិត្តំ អវិមុត្តំ ចិត្តន្តិ បជានេយ្យ’ន្តិ, តត្រ តត្រេវ សក្ខិភព្ពតំ បាបុណាតិ សតិ សតិ អាយតនេ។

“សោ សចេ អាកង្ខតិ – ‘អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរេយ្យំ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ...បេ.... ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរេយ្យ’ន្តិ, តត្រ តត្រេវ សក្ខិភព្ពតំ បាបុណាតិ សតិ សតិ អាយតនេ។

“សោ សចេ អាកង្ខតិ – ‘ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន...បេ.... យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានេយ្យ’ន្តិ, តត្រ តត្រេវ សក្ខិភព្ពតំ បាបុណាតិ សតិ សតិ អាយតនេ។

“សោ សចេ អាកង្ខតិ – ‘អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ, តត្រ តត្រេវ សក្ខិភព្ពតំ បាបុណាតិ សតិ សតិ អាយតនេ”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ឈានសុត្តំ

៣៦. “បឋមម្បាហំ , ភិក្ខវេ, ឈានំ និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមិ ; ទុតិយម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ឈានំ និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមិ; តតិយម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ឈានំ និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមិ; ចតុត្ថម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ឈានំ និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមិ; អាកាសានញ្ចាយតនម្បាហំ, ភិក្ខវេ, និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមិ; វិញ្ញាណញ្ចាយតនម្បាហំ, ភិក្ខវេ, និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមិ; អាកិញ្ចញ្ញាយតនម្បាហំ, ភិក្ខវេ, និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមិ; នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនម្បាហំ, ភិក្ខវេ, និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមិ; សញ្ញាវេទយិតនិរោធម្បាហំ, ភិក្ខវេ, និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមិ។

“‘បឋមម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ឈានំ និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ...បេ.... បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ យទេវ តត្ថ ហោតិ រូបគតំ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ, តេ ធម្មេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្លតោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ សមនុបស្សតិ។ សោ តេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បដិវាបេតិ [បតិដ្ឋាបេតិ (ស្យា.), បដិបាទេតិ (ក.) ម. និ. ២.១៣៣ បស្សិតព្ពំ]។ សោ តេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បដិវាបេត្វា [បតិដ្ឋាបេត្វា (ស្យា.), បដិបាទេត្វា (ក.)] អមតាយ ធាតុយា ចិត្តំ ឧបសំហរតិ – ‘ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណីតំ យទិទំ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិបដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពាន’ន្តិ។ សោ តត្ថ ឋិតោ អាសវានំ ខយំ បាបុណាតិ។ នោ ចេ អាសវានំ ខយំ បាបុណាតិ, តេនេវ ធម្មរាគេន តាយ ធម្មនន្ទិយា បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឱបបាតិកោ ហោតិ តត្ថ បរិនិព្ពាយី អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឥស្សាសោ វា ឥស្សាសន្តេវាសី វា តិណបុរិសរូបកេ វា មត្តិកាបុញ្ជេ វា យោគ្គំ ករិត្វា, សោ អបរេន សមយេន ទូរេបាតី ច ហោតិ អក្ខណវេធី ច មហតោ ច កាយស្ស បទាលេតា [បទាលិតា (ក.) អ. និ. ៣.១៣៤; ៤.១៨១]; ឯវមេវំ ខោ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ...បេ.... បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ យទេវ តត្ថ ហោតិ រូបគតំ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ, តេ ធម្មេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្លតោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ សមនុបស្សតិ។ សោ តេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បដិវាបេតិ ។ សោ តេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បដិវាបេត្វា អមតាយ ធាតុយា ចិត្តំ ឧបសំហរតិ – ‘ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណីតំ យទិទំ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិបដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពាន’ន្តិ។ សោ តត្ថ ឋិតោ អាសវានំ ខយំ បាបុណាតិ។ នោ ចេ អាសវានំ ខយំ បាបុណាតិ, តេនេវ ធម្មរាគេន តាយ ធម្មនន្ទិយា បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឱបបាតិកោ ហោតិ តត្ថ បរិនិព្ពាយី អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា។ ‘បឋមម្បាហំ , ភិក្ខវេ, ឈានំ និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

“ទុតិយម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ឈានំ និស្សាយ...បេ.... តតិយម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ឈានំ និស្សាយ... ‘ចតុត្ថម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ឈានំ និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ យទេវ តត្ថ ហោតិ រូបគតំ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ, តេ ធម្មេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្លតោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ សមនុបស្សតិ។ សោ តេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បដិវាបេតិ។ សោ តេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បដិវាបេត្វា អមតាយ ធាតុយា ចិត្តំ ឧបសំហរតិ – ‘ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណីតំ យទិទំ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិបដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពាន’ន្តិ។ សោ តត្ថ ឋិតោ អាសវានំ ខយំ បាបុណាតិ។ នោ ចេ អាសវានំ ខយំ បាបុណាតិ, តេនេវ ធម្មរាគេន តាយ ធម្មនន្ទិយា បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឱបបាតិកោ ហោតិ តត្ថ បរិនិព្ពាយី អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, ឥស្សាសោ វា ឥស្សាសន្តេវាសី វា តិណបុរិសរូបកេ វា មត្តិកាបុញ្ជេ វា យោគ្គំ ករិត្វា, សោ អបរេន សមយេន ទូរេបាតី ច ហោតិ អក្ខណវេធី ច មហតោ ច កាយស្ស បទាលេតា ; ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា, ទុក្ខស្ស ច បហានា, បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ យទេវ តត្ថ ហោតិ រូបគតំ វេទនាគតំ...បេ.... អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា។ ‘ចតុត្ថម្បាហំ , ភិក្ខវេ, ឈានំ និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘អាកាសានញ្ចាយតនម្បាហំ, ភិក្ខវេ, ឈានំ និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ យទេវ តត្ថ ហោតិ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ, តេ ធម្មេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្លតោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ សមនុបស្សតិ។ សោ តេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បដិវាបេតិ។ សោ តេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បដិវាបេត្វា អមតាយ ធាតុយា ចិត្តំ ឧបសំហរតិ – ‘ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណីតំ យទិទំ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិបដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពាន’ន្តិ។ សោ តត្ថ ឋិតោ អាសវានំ ខយំ បាបុណាតិ។ នោ ចេ អាសវានំ ខយំ បាបុណាតិ, តេនេវ ធម្មរាគេន តាយ ធម្មនន្ទិយា បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឱបបាតិកោ ហោតិ តត្ថ បរិនិព្ពាយី អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា។

‘‘សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឥស្សាសោ វា ឥស្សាសន្តេវាសី វា តិណបុរិសរូបកេ វា មត្តិកាបុញ្ជេ វា យោគ្គំ ករិត្វា, សោ អបរេន សមយេន ទូរេបាតី ច ហោតិ អក្ខណវេធី ច មហតោ ច កាយស្ស បទាលេតា; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ យទេវ តត្ថ ហោតិ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ…បេ… អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា។ ‘អាកាសានញ្ចាយតនម្បាហំ, ភិក្ខវេ, និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘‘វិញ្ញាណញ្ចាយតនម្បាហំ , ភិក្ខវេ, និស្សាយ…បេ… អាកិញ្ចញ្ញាយតនម្បាហំ, ភិក្ខវេ, និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមី’តិ, ឥតិ ខោ បនេតំ វុត្តំ ។ កិញ្ចេតំ បដិច្ច វុត្តំ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ យទេវ តត្ថ ហោតិ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ, តេ ធម្មេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្លតោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ សមនុបស្សតិ។ សោ តេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បដិវាបេតិ។ សោ តេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បដិវាបេត្វា អមតាយ ធាតុយា ចិត្តំ ឧបសំហរតិ – ‘ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណីតំ យទិទំ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិបដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពាន’ន្តិ។ សោ តត្ថ ឋិតោ អាសវានំ ខយំ បាបុណាតិ។ នោ ចេ អាសវានំ ខយំ បាបុណាតិ, តេនេវ ធម្មរាគេន តាយ ធម្មនន្ទិយា បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឱបបាតិកោ ហោតិ តត្ថ បរិនិព្ពាយី អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា។

‘‘សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឥស្សាសោ វា ឥស្សាសន្តេវាសី វា តិណបុរិសរូបកេ វា មត្តិកាបុញ្ជេ វា យោគ្គំ ករិត្វា, សោ អបរេន សមយេន ទូរេបាតី ច ហោតិ អក្ខណវេធី ច មហតោ ច កាយស្ស បទាលេតា; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ យទេវ តត្ថ ហោតិ វេទនាគតំ សញ្ញាគតំ សង្ខារគតំ វិញ្ញាណគតំ, តេ ធម្មេ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ រោគតោ គណ្ឌតោ សល្លតោ អឃតោ អាពាធតោ បរតោ បលោកតោ សុញ្ញតោ អនត្តតោ សមនុបស្សតិ។ សោ តេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បដិវាបេតិ។ សោ តេហិ ធម្មេហិ ចិត្តំ បដិវាបេត្វា អមតាយ ធាតុយា ចិត្តំ ឧបសំហរតិ – ‘ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណីតំ យទិទំ សព្ពសង្ខារសមថោ សព្ពូបធិបដិនិស្សគ្គោ តណ្ហាក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពាន’ន្តិ។ សោ តត្ថ ឋិតោ អាសវានំ ខយំ បាបុណាតិ។ នោ ចេ អាសវានំ ខយំ បាបុណាតិ, តេនេវ ធម្មរាគេន តាយ ធម្មនន្ទិយា បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បរិក្ខយា ឱបបាតិកោ ហោតិ តត្ថ បរិនិព្ពាយី អនាវត្តិធម្មោ តស្មា លោកា។ ‘អាកិញ្ចញ្ញាយតនម្បាហំ, និស្សាយ អាសវានំ ខយំ វទាមី’តិ, ឥតិ យំ តំ វុត្តំ, ឥទមេតំ បដិច្ច វុត្តំ។

‘‘ឥតិ ខោ, ភិក្ខវេ, យាវតា សញ្ញាសមាបត្តិ តាវតា អញ្ញាបដិវេធោ។ យានិ ច ខោ ឥមានិ, ភិក្ខវេ, និស្សាយ ទ្វេ អាយតនានិ – នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសមាបត្តិ ច សញ្ញាវេទយិតនិរោធោ ច, ឈាយីហេតេ , ភិក្ខវេ, សមាបត្តិកុសលេហិ សមាបត្តិវុដ្ឋានកុសលេហិ សមាបជ្ជិត្វា វុដ្ឋហិត្វា សម្មា អក្ខាតព្ពានីតិ វទាមី’’តិ។ បឋមំ។

៦. អានន្ទសុត្តំ

៣៧. ឯកំ សមយំ អាយស្មា អានន្ទោ កោសម្ពិយំ វិហរតិ ឃោសិតារាមេ។ តត្រ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ – ‘‘អាវុសោ ភិក្ខវេ’’តិ។ ‘‘អាវុសោ’’តិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បច្ចស្សោសុំ។ អាយស្មា អានន្ទោ ឯតទវោច –

“អច្ឆរិយំ, អាវុសោ, អព្ភុតំ, អាវុសោ! យាវញ្ចិទំ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន សម្ពាធេ ឱកាសាធិគមោ អនុពុទ្ធោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា សោកបរិទេវានំ សមតិក្កមាយ ទុក្ខទោមនស្សានំ អត្ថង្គមាយ ញាយស្ស អធិគមាយ និព្ពានស្ស សច្ឆិកិរិយាយ។ តទេវ នាម ចក្ខុំ ភវិស្សតិ តេ រូបា តញ្ចាយតនំ នោ បដិសំវេទិស្សតិ [បដិសំវេទយតិ (ក.)]។ តទេវ នាម សោតំ ភវិស្សតិ តេ សទ្ទា តញ្ចាយតនំ នោ បដិសំវេទិស្សតិ។ តទេវ នាម ឃានំ ភវិស្សតិ តេ គន្ធា តញ្ចាយតនំ នោ បដិសំវេទិស្សតិ។ សាវ នាម ជិវ្ហា ភវិស្សតិ តេ រសា តញ្ចាយតនំ នោ បដិសំវេទិស្សតិ។ សោវ នាម កាយោ ភវិស្សតិ តេ ផោដ្ឋព្ពា តញ្ចាយតនំ នោ បដិសំវេទិស្សតី”តិ។

ឯវំ វុត្តេ អាយស្មា ឧទាយិ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច – “សញ្ញីមេវ នុ ខោ, អាវុសោ អានន្ទ, តទាយតនំ នោ បដិសំវេទេតិ ឧទាហុ អសញ្ញី”តិ? “សញ្ញីមេវ ខោ, អាវុសោ, តទាយតនំ នោ បដិសំវេទេតិ, នោ អសញ្ញី”តិ។

“កិំសញ្ញី បនាវុសោ, តទាយតនំ នោ បដិសំវេទេតី”តិ? “ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ, សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំសញ្ញីបិ ខោ, អាវុសោ, តទាយតនំ នោ បដិសំវេទេតិ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំសញ្ញីបិ ខោ, អាវុសោ, តទាយតនំ នោ បដិសំវេទេតិ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំសញ្ញីបិ ខោ , អាវុសោ, តទាយតនំ នោ បដិសំវេទេតី”តិ។

“ឯកមិទាហំ, អាវុសោ, សមយំ សាកេតេ វិហរាមិ អញ្ជនវនេ មិគទាយេ។ អថ ខោ, អាវុសោ, ជដិលវាសិកា [ជដិលគាហិយា (សី. បី.), ជឌិលភាគិកា (ស្យា.)] ភិក្ខុនី យេនាហំ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋាសិ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ, អាវុសោ, ជដិលវាសិកា ភិក្ខុនី មំ ឯតទវោច – ‘យាយំ, ភន្តេ អានន្ទ, សមាធិ ន ចាភិនតោ ន ចាបនតោ ន ច សសង្ខារនិគ្គយ្ហវារិតគតោ [សសង្ខារនិគ្គយ្ហវារិតវតោ (សី. ស្យា. កំ. បី.), សសង្ខារនិគ្គយ្ហវារិវាវដោ (ក.) អ. និ. ៣.១០២; ៥.២៧; ទី. និ. ៣.៣៥៥], វិមុត្តត្តា ឋិតោ, ឋិតត្តា សន្តុសិតោ, សន្តុសិតត្តា នោ បរិតស្សតិ។ អយំ, ភន្តេ អានន្ទ, សមាធិ កិំផលោ វុត្តោ ភគវតា’”តិ?

“ឯវំ វុត្តេ, សោហំ, អាវុសោ, ជដិលវាសិកំ ភិក្ខុនឹ ឯតទវោចំ – ‘យាយំ, ភគិនិ, សមាធិ ន ចាភិនតោ ន ចាបនតោ ន ច សសង្ខារនិគ្គយ្ហវារិតគតោ, វិមុត្តត្តា ឋិតោ, ឋិតត្តា សន្តុសិតោ, សន្តុសិតត្តា នោ បរិតស្សតិ។ អយំ, ភគិនិ, សមាធិ អញ្ញាផលោ វុត្តោ ភគវតា’តិ។ ឯវំសញ្ញីបិ ខោ, អាវុសោ, តទាយតនំ នោ បដិសំវេទេតី”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. លោកាយតិកសុត្តំ

៣៨. អថ ខោ ទ្វេ លោកាយតិកា ព្រាហ្មណា យេន ភគវា តេនុបសង្កមឹសុ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតា សទ្ធិំ សម្មោទឹសុ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទឹសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ តេ ព្រាហ្មណា ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ –

“បូរណោ, ភោ គោតម, កស្សបោ សព្ពញ្ញូ សព្ពទស្សាវី អបរិសេសំ ញាណទស្សនំ បដិជានាតិ – ‘ចរតោ ច មេ តិដ្ឋតោ ច សុត្តស្ស ច ជាគរស្ស ច សតតំ សមិតំ ញាណទស្សនំ បច្ចុបដ្ឋិត’ន្តិ។ សោ ឯវមាហ – ‘អហំ អនន្តេន ញាណេន អនន្តំ លោកំ ជានំ បស្សំ វិហរាមី’តិ។ អយម្បិ [អយម្បិ ហិ (ស្យា. ក.)], ភោ គោតម, និគណ្ឋោ នាដបុត្តោ សព្ពញ្ញូ សព្ពទស្សាវី អបរិសេសំ ញាណទស្សនំ បដិជានាតិ – ‘ចរតោ ច មេ តិដ្ឋតោ ច សុត្តស្ស ច ជាគរស្ស ច សតតំ សមិតំ ញាណទស្សនំ បច្ចុបដ្ឋិត’ន្តិ។ សោ [សោបិ (?)] ឯវមាហ – ‘អហំ អនន្តេន ញាណេន អនន្តំ លោកំ ជានំ បស្សំ វិហរាមី’តិ។ ឥមេសំ, ភោ គោតម, ឧភិន្នំ ញាណវាទានំ ឧភិន្នំ អញ្ញមញ្ញំ វិបច្ចនីកវាទានំ កោ សច្ចំ អាហ កោ មុសា”តិ?

“អលំ, ព្រាហ្មណា! តិដ្ឋតេតំ – ‘ឥមេសំ ឧភិន្នំ ញាណវាទានំ ឧភិន្នំ អញ្ញមញ្ញំ វិបច្ចនីកវាទានំ កោ សច្ចំ អាហ កោ មុសា’តិ។ ធម្មំ វោ, ព្រាហ្មណា, ទេសេស្សាមិ, តំ សុណាថ, សាធុកំ មនសិ ករោថ; ភាសិស្សាមី”តិ។ “ឯវំ, ភោ”តិ ខោ តេ ព្រាហ្មណា ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ។ ភគវា ឯតទវោច –

“សេយ្យថាបិ, ព្រាហ្មណា, ចត្តារោ បុរិសា ចតុទ្ទិសា ឋិតា បរមេន ជវេន ច សមន្នាគតា បរមេន ច បទវីតិហារេន។ តេ ឯវរូបេន ជវេន សមន្នាគតា អស្សុ, សេយ្យថាបិ នាម ទឡ្ហធម្មា [ទឡ្ហធម្មោ (សព្ពត្ថ) អ. និ. ៤.៤៥; ម. និ. ១.១១៦ ច, តំសំវណ្ណនាដីកាយោ ច មោគ្គល្លានព្យាករណញ្ច ឱលោកេតព្ពា] ធនុគ្គហោ សិក្ខិតោ កតហត្ថោ កតូបាសនោ លហុកេន អសនេន អប្បកសិរេន តិរិយំ តាលច្ឆាយំ [តាលច្ឆាតិំ (សី. ស្យា. បី.), តាលច្ឆាទិ (ក.) អ. និ. ៤.៤៥; ម. និ. ១.១៦១ បស្សិតព្ពំ] អតិបាតេយ្យ; ឯវរូបេន ច បទវីតិហារេន, សេយ្យថាបិ នាម បុរត្ថិមា សមុទ្ទា បច្ឆិមោ សមុទ្ទោ អថ បុរត្ថិមាយ ទិសាយ ឋិតោ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អហំ គមនេន លោកស្ស អន្តំ បាបុណិស្សាមី’តិ។ សោ អញ្ញត្រេវ អសិតបីតខាយិតសាយិតា អញ្ញត្រ ឧច្ចារបស្សាវកម្មា អញ្ញត្រ និទ្ទាកិលមថបដិវិនោទនា វស្សសតាយុកោ វស្សសតជីវី វស្សសតំ គន្ត្វា អប្បត្វាវ លោកស្ស អន្តំ អន្តរា កាលំ ករេយ្យ។ អថ បច្ឆិមាយ ទិសាយ...បេ.... អថ ឧត្តរាយ ទិសាយ... អថ ទក្ខិណាយ ទិសាយ ឋិតោ បុរិសោ ឯវំ វទេយ្យ – ‘អហំ គមនេន លោកស្ស អន្តំ បាបុណិស្សាមី’តិ។ សោ អញ្ញត្រេវ អសិតបីតខាយិតសាយិតា អញ្ញត្រ ឧច្ចារបស្សាវកម្មា អញ្ញត្រ និទ្ទាកិលមថបដិវិនោទនា វស្សសតាយុកោ វស្សសតជីវី វស្សសតំ គន្ត្វា អប្បត្វាវ លោកស្ស អន្តំ អន្តរា កាលំ ករេយ្យ។ តំ កិស្ស ហេតុ? នាហំ, ព្រាហ្មណា, ឯវរូបាយ សន្ធាវនិកាយ លោកស្ស អន្តំ ញាតេយ្យំ ទដ្ឋេយ្យំ បត្តេយ្យន្តិ វទាមិ។ ន ចាហំ, ព្រាហ្មណា, អប្បត្វាវ លោកស្ស អន្តំ ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយំ វទាមិ។

“បញ្ចិមេ, ព្រាហ្មណា, កាមគុណា អរិយស្ស វិនយេ លោកោតិ វុច្ចតិ។ កតមេ បញ្ច? ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា; សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា...បេ.... ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា... ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា... កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា; ឥមេ ខោ, ព្រាហ្មណា, បញ្ច កាមគុណា អរិយស្ស វិនយេ លោកោតិ វុច្ចតិ។

“ឥធ, ព្រាហ្មណា, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណា, ‘ភិក្ខុ លោកស្ស អន្តមាគម្ម, លោកស្ស អន្តេ វិហរតិ’។ តមញ្ញេ ឯវមាហំសុ – ‘អយម្បិ លោកបរិយាបន្នោ, អយម្បិ អនិស្សដោ លោកម្ហា’តិ។ អហម្បិ ហិ [អហម្បិ (សី. បី.)], ព្រាហ្មណា, ឯវំ វទាមិ – ‘អយម្បិ លោកបរិយាបន្នោ, អយម្បិ អនិស្សដោ លោកម្ហា’”តិ។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណា, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា...បេ.... ទុតិយំ ឈានំ... តតិយំ ឈានំ... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណា, ‘ភិក្ខុ លោកស្ស អន្តមាគម្ម លោកស្ស អន្តេ វិហរតិ’។ តមញ្ញេ ឯវមាហំសុ – ‘អយម្បិ លោកបរិយាបន្នោ, អយម្បិ អនិស្សដោ លោកម្ហា’តិ។ អហម្បិ ហិ, ព្រាហ្មណា, ឯវំ វទាមិ – ‘អយម្បិ លោកបរិយាបន្នោ, អយម្បិ អនិស្សដោ លោកម្ហា’”តិ។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណា, ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណា, ‘ភិក្ខុ លោកស្ស អន្តមាគម្ម លោកស្ស អន្តេ វិហរតិ’។ តមញ្ញេ ឯវមាហំសុ – ‘អយម្បិ លោកបរិយាបន្នោ, អយម្បិ អនិស្សដោ លោកម្ហា’តិ ។ អហម្បិ ហិ, ព្រាហ្មណា, ឯវំ វទាមិ – ‘អយម្បិ លោកបរិយាបន្នោ, អយម្បិ អនិស្សដោ លោកម្ហា’”តិ។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណា, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ...បេ.... សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ...បេ.... សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណា , ‘ភិក្ខុ លោកស្ស អន្តមាគម្ម លោកស្ស អន្តេ វិហរតិ’។ តមញ្ញេ ឯវមាហំសុ – ‘អយម្បិ លោកបរិយាបន្នោ, អយម្បិ អនិស្សដោ លោកម្ហា’តិ។ អហម្បិ ហិ, ព្រាហ្មណា, ឯវំ វទាមិ – ‘អយម្បិ លោកបរិយាបន្នោ, អយម្បិ អនិស្សដោ លោកម្ហា’”តិ។

“បុន ចបរំ, ព្រាហ្មណា, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ អយំ វុច្ចតិ, ព្រាហ្មណា, ‘ភិក្ខុ លោកស្ស អន្តមាគម្ម លោកស្ស អន្តេ វិហរតិ តិណ្ណោ លោកេ វិសត្តិក’”ន្តិ។ សត្តមំ។

៨. ទេវាសុរសង្គាមសុត្តំ

៣៩. “ភូតបុព្ពំ, ភិក្ខវេ, ទេវាសុរសង្គាមោ សមុបព្យូឡ្ហោ [សមុបព្ពូឡ្ហោ (សី. បី.)] អហោសិ។ តស្មិំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, សង្គាមេ អសុរា ជិនីសុ, ទេវា បរាជយិំសុ [បរាជិយិំសុ (សី. ស្យា. ក.)]។ បរាជិតា ច, ភិក្ខវេ, ទេវា [ទេវា

ភីតា (បី.)] អបយឹសុយេវ [អបយំស្វេវ (សី.)] ឧត្តរេនាភិមុខា, អភិយឹសុ [អភិយំសុ (សី.)] អសុរា។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេវានំ ឯតទហោសិ – ‘អភិយន្តេវ ខោ អសុរា។ យំនូន មយំ ទុតិយម្បិ អសុរេហិ សង្គាមេយ្យាមា’តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេវា អសុរេហិ សង្គាមេសុំ។ ទុតិយម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អសុរាវ ជិនឹសុ, ទេវា បរាជយឹសុ។ បរាជិតា ច, ភិក្ខវេ, ទេវា អបយឹសុយេវ ឧត្តរេនាភិមុខា, អភិយឹសុ អសុរា’’។

អថ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេវានំ ឯតទហោសិ – ‘អភិយន្តេវ ខោ អសុរា។ យំនូន មយំ តតិយម្បិ អសុរេហិ សង្គាមេយ្យាមា’តិ។ តតិយម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេវា អសុរេហិ សង្គាមេសុំ។ តតិយម្បិ ខោ , ភិក្ខវេ, អសុរាវ ជិនឹសុ, ទេវា បរាជយឹសុ។ បរាជិតា ច, ភិក្ខវេ, ទេវា ភីតា ទេវបុរំយេវ បវិសឹសុ។ ទេវបុរគតានញ្ច បន [បុន (ក.)], ភិក្ខវេ, ទេវានំ ឯតទហោសិ – ‘ភីរុត្តានគតេន ខោ ទានិ មយំ ឯតរហិ អត្តនា វិហរាម អករណីយា អសុរេហី’តិ។ អសុរានម្បិ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘ភីរុត្តានគតេន ខោ ទានិ ទេវា ឯតរហិ អត្តនា វិហរន្តិ អករណីយា អម្ហេហី’តិ។

“ភូតបុព្ពំ , ភិក្ខវេ, ទេវាសុរសង្គាមោ សមុបព្យូឡ្ហោ អហោសិ។ តស្មិំ ខោ បន, ភិក្ខវេ, សង្គាមេ ទេវា ជិនឹសុ, អសុរា បរាជយឹសុ។ បរាជិតា ច, ភិក្ខវេ, អសុរា អបយឹសុយេវ ទក្ខិណេនាភិមុខា, អភិយឹសុ ទេវា។ អថ ខោ, ភិក្ខវេ, អសុរានំ ឯតទហោសិ – ‘អភិយន្តេវ ខោ ទេវា។ យំនូន មយំ ទុតិយម្បិ ទេវេហិ សង្គាមេយ្យាមា’តិ។ ទុតិយម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អសុរា ទេវេហិ សង្គាមេសុំ។ ទុតិយម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេវា ជិនឹសុ, អសុរា បរាជយឹសុ។ បរាជិតា ច, ភិក្ខវេ, អសុរា អបយឹសុយេវ ទក្ខិណេនាភិមុខា, អភិយឹសុ ទេវា’’។

អថ ខោ, ភិក្ខវេ, អសុរានំ ឯតទហោសិ – ‘អភិយន្តេវ ខោ ទេវា។ យំនូន មយំ តតិយម្បិ ទេវេហិ សង្គាមេយ្យាមា’តិ។ តតិយម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, អសុរា ទេវេហិ សង្គាមេសុំ។ តតិយម្បិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទេវា ជិនឹសុ, អសុរា បរាជយឹសុ។ បរាជិតា ច, ភិក្ខវេ, អសុរា ភីតា អសុរបុរំយេវ បវិសឹសុ។ អសុរបុរគតានញ្ច បន, ភិក្ខវេ, អសុរានំ ឯតទហោសិ – ‘ភីរុត្តានគតេន ខោ ទានិ មយំ ឯតរហិ អត្តនា វិហរាម អករណីយា ទេវេហី’តិ។ ទេវានម្បិ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘ភីរុត្តានគតេន ខោ ទានិ អសុរា ឯតរហិ អត្តនា វិហរន្តិ អករណីយា អម្ហេហី’តិ។

“ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្មិំ សមយេ ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, តស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ភិក្ខុស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘ភីរុត្តានគតេន ខោ ទានាហំ ឯតរហិ អត្តនា វិហរាមិ អករណីយោ មារស្សា’តិ ។ មារស្សាបិ, ភិក្ខវេ, បាបិមតោ ឯវំ ហោតិ – ‘ភីរុត្តានគតេន ខោ ទានិ ភិក្ខុ ឯតរហិ អត្តនា វិហរតិ អករណីយោ មយ្ហ’’’ន្តិ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា…បេ.… ទុតិយំ ឈានំ… តតិយំ ឈានំ… ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, តស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ភិក្ខុស្ស ឯវំ ហោតិ – ‘ភីរុត្តានគតេន ខោ ទានាហំ ឯតរហិ អត្តនា វិហរាមិ អករណីយោ មារស្សា’តិ។ មារស្សាបិ, ភិក្ខវេ, បាបិមតោ ឯវំ ហោតិ – ‘ភីរុត្តានគតេន ខោ ទានិ ភិក្ខុ ឯតរហិ អត្តនា វិហរតិ, អករណីយោ មយ្ហ’’’ន្តិ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ‘ភិក្ខុ អន្ធមកាសិ មារំ, អបទំ វធិត្វា មារចក្ខុំ អទស្សនំ គតោ បាបិមតោ តិណ្ណោ លោកេ វិសត្តិក’’’ន្តិ។

“យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ… សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ… សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ… សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ‘ភិក្ខុ អន្ធមកាសិ មារំ, អបទំ វធិត្វា មារចក្ខុំ អទស្សនំ គតោ បាបិមតោ តិណ្ណោ លោកេ វិសត្តិក’’’ន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. នាគសុត្តំ

៤០. “យស្មិំ , ភិក្ខវេ, សមយេ អារញ្ញិកស្ស នាគស្ស គោចរបសុតស្ស ហត្ថីបិ ហត្ថិនិយោបិ ហត្ថិកលភាបិ ហត្ថិច្ឆាបាបិ បុរតោ បុរតោ គន្ត្វា តិណគ្គានិ ឆិន្ទន្តិ, តេន, ភិក្ខវេ, អារញ្ញិកោ នាគោ អដ្ដីយតិ ហរាយតិ ជិគុច្ឆតិ។ យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ អារញ្ញិកស្ស នាគស្ស គោចរបសុតស្ស ហត្ថីបិ ហត្ថិនិយោបិ ហត្ថិកលភាបិ

ហត្ថិច្ឆាបាបិ ឱភគ្គោភគ្គំ សាខាភង្គំ ខាទន្តិ, តេន, ភិក្ខវេ, អារញ្ញិកោ នាគោ អដ្ដីយតិ ហរាយតិ ជិគុច្ឆតិ។ យស្មិំ , ភិក្ខវេ, សមយេ អារញ្ញិកស្ស នាគស្ស ឱគាហំ ឱតិណ្ណស្ស ហត្ថីបិ ហត្ថិនិយោបិ ហត្ថិកលភាបិ ហត្ថិច្ឆាបាបិ បុរតោ បុរតោ គន្ត្វា សោណ្ឌាយ ឧទកំ អាលោឡេន្តិ, តេន, ភិក្ខវេ, អារញ្ញិកោ នាគោ អដ្ដីយតិ ហរាយតិ ជិគុច្ឆតិ។ យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ អារញ្ញិកស្ស នាគស្ស ឱគាហា ឧត្តិណ្ណស្ស ហត្ថិនិយោ កាយំ ឧបនិឃំសន្តិយោ គច្ឆន្តិ, តេន, ភិក្ខវេ, អារញ្ញិកោ នាគោ អដ្ដីយតិ ហរាយតិ ជិគុច្ឆតិ។

"តស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ អារញ្ញិកស្ស នាគស្ស ឯវំ ហោតិ – 'អហំ ខោ ឯតរហិ អាកិណ្ណោ វិហរាមិ ហត្ថីហិ ហត្ថិនីហិ ហត្ថិកលភេហិ ហត្ថិច្ឆាបេហិ ។ ឆិន្នគ្គានិ ចេវ តិណានិ ខាទាមិ, ឱភគ្គោភគ្គញ្ច មេ សាខាភង្គំ ខាទន្តិ [ខាទិតំ (ស្យា. ក.) មហាវ. ៤៦៧ បស្សិតព្ពំ], អាវិលានិ ច បានីយានិ បិវាមិ, ឱគាហា ច [ឱគាហាបិ ច (ស្យា. ក.) មហាវ. ៤៦៧ បស្សិតព្ពំ] មេ ឧត្តិណ្ណស្ស ហត្ថិនិយោ កាយំ ឧបនិឃំសន្តិយោ គច្ឆន្តិ។ យំនូនាហំ ឯកោ គណស្មា វូបកដ្ឋោ វិហរេយ្យ'ន្តិ។ សោ អបរេន សមយេន ឯកោ គណស្មា វូបកដ្ឋោ វិហរតិ, អច្ឆិន្នគ្គានិ ចេវ តិណានិ ខាទតិ, ឱភគ្គោភគ្គញ្ចស្ស សាខាភង្គំ ន ខាទន្តិ [ន ឱភគ្គោភគ្គញ្ច សាខាភង្គ ខាទតិ (ស្យា. ក.)], អនាវិលានិ ច បានីយានិ បិវតិ, ឱគាហា ចស្ស ឧត្តិណ្ណស្ស ន ហត្ថិនិយោ កាយំ ឧបនិឃំសន្តិយោ គច្ឆន្តិ។

"តស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ អារញ្ញិកស្ស នាគស្ស ឯវំ ហោតិ – 'អហំ ខោ បុព្ពេ អាកិណ្ណោ វិហាសិំ ហត្ថីហិ ហត្ថិនីហិ ហត្ថិកលភេហិ ហត្ថិច្ឆាបេហិ, ឆិន្នគ្គានិ ចេវ តិណានិ ខាទិំ, ឱភគ្គោភគ្គញ្ច មេ សាខាភង្គំ ខាទិំសុ, អាវិលានិ ច បានីយានិ អបាយិំ, ឱគាហា [ឯត្ថ បិសទ្ទោ សព្ពត្ថបិ នត្ថិ] ច មេ ឧត្តិណ្ណស្ស ហត្ថិនិយោ កាយំ ឧបនិឃំសន្តិយោ អគមំសុ។ សោហំ ឯតរហិ ឯកោ គណស្មា វូបកដ្ឋោ វិហរាមិ, អច្ឆិន្នគ្គានិ ចេវ តិណានិ ខាទាមិ, ឱភគ្គោភគ្គញ្ច មេ សាខាភង្គំ ន ខាទន្តិ, អនាវិលានិ ច បានីយានិ បិវាមិ, ឱគាហា ច មេ ឧត្តិណ្ណស្ស ន ហត្ថិនិយោ កាយំ ឧបនិឃំសន្តិយោ គច្ឆន្តី'តិ។ សោ សោណ្ឌាយ សាខាភង្គំ ភញ្ជិត្វា សាខាភង្គេន កាយំ បរិមជ្ជិត្វា អត្តមនោ សោណ្ឌំ សំហរតិ [កណ្ឌុំ សំហន្តិ (សី. បី.) កណ្ឌុំ សំហនតិ (ស្យា.), ឯត្ថ កណ្ឌុវនទុក្ខំ វិនេតីតិ អត្ថោ],។

"ឯវមេវំ ខោ, ភិក្ខវេ, យស្មិំ សមយេ ភិក្ខុ អាកិណ្ណោ វិហរតិ ភិក្ខូហិ ភិក្ខុនីហិ ឧបាសកេហិ ឧបាសិកាហិ រញ្ញា រាជមហាមត្តេហិ តិត្ថិយេហិ តិត្ថិយសាវកេហិ, តស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ ភិក្ខុស្ស ឯវំ ហោតិ – 'អហំ ខោ ឯតរហិ អាកិណ្ណោ វិហរាមិ ភិក្ខូហិ ភិក្ខុនីហិ ឧបាសកេហិ ឧបាសិកាហិ រញ្ញា រាជមហាមត្តេហិ តិត្ថិយេហិ តិត្ថិយសាវកេហិ។ យំនូនាហំ ឯកោ គណស្មា វូបកដ្ឋោ វិហរេយ្យ'ន្តិ។ សោ វិវិត្តំ សេនាសនំ ភជតិ អរញ្ញំ រុក្ខមូលំ បព្ពតំ កន្ទរំ គិរិគុហំ សុសានំ វនបត្ថំ អព្ភោកាសំ បលាលបុញ្ជំ ។ សោ អរញ្ញគតោ វា រុក្ខមូលគតោ វា សុញ្ញាគារគតោ វា និសីទតិ បល្លង្កំ អាភុជិត្វា ឧជុំ កាយំ បណិធាយ បរិមុខំ សតិំ ឧបដ្ឋបេត្វា។

"សោ អភិជ្ឈំ លោកេ បហាយ វិគតាភិជ្ឈេន ចេតសា វិហរតិ, អភិជ្ឈាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ; ព្យាបាទបទោសំ បហាយ អព្យាបន្នចិត្តោ វិហរតិ សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី, ព្យាបាទបទោសា ចិត្តំ បរិសោធេតិ; ថិនមិទ្ធំ បហាយ វិគតថិនមិទ្ធោ វិហរតិ អាលោកសញ្ញី សតោ សម្បជានោ, ថិនមិទ្ធា ចិត្តំ បរិសោធេតិ; ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ បហាយ អនុទ្ធតោ វិហរតិ អជ្ឈត្តំ វូបសន្តចិត្តោ, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចា ចិត្តំ បរិសោធេតិ; វិចិកិច្ឆំ បហាយ តិណ្ណវិចិកិច្ឆោ វិហរតិ អកថំកថី កុសលេសុ ធម្មេសុ, វិចិកិច្ឆាយ ចិត្តំ បរិសោធេតិ។ សោ ឥមេ បញ្ច នីវរណេ បហាយ ចេតសោ ឧបក្កិលេសេ បញ្ញាយ ទុព្ពលីករណេ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ អត្តមនោ សោណ្ឌំ សំហរតិ [កណ្ឌុំ សំហន្តិ (សី. បី.), កណ្ឌុំ សំហនតិ (ស្យា.), ឯត្ថ កណ្ឌុវនសទិសំ ឈានបដិបក្ខំ កិលេសទុក្ខំ វិនេតីតិ អត្ថោ]។ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា...បេ.... ទុតិយំ ឈានំ... តតិយំ ឈានំ... ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ អត្តមនោ សោណ្ឌំ សំហរតិ។

"សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា 'អនន្តោ អាកាសោ'តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ សោ អត្តមនោ សោណ្ឌំ សំហរតិ។ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម 'អនន្តំ វិញ្ញាណ'ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ... សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម 'នត្ថិ កិញ្ចី'តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ... សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ... សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ សោ អត្តមនោ សោណ្ឌំ សំហរតី"តិ។ នវមំ។

១០. តបុស្សសុត្តំ

៤១. ឯកំ សមយំ ភគវា មល្លេសុ វិហរតិ ឧរុវេលកប្បំ នាម មល្លានំ និគមោ។ អថ ខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ ឧរុវេលកប្បំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ។ ឧរុវេលកប្បេ បិណ្ឌាយ ចរិត្វា បច្ឆាភត្តំ បិណ្ឌបាតបដិក្កន្តោ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អាមន្តេសិ – “ឥធេវ តាវ ត្វំ, អានន្ទ, ហោហិ, យាវាហំ មហាវនំ អជ្ឈោគាហាមិ ទិវាវិហារាយា”តិ។ “ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ។ អថ ខោ ភគវា មហាវនំ អជ្ឈោគាហេត្វា អញ្ញតរស្មិំ រុក្ខមូលេ ទិវាវិហារំ និសីទិ។

អថ ខោ តបុស្សោ គហបតិ យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មន្តំ អានន្ទំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ តបុស្សោ គហបតិ អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច –

“មយំ, ភន្តេ អានន្ទ, គិហី កាមភោគិនោ កាមារាមា កាមរតា កាមសម្មុទិតា។ តេសំ នោ, ភន្តេ, អម្ហាកំ គិហីនំ កាមភោគីនំ កាមារាមានំ កាមរតានំ កាមសម្មុទិតានំ បបាតោ វិយ ខាយតិ, យទិទំ នេក្ខម្មំ។ សុតំ មេតំ, ភន្តេ, ‘ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ទហរានំ ទហរានំ ភិក្ខូនំ នេក្ខម្មេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’ [បស្សតំ (?)]។ តយិទំ, ភន្តេ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ភិក្ខូនំ ពហុនា ជនេន វិសភាគោ, យទិទំ នេក្ខម្ម”ន្តិ។

“អត្ថិ ខោ ឯតំ, គហបតិ, កថាបាភតំ ភគវន្តំ ទស្សនាយ។ អាយាម, គហបតិ, យេន ភគវា តេនុបសង្កមិស្សាម; ឧបសង្កមិត្វា ភគវតោ ឯតមត្ថំ អារោចេស្សាម។ យថា នោ ភគវា ព្យាករិស្សតិ តថា នំ ធារេស្សាមា”តិ។

“ឯវំ, ភន្តេ”តិ ខោ តបុស្សោ គហបតិ អាយស្មតោ អានន្ទស្ស បច្ចស្សោសិ។ អថ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ តបុស្សេន គហបតិនា សទ្ធិំ យេន ភគវា តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា អានន្ទោ ភគវន្តំ ឯតទវោច –

“អយំ , ភន្តេ, តបុស្សោ គហបតិ ឯវមាហ – ‘មយំ, ភន្តេ អានន្ទ, គិហី កាមភោគិនោ កាមារាមា កាមរតា កាមសម្មុទិតា, តេសំ នោ ភន្តេ, អម្ហាកំ គិហីនំ កាមភោគីនំ កាមារាមានំ កាមរតានំ កាមសម្មុទិតានំ បបាតោ វិយ ខាយតិ, យទិទំ នេក្ខម្មំ’។ សុតំ មេតំ, ភន្តេ, ‘ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ទហរានំ ទហរានំ ភិក្ខូនំ នេក្ខម្មេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ តយិទំ, ភន្តេ, ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ភិក្ខូនំ ពហុនា ជនេន វិសភាគោ យទិទំ នេក្ខម្ម’”ន្តិ។

“ឯវមេតំ, អានន្ទ, ឯវមេតំ, អានន្ទ! មយ្ហម្បិ ខោ, អានន្ទ, បុព្ពេវ សម្ពោធា អនភិសម្ពុទ្ធស្ស ពោធិសត្តស្សេវ សតោ ឯតទហោសិ – ‘សាធុ នេក្ខម្មំ , សាធុ បវិវេកោ’តិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, នេក្ខម្មេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘កោ នុ ខោ ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មេ នេក្ខម្មេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’? តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘កាមេសុ ខោ មេ អាទីនវោ អទិដ្ឋោ, សោ ច មេ អពហុលីកតោ, នេក្ខម្មេ ច អានិសំសោ អនធិគតោ, សោ ច មេ អនាសេវិតោ ។ តស្មា មេ នេក្ខម្មេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘សចេ ខោ អហំ កាមេសុ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលំ ករេយ្យំ [ពហុលីករេយ្យំ (សី. ស្យា. បី.)], នេក្ខម្មេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវេយ្យំ, ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ មេ នេក្ខម្មេ ចិត្តំ បក្ខន្ទេយ្យ បសីទេយ្យ សន្តិដ្ឋេយ្យ វិមុច្ចេយ្យ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, អបរេន សមយេន កាមេសុ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលមកាសិំ, នេក្ខម្មេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវិំ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, នេក្ខម្មេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ កាមសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ ។ សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ; ឯវមេវស្ស មេ កាមសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ។

“តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា…បេ…. ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, អវិតក្កេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘កោ នុ ខោ ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មេ អវិតក្កេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’? តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ –

‘វិតក្កេសុ ខោ មេ អាទីនវោ អទិដ្ឋោ, សោ ច មេ អពហុលីកតោ, អវិតក្កេ ច អានិសំសោ អនធិគតោ, សោ ច មេ អនាសេវិតោ។ តស្មា មេ អវិតក្កេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘សចេ ខោ អហំ វិតក្កេសុ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលំ ករេយ្យំ, អវិតក្កេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវេយ្យំ, ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ មេ អវិតក្កេ ចិត្តំ បក្ខន្ទេយ្យ បសីទេយ្យ សន្តិដ្ឋេយ្យ វិមុច្ចេយ្យ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, អបរេន សមយេន វិតក្កេសុ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលមកាសឹ, អវិតក្កេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវឹ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, អវិតក្កេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, វិតក្កវិចារានំ វូបសមា…បេ…. ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ វិតក្កសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ។ សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ; ឯវមេវស្ស មេ វិតក្កសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ។

“តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរេយ្យំ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេយ្យំ យំ តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ – ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, និប្បីតិកេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘កោ នុ ខោ ហេតុ កោ បច្ចយោ , យេន មេ និប្បីតិកេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’? តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘បីតិយា ខោ មេ អាទីនវោ អទិដ្ឋោ, សោ ច មេ អពហុលីកតោ, និប្បីតិកេ ច អានិសំសោ អនធិគតោ, សោ ច មេ អនាសេវិតោ។ តស្មា មេ និប្បីតិកេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘សចេ ខោ អហំ បីតិយា អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលំ ករេយ្យំ, និប្បីតិកេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវេយ្យំ, ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ មេ និប្បីតិកេ ចិត្តំ បក្ខន្ទេយ្យ បសីទេយ្យ សន្តិដ្ឋេយ្យ វិមុច្ចេយ្យ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, អបរេន សមយេន បីតិយា អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលមកាសឹ, និប្បីតិកេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវឹ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, និប្បីតិកេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, បីតិយា ច វិរាគា…បេ…. តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ បីតិសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ។ សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ; ឯវមេវស្ស មេ បីតិសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ។

“តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធឹ ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, អទុក្ខមសុខេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘កោ នុ ខោ ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មេ អទុក្ខមសុខេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’? តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘ឧបេក្ខាសុខេ ខោ មេ អាទីនវោ អទិដ្ឋោ, សោ ច មេ អពហុលីកតោ, អទុក្ខមសុខេ ច អានិសំសោ អនធិគតោ, សោ ច មេ អនាសេវិតោ។ តស្មា មេ អទុក្ខមសុខេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘សចេ ខោ អហំ ឧបេក្ខាសុខេ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលំ ករេយ្យំ, អទុក្ខមសុខេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវេយ្យំ, ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ មេ អទុក្ខមសុខេ ចិត្តំ បក្ខន្ទេយ្យ បសីទេយ្យ សន្តិដ្ឋេយ្យ វិមុច្ចេយ្យ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, អបរេន សមយេន ឧបេក្ខាសុខេ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលមកាសឹ អទុក្ខមសុខេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវឹ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, អទុក្ខមសុខេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, សុខស្ស ច បហានា…បេ…. ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ ឧបេក្ខាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ។ សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ; ឯវមេវស្ស មេ ឧបេក្ខាសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ។

“តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា “អនន្តោ អាកាសោ”តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, អាកាសានញ្ចាយតនេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘កោ នុ ខោ ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មេ អាកាសានញ្ចាយតនេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’? តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘រូបេសុ ខោ មេ អាទីនវោ អទិដ្ឋោ, សោ ច អពហុលីកតោ, អាកាសានញ្ចាយតនេ ច

អានិសំសោ អនធិគតោ, សោ ច មេ អនាសេវិតោ។ តស្មា មេ អាកាសានញ្ចាយតនេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘សចេ ខោ អហំ រូបេសុ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលំ ករេយ្យំ, អាកាសានញ្ចាយតនេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវេយ្យំ, ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ មេ អាកាសានញ្ចាយតនេ ចិត្តំ បក្ខន្ទេយ្យ បសីទេយ្យ សន្តិដ្ឋេយ្យ វិមុច្ចេយ្យ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, អបរេន សមយេន រូបេសុ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលមកាសឹ, អាកាសានញ្ចាយតនេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវឹ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, អាកាសានញ្ចាយតនេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ រូបសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ។ សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ; ឯវមេវស្ស មេ រូបសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ។

“តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម “អនន្តំ វិញ្ញាណ”ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘កោ នុ ខោ ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មេ វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’? តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘អាកាសានញ្ចាយតនេ ខោ មេ អាទីនវោ អទិដ្ឋោ, សោ ច អពហុលីកតោ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ ច អានិសំសោ អនធិគតោ, សោ ច មេ អនាសេវិតោ។ តស្មា មេ វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘សចេ ខោ អហំ អាកាសានញ្ចាយតនេ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលំ ករេយ្យំ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវេយ្យំ, ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ មេ វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ ចិត្តំ បក្ខន្ទេយ្យ បសីទេយ្យ សន្តិដ្ឋេយ្យ វិមុច្ចេយ្យ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, អបរេន សមយេន អាកាសានញ្ចាយតនេ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលមកាសឹ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវឹ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ អាកាសានញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ។ សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ ; ឯវមេវស្ស មេ អាកាសានញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ។

“តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘កោ នុ ខោ ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មេ អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’? តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ ខោ មេ អាទីនវោ អទិដ្ឋោ, សោ ច មេ អពហុលីកតោ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ ច អានិសំសោ អនធិគតោ, សោ ច មេ អនាសេវិតោ។ តស្មា មេ អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘សចេ ខោ អហំ វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលំ ករេយ្យំ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវេយ្យំ, ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ មេ អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ ចិត្តំ បក្ខន្ទេយ្យ បសីទេយ្យ សន្តិដ្ឋេយ្យ វិមុច្ចេយ្យ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, អបរេន សមយេន វិញ្ញាណញ្ចាយតនេ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលមកាសឹ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវឹ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ។ សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ; ឯវមេវស្ស មេ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ។

“តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘កោ នុ ខោ ហេតុ កោ បច្ចយោ, យេន មេ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ

ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’? តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ ខោ មេ អាទីនវោ អទិដ្ឋោ, សោ ច មេ អពហុលីកតោ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ ច អានិសំសោ អនធិគតោ, សោ ច មេ អនាសេវិតោ។ តស្មា មេ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘សចេ ខោ អហំ អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលំ ករេយ្យំ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវេយ្យំ, ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ មេ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ ចិត្តំ បក្ខន្ទេយ្យ បសីទេយ្យ សន្តិដ្ឋេយ្យ វិមុច្ចេយ្យ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, អបរេន សមយេន អាកិញ្ចញ្ញាយតនេ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលមកាសឹ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវឹ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឥមិនា វិហារេន វិហរតោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ។ សេយ្យថាបិ, អានន្ទ, សុខិនោ ទុក្ខំ ឧប្បជ្ជេយ្យ យាវទេវ អាពាធាយ; ឯវមេវស្ស មេ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសហគតា សញ្ញាមនសិការា សមុទាចរន្តិ។ ស្វស្ស មេ ហោតិ អាពាធោ។

“តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘យំនូនាហំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរេយ្យ’ន្តិ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘កោ នុ ខោ ហេតុ, កោ បច្ចយោ, យេន មេ សញ្ញាវេទយិតនិរោធេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’? តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ ខោ មេ អាទីនវោ អទិដ្ឋោ, សោ ច មេ អពហុលីកតោ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធេ ច អានិសំសោ អនធិគតោ, សោ ច មេ អនាសេវិតោ។ តស្មា មេ សញ្ញាវេទយិតនិរោធេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ នប្បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, ឯតទហោសិ – ‘សចេ ខោ អហំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលំ ករេយ្យំ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវេយ្យំ, ឋានំ ខោ បនេតំ វិជ្ជតិ យំ មេ សញ្ញាវេទយិតនិរោធេ ចិត្តំ បក្ខន្ទេយ្យ បសីទេយ្យ សន្តិដ្ឋេយ្យ វិមុច្ចេយ្យ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ’។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, អបរេន សមយេន នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេ អាទីនវំ ទិស្វា តំ ពហុលមកាសឹ , សញ្ញាវេទយិតនិរោធេ អានិសំសំ អធិគម្ម តមាសេវឹ។ តស្ស មយ្ហំ, អានន្ទ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ ឯតំ សន្តន្តិ បស្សតោ។ សោ ខោ អហំ, អានន្ទ, សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរាមិ, បញ្ញាយ ច មេ ទិស្វា អាសវា បរិក្ខយំ អគមំសុ។

“យាវកីវញ្ចាហំ , អានន្ទ, ឥមា នវ អនុបុព្ពវិហារសមាបត្តិយោ ន ឯវំ អនុលោមបដិលោមំ សមាបជ្ជិម្បិ វុដ្ឋហិម្បិ, នេវ តាវាហំ, អានន្ទ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ‘អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ’តិ បច្ចញ្ញាសឹ។ យតោ ច ខោ អហំ, អានន្ទ, ឥមា នវ អនុបុព្ពវិហារសមាបត្តិយោ ឯវំ អនុលោមបដិលោមំ សមាបជ្ជិម្បិ វុដ្ឋហិម្បិ, អថាហំ, អានន្ទ, សទេវកេ លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ‘អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុទ្ធោ’តិ បច្ចញ្ញាសឹ។ ញាណញ្ច បន មេ ទស្សនំ ឧទបាទិ – ‘អកុប្បា មេ ចេតោវិមុត្តិ [វិមុត្តិ (ក. សី. ក.)], អយមន្តិមា ជាតិ, នត្ថិ ទានិ បុនព្ភវោ’”តិ។ ទសមំ។

មហាវគ្គោ ចតុត្ថោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ វិហារា ច និព្ពានំ, គាវី ឈានេន បញ្ចមំ;
អានន្ទោ ព្រាហ្មណា ទេវោ, នាគេន តបុស្សេន ចាតិ។

៥. សាមញ្ញវគ្គោ

១. សម្ពាធសុត្តំ

៤២. ឯកំ សមយំ អាយស្មា អានន្ទោ កោសម្ពិយំ វិហរតិ ឃោសិតារាមេ។ អថ ខោ អាយស្មា ឧទាយី យេនាយស្មា អានន្ទោ តេនុបសង្កមិ; ឧបសង្កមិត្វា អាយស្មតា អានន្ទេន សទ្ធិំ សម្មោទិ។ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិ។ ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ អាយស្មា ឧទាយី អាយស្មន្តំ អានន្ទំ ឯតទវោច – “វុត្តមិទំ, អាវុសោ, បញ្ចាលចណ្ឌេន ទេវបុត្តេន –

“សម្ពាធេ គតំ [សម្ពាធេ វត (សី.)] ឱកាសំ, អវិទ្វា ភូរិមេធសោ;
យោ ឈានមពុជ្ឈិ ពុទ្ធោ, បដិលីននិសភោ មុនី”តិ។

“កតមោ, អាវុសោ, សម្ពាធោ, កតមោ សម្ពាធេ ឱកាសាធិគមោ វុត្តោ ភគវតា”តិ? “បញ្ចិមេ, អាវុសោ, កាមគុណា សម្ពាធោ វុត្តោ ភគវតា។ កតមេ បញ្ច? ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា, សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា…បេ.… ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា… ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា… កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ ឥមេ ខោ, អាវុសោ, បញ្ច កាមគុណា សម្ពាធោ វុត្តោ ភគវតា។

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ…បេ.… បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, សម្ពាធេ ឱកាសាធិគមោ វុត្តោ ភគវតា បរិយាយេន។ តត្រាបត្ថិ សម្ពាធោ។ កិញ្ច តត្ថ សម្ពាធោ? យទេវ តត្ថ វិតក្កវិចារា អនិរុទ្ធា ហោន្តិ, អយមេត្ថ សម្ពាធោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា…បេ.… ទុតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, សម្ពាធេ ឱកាសាធិគមោ វុត្តោ ភគវតា បរិយាយេន ។ តត្រាបត្ថិ សម្ពាធោ។ កិញ្ច តត្ថ សម្ពាធោ? យទេវ តត្ថ បីតិ អនិរុទ្ធា ហោតិ , អយមេត្ថ សម្ពាធោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ បីតិយា ច វិរាគា…បេ.… តតិយំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, សម្ពាធេ ឱកាសាធិគមោ វុត្តោ ភគវតា បរិយាយេន។ តត្រាបត្ថិ សម្ពាធោ។ កិញ្ច តត្ថ សម្ពាធោ? យទេវ តត្ថ ឧបេក្ខាសុខំ អនិរុទ្ធំ ហោតិ, អយមេត្ថ សម្ពាធោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សុខស្ស ច បហានា…បេ.… ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, សម្ពាធេ ឱកាសាធិគមោ វុត្តោ ភគវតា បរិយាយេន។ តត្រាបត្ថិ សម្ពាធោ។ កិញ្ច តត្ថ សម្ពាធោ? យទេវ តត្ថ រូបសញ្ញា អនិរុទ្ធា ហោតិ, អយមេត្ថ សម្ពាធោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, សម្ពាធេ ឱកាសាធិគមោ វុត្តោ ភគវតា បរិយាយេន។ តត្រាបត្ថិ សម្ពាធោ។ កិញ្ច តត្ថ សម្ពាធោ? យទេវ តត្ថ អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា អនិរុទ្ធា ហោតិ, អយមេត្ថ សម្ពាធោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘អនន្តំ វិញ្ញាណ’ន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, សម្ពាធេ ឱកាសាធិគមោ វុត្តោ ភគវតា បរិយាយេន ។ តត្រាបត្ថិ សម្ពាធោ។ កិញ្ច តត្ថ សម្ពាធោ? យទេវ តត្ថ វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា អនិរុទ្ធា ហោតិ, អយមេត្ថ សម្ពាធោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម ‘នត្ថិ កិញ្ចី’តិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, សម្ពាធេ ឱកាសាធិគមោ វុត្តោ ភគវតា បរិយាយេន។ តត្រាបត្ថិ សម្ពាធោ។ កិញ្ច តត្ថ សម្ពាធោ? យទេវ តត្ថ អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា អនិរុទ្ធា ហោតិ, អយមេត្ថ សម្ពាធោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, សម្ពាធេ ឱកាសាធិគមោ វុត្តោ ភគវតា បរិយាយេន។ តត្រាបត្ថិ សម្ពាធោ។

កិញ្ច តត្ថ សម្ពាធោ? យទេវ តត្ថ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនសញ្ញា អនិរុទ្ធា ហោតិ, អយមេត្ថ សម្ពាធោ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, សម្ពាធេ ឱកាសាធិគមោ វុត្តោ ភគវតា និប្បរិយាយេនា”តិ។ បឋមំ។

២. កាយសក្ខីសុត្តំ

៤៣. “‘កាយសក្ខី កាយសក្ខី’តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, កាយសក្ខី វុត្តោ ភគវតា”តិ? “ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ…បេ… បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យថា យថា ច តទាយតនំ តថា តថា នំ កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, កាយសក្ខី វុត្តោ ភគវតា បរិយាយេន។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា…បេ… ទុតិយំ ឈានំ… តតិយំ ឈានំ… ចតុត្ថំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យថា យថា ច តទាយតនំ តថា តថា នំ កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, កាយសក្ខី វុត្តោ ភគវតា បរិយាយេន។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា ‘អនន្តោ អាកាសោ’តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យថា យថា ច តទាយតនំ តថា តថា នំ កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, កាយសក្ខី វុត្តោ ភគវតា បរិយាយេន…បេ…។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ យថា យថា ច តទាយតនំ តថា តថា នំ កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, កាយសក្ខី វុត្តោ ភគវតា និប្បរិយាយេនា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. បញ្ញាវិមុត្តសុត្តំ

៤៤. “‘បញ្ញាវិមុត្តោ បញ្ញាវិមុត្តោ’តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, បញ្ញាវិមុត្តោ វុត្តោ ភគវតា”តិ?

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ…បេ… បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ច នំ បជានាតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, បញ្ញាវិមុត្តោ វុត្តោ ភគវតា បរិយាយេន…បេ…។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ, បញ្ញាយ ច នំ បជានាតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, បញ្ញាវិមុត្តោ វុត្តោ ភគវតា និប្បរិយាយេនា”តិ។ តតិយំ។

៤. ឧភតោភាគវិមុត្តសុត្តំ

៤៥. “‘ឧភតោភាគវិមុត្តោ ឧភតោភាគវិមុត្តោ’តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, ឧភតោភាគវិមុត្តោ វុត្តោ ភគវតា”តិ?

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ…បេ… បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ យថា យថា ច តទាយតនំ តថា តថា នំ កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ, បញ្ញាយ ច នំ បជានាតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, ឧភតោភាគវិមុត្តោ វុត្តោ ភគវតា បរិយាយេន…បេ…។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ យថា យថា ច តទាយតនំ តថា តថា នំ កាយេន ផុសិត្វា វិហរតិ, បញ្ញាយ ច នំ បជានាតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, ឧភតោភាគវិមុត្តោ វុត្តោ ភគវតា និប្បរិយាយេនា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. សន្ទិដ្ឋិកធម្មសុត្តំ

៤៦. “‘សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ’តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ វុត្តោ ភគវតា”តិ?

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ…បេ… បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ វុត្តោ ភគវតា បរិយាយេន…បេ…។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, សន្ទិដ្ឋិកោ ធម្មោ វុត្តោ ភគវតា និប្បរិយាយេនា”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សន្ទិដ្ឋិកនិព្ពានសុត្តំ

៤៧. “‘សន្ទិដ្ឋិកំ និព្ពានំ សន្ទិដ្ឋិកំ និព្ពាន’ន្តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, សន្ទិដ្ឋិកំ និព្ពានំ វុត្តំ ភគវតា”តិ?

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ…បេ… បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, សន្ទិដ្ឋិកំ និព្ពានំ វុត្តំ ភគវតា បរិយាយេន…បេ…។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, សន្ទិដ្ឋិកំ និព្ពានំ វុត្តំ ភគវតា និប្បរិយាយេនា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. និព្ពានសុត្តំ

៤៨. “‘និព្ពានំ និព្ពាន’ន្តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ…បេ…។ សត្តមំ។

៨. បរិនិព្ពានសុត្តំ

៤៩. “‘បរិនិព្ពានំ បរិនិព្ពាន’ន្តិ…បេ…។ អដ្ឋមំ។

៩. តទង្គនិព្ពានសុត្តំ

៥០. “‘តទង្គនិព្ពានំ តទង្គនិព្ពាន’ន្តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ…បេ…។ នវមំ។

១០. ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានសុត្តំ

៥១. “‘ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ ទិដ្ឋធម្មនិព្ពាន’ន្តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ វុត្តំ ភគវតា”តិ?

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ …បេ… បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ វុត្តំ ភគវតា បរិយាយេន …បេ…។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, ទិដ្ឋធម្មនិព្ពានំ វុត្តំ ភគវតា និប្បរិយាយេនា”តិ។ ទសមំ។

សាមញ្ញវគ្គោ បញ្ចមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សម្ពាធោ កាយសក្ខី បញ្ញា,

ឧភតោភាគោ សទ្ធិដ្ឋិកា ទ្វេ;
និព្ពានំ បរិនិព្ពានំ,
តទង្គទិដ្ឋធម្មិកេន ចាតិ។

បឋមបណ្ណាសកំ សមត្តំ។

២. ទុតិយបណ្ណាសកំ

(៦) ១. ខេមវគ្គោ

១. ខេមសុត្តំ

៥២. "'ខេមំ ខេម'ន្តិ , អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, ខេមំ វុត្តំ ភគវតា"តិ?

"ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ...បេ.... បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, ខេមំ វុត្តំ ភគវតា បរិយាយេន...បេ....។

"បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, ខេមំ វុត្តំ ភគវតា និប្បរិយាយេនា"តិ។ បឋមំ។

២. ខេមប្បត្តសុត្តំ

៥៣. ខេមប្បត្តោ ខេមប្បត្តោតិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ...បេ....។ ទុតិយំ។

៣. អមតសុត្តំ

៥៤. អមតំ អមតន្តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ...បេ....។ តតិយំ។

៤. អមតប្បត្តសុត្តំ

៥៥. អមតប្បត្តោ អមតប្បត្តោតិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ...បេ....។ ចតុត្ថំ។

៥. អភយសុត្តំ

៥៦. អភយំ អភយន្តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ...បេ....។ បញ្ចមំ។

៦. អភយប្បត្តសុត្តំ

៥៧. អភយប្បត្តោ អភយប្បត្តោតិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ...បេ....។ ឆដ្ឋំ។

៧. បស្សទ្ធិសុត្តំ

៥៨. បស្សទ្ធិ បស្សទ្ធីតិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ...បេ....។ សត្តមំ។

៨. អនុបុព្ពបស្សទ្ធិសុត្តំ

៥៩. អនុបុព្ពបស្សទ្ធិ អនុបុព្ពបស្សទ្ធីតិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ...បេ....។ អដ្ឋមំ។

៩. និរោធសុត្តំ

៦០. និរោធោ និរោធោតិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ...បេ....។ នវមំ។

១០. អនុបុព្ពនិរោធសុត្តំ

៦១. "'អនុបុព្ពនិរោធោ អនុបុព្ពនិរោធោ'តិ, អាវុសោ, វុច្ចតិ។ កិត្តាវតា នុ ខោ, អាវុសោ, អនុបុព្ពនិរោធោ វុត្តោ ភគវតា"តិ?

“ឥធាវុសោ, ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ…បេ… បឋមំ ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អនុបុព្ពនិរោធោ វុត្តោ ភគវតា បរិយាយេន…បេ… ។

“បុន ចបរំ, អាវុសោ, ភិក្ខុ សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, បញ្ញាយ ចស្ស ទិស្វា អាសវា បរិក្ខីណា ហោន្តិ។ ឯត្តាវតាបិ ខោ, អាវុសោ, អនុបុព្ពនិរោធោ វុត្តោ ភគវតា និប្បរិយាយេនា”តិ។ ទសមំ។

១១. អភព្ពសុត្តំ

៦២. “នវ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេ នវ? រាគំ, ទោសំ, មោហំ, កោធំ, ឧបនាហំ, មក្ខំ, បឡាសំ, ឥស្សំ, មច្ឆរិយំ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, នវ ធម្មេ អប្បហាយ អភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុំ។

“នវ, ភិក្ខវេ, ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុំ។ កតមេ នវ? រាគំ, ទោសំ, មោហំ, កោធំ, ឧបនាហំ, មក្ខំ, បឡាសំ, ឥស្សំ, មច្ឆរិយំ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, នវ ធម្មេ បហាយ ភព្ពោ អរហត្តំ សច្ឆិកាតុ”ន្តិ។ ឯកាទសមំ។

ខេមវគ្គោ បឋមោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ខេមោ ច អមតញ្ចេវ, អភយំ បស្សទ្ធិយេន ច;
និរោធោ អនុបុព្ពោ ច, ធម្មំ បហាយ ភព្ពេន ចាតិ។

(៧) ២. សតិបដ្ឋានវគ្គោ

១. សិក្ខាទុព្ពល្យសុត្តំ

៦៣. “បញ្ចិមានិ , ភិក្ខវេ, សិក្ខាទុព្ពល្យានិ។ កតមានិ បញ្ច? បាណាតិបាតោ, អទិន្នាទានំ, កាមេសុមិច្ឆាចារោ, មុសាវាទោ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច សិក្ខាទុព្ពល្យានិ។

“ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ សិក្ខាទុព្ពល្យានំ បហានាយ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវេតព្ពា។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ; វេទនាសុ…បេ.… ចិត្តេ…បេ.… ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ សិក្ខាទុព្ពល្យានំ បហានាយ ឥមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវេតព្ពា”តិ។ បឋមំ។

២. នីវរណសុត្តំ

៦៤. “បញ្ចិមានិ, ភិក្ខវេ, នីវរណានិ។ កតមានិ បញ្ច? កាមច្ឆន្ទនីវរណំ, ព្យាបាទនីវរណំ, ថិនមិទ្ធនីវរណំ , ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណំ, វិចិកិច្ឆានីវរណំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច នីវរណានិ។

“ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ នីវរណានំ បហានាយ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវេតព្ពា។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ; វេទនាសុ…បេ.… ចិត្តេ…បេ.… ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ នីវរណានំ បហានាយ ឥមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវេតព្ពា”តិ។ ទុតិយំ។

៣. កាមគុណសុត្តំ

៦៥. “បញ្ចិមេ, ភិក្ខវេ, កាមគុណា។ កតមេ បញ្ច? ចក្ខុវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា, សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា…បេ.… ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា… ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា… កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសំហិតា រជនីយា។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច កាមគុណា។

“ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ កាមគុណានំ បហានាយ…បេ.… ឥមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវេតព្ពា”តិ។ តតិយំ។

៤. ឧបាទានក្ខន្ធសុត្តំ

៦៦. “បញ្ចិមេ, ភិក្ខវេ, ឧបាទានក្ខន្ធា។ កតមេ បញ្ច? រូបុបាទានក្ខន្ធោ, វេទនុបាទានក្ខន្ធោ, សញ្ញុបាទានក្ខន្ធោ, សង្ខារុបាទានក្ខន្ធោ, វិញ្ញាណុបាទានក្ខន្ធោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា។

“ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ ឧបាទានក្ខន្ធានំ បហានាយ…បេ.… ឥមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវេតព្ពា”តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ឱរម្ភាគិយសុត្តំ

៦៧. “បញ្ចិមានិ, ភិក្ខវេ, ឱរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ។ កតមានិ បញ្ច? សក្កាយទិដ្ឋិ, វិចិកិច្ឆា, សីលព្ពតបរាមាសោ, កាមច្ឆន្ទោ, ព្យាបាទោ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចោរម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ។

“ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បហានាយ…បេ.… ឥមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវេតព្ពា”តិ។ បញ្ចមំ។

៦. គតិសុត្តំ

៦៨. “បញ្ចិមា, ភិក្ខវេ, គតិយោ។ កតមា បញ្ច? និរយោ, តិរច្ឆានយោនិ , បេត្តិវិសយោ, មនុស្សា, ទេវា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច គតិយោ។

“ឥមាសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ គតីនំ បហានាយ...បេ.... ឥមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវេតព្ពា”តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. មច្ឆរិយសុត្តំ

៦៩. “បញ្ចិមានិ, ភិក្ខវេ, មច្ឆរិយានិ។ កតមានិ បញ្ច? អាវាសមច្ឆរិយំ, កុលមច្ឆរិយំ, លាភមច្ឆរិយំ, វណ្ណមច្ឆរិយំ, ធម្មមច្ឆរិយំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច មច្ឆរិយានិ។

“ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ មច្ឆរិយានំ បហានាយ...បេ.... ឥមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវេតព្ពា”តិ។ សត្តមំ។

៨. ឧទ្ធម្ភាគិយសុត្តំ

៧០. “បញ្ចិមានិ , ភិក្ខវេ, ឧទ្ធម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ។ កតមានិ បញ្ច? រូបរាគោ, អរូបរាគោ, មានោ, ឧទ្ធច្ចំ, អវិជ្ជា – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចុទ្ធម្ភាគិយានិ សំយោជនានិ។

“ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ ឧទ្ធម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ បហានាយ...បេ.... ឥមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវេតព្ពា”តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ចេតោខិលសុត្តំ

៧១. [អ. និ. ៥.២០៥; ទី. និ. ៣.៣១៩; ម. និ. ១.១៨៥] “បញ្ចិមេ , ភិក្ខវេ, ចេតោខិលា [ចេតោខីលា (ក.)]។ កតមេ បញ្ច? ឥធ ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សត្ថរិ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ នាធិមុច្ចតិ ន សម្បសីទតិ, តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ , អយំ បឋមោ ចេតោខិលោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ធម្មេ កង្ខតិ...បេ.... សង្ឃេ កង្ខតិ... សិក្ខាយ កង្ខតិ... សព្រហ្មចារីសុ កុបិតោ ហោតិ អនត្តមនោ អាហតចិត្តោ ខិលជាតោ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីសុ កុបិតោ ហោតិ អនត្តមនោ អាហតចិត្តោ ខិលជាតោ, តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, អយំ បញ្ចមោ ចេតោខិលោ។

“ឥមេសំ, ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ ចេតោខិលានំ បហានាយ...បេ.... ឥមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវេតព្ពា”តិ។ នវមំ។

១០. ចេតសោវិនិពន្ធសុត្តំ

៧២. “បញ្ចិមេ , ភិក្ខវេ, ចេតសោវិនិពន្ធា [ចេតោវិនិពទ្ធា (សារត្ថទីបនីដីកា) អ. និ. ៥.២០៦; ទី. និ. ៣.៣២០]។ កតមេ បញ្ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាមេសុ អវីតរាគោ ហោតិ អវិគតច្ឆន្ទោ អវិគតបេមោ អវិគតបិបាសោ អវិគតបរិឡាហោ អវិគតតណ្ហោ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាមេសុ អវីតរាគោ ហោតិ អវិគតច្ឆន្ទោ អវិគតបេមោ អវិគតបិបាសោ អវិគតបរិឡាហោ អវិគតតណ្ហោ, តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, អយំ បឋមោ ចេតសោវិនិពន្ធោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ អវីតរាគោ ហោតិ...បេ.... រូបេ អវីតរាគោ ហោតិ... យាវទត្ថំ ឧទរាវទេហកំ ភុញ្ជិត្វា សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ វិហរតិ ... អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ – ‘ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វា’តិ។ យោ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ – ‘ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ វា’តិ, តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ

បធានាយ។ យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ, អយំ បញ្ចមោ ចេតសោវិនិពន្ធោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា។

“ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ ចេតសោវិនិពន្ធានំ បហានាយ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវេតព្ពា។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ; វេទនាសុ…បេ…. ចិត្តេ…បេ…. ធម្មេសុ ធម្មានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ ចេតសោវិនិពន្ធានំ បហានាយ ឥមេ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវេតព្ពា”តិ។ ទសមំ។

សតិបដ្ឋានវគ្គោ ទុតិយោ។

តស្សុទ្ទានំ –

សិក្ខា នីវរណាកាមា, ខន្ធា ច ឱរម្ភាគិយា គតិ;
មច្ឆេរំ ឧទ្ធម្ភាគិយា អដ្ឋមំ, ចេតោខិលា វិនិពន្ធាតិ។

(៨) ៣. សម្មប្បធានវគ្គោ

១. សិក្ខសុត្តំ

៧៣. “បញ្ចិមានិ , ភិក្ខវេ, សិក្ខាទុព្ពល្យានិ។ កតមានិ បញ្ច? បាណាតិបាតោ …បេ… សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច សិក្ខាទុព្ពល្យានិ។

“ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ សិក្ខាទុព្ពល្យានំ បហានាយ ចត្តារោ សម្មប្បធានា ភាវេតព្ពា។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ; ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ; អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ; ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ សិក្ខាទុព្ពល្យានំ បហានាយ ឥមេ ចត្តារោ សម្មប្បធានា ភាវេតព្ពា”តិ។ បឋមំ។

៧៤-៨១. (យថា សតិបដ្ឋានវគ្គេ តថា សម្មប្បធានវសេន វិត្ថារេតព្ពា។)

១០. ចេតសោវិនិពន្ធសុត្តំ

៨២. “បញ្ចិមេ , ភិក្ខវេ, ចេតសោវិនិពន្ធា។ កតមេ បញ្ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាមេសុ អវីតរាគោ ហោតិ… បេ… ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា។

“ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ ចេតសោវិនិពន្ធានំ បហានាយ ចត្តារោ សម្មប្បធានា ភាវេតព្ពា ។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនុប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ; ឧប្បន្នានំ បាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ… អនុប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ… ឧប្បន្នានំ កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បទហតិ ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ ចេតសោវិនិពន្ធានំ បហានាយ ឥមេ ចត្តារោ សម្មប្បធានា ភាវេតព្ពា”តិ។ ទសមំ។

សម្មប្បធានវគ្គោ តតិយោ។

(៩) ៤. ឥទ្ធិបាទវគ្គោ

១. សិក្ខសុត្តំ

៨៣. “បញ្ចិមានិ , ភិក្ខវេ, សិក្ខាទុព្ពល្យានិ។ កតមានិ បញ្ច? បាណាតិបាតោ…បេ… សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច សិក្ខាទុព្ពល្យានិ។

“ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ សិក្ខាទុព្ពល្យានំ បហានាយ ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ភាវេតព្ពា។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ, វីរិយសមាធិ… ចិត្តសមាធិ… វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ សិក្ខាទុព្ពល្យានំ បហានាយ ឥមេ ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ភាវេតព្ពា”តិ។ បឋមំ។

៨៤-៩១. (យថា សតិបដ្ឋានវគ្គេ តថា ឥទ្ធិបាទវសេន វិត្ថារេតព្ពា។)

១០. ចេតសោវិនិពន្ធសុត្តំ

៩២. “បញ្ចិមេ , ភិក្ខវេ, ចេតសោវិនិពន្ធា។ កតមេ បញ្ច? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កាមេសុ អវីតរាគោ ហោតិ…បេ… ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ច ចេតសោវិនិពន្ធា។

“ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ ចេតសោវិនិពន្ធានំ បហានាយ ឥមេ ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ភាវេតព្ពា។ កតមេ ចត្តារោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ, វីរិយសមាធិ… ចិត្តសមាធិ… វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ។ ឥមេសំ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ ចេតសោវិនិពន្ធានំ បហានាយ ឥមេ ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ភាវេតព្ពា”តិ។ ទសមំ។

ឥទ្ធិបាទវគ្គោ ចតុត្ថោ។

យថេវ សតិបដ្ឋានា, បធានា ចតុរោបិ ច;
ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ច, តថេវ សម្បយោជយេតិ។

(១០) ៥. រាគបេយ្យាលំ

៨៣. “រាគស្ស , ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ នវ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ នវ? អសុភសញ្ញា, មរណសញ្ញា, អាហារេ បដិកូលសញ្ញា, សព្ពលោកេ អនភិរតសញ្ញា, អនិច្ចសញ្ញា, អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា, ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា, បហានសញ្ញា, វិរាគសញ្ញា – រាគស្ស, ភិក្ខវេ អភិញ្ញាយ ឥមេ នវ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។

៨៤. “រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ នវ ធម្មា ភាវេតព្ពា។ កតមេ នវ? បឋមំ ឈានំ, ទុតិយំ ឈានំ, តតិយំ ឈានំ, ចតុត្ថំ ឈានំ, អាកាសានញ្ចាយតនំ, វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ, អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ, នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ, សញ្ញាវេទយិតនិរោធោ – រាគស្ស, ភិក្ខវេ, អភិញ្ញាយ ឥមេ នវ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។

៨៥-១១២. “រាគស្ស, ភិក្ខវេ, បរិញ្ញាយ…បេ… បរិក្ខយាយ…បេ… បហានាយ…បេ… ខយាយ…បេ… វយាយ…បេ… វិរាគាយ…បេ… និរោធាយ…បេ… ចាគាយ…បេ… បដិនិស្សគ្គាយ…បេ… ឥមេ នវ ធម្មា ភាវេតព្ពា”។

១១៣-៤៣២. “ទោសស្ស…បេ… មោហស្ស… កោធស្ស… ឧបនាហស្ស… មក្ខស្ស… បឡាសស្ស… ឥស្សាយ… មច្ឆរិយស្ស… មាយាយ… សាឋេយ្យស្ស… ថម្ភស្ស… សារម្ភស្ស… មានស្ស… អតិមានស្ស… មទស្ស… បមាទស្ស អភិញ្ញាយ…បេ… បរិញ្ញាយ… បរិក្ខយាយ… បហានាយ… ខយាយ… វយាយ… វិរាគាយ… និរោធាយ … ចាគាយ… បដិនិស្សគ្គាយ…បេ… ឥមេ នវ ធម្មា ភាវេតព្ពា”តិ។

រាគបេយ្យាលំ និដ្ឋិតំ។

នវកនិបាតបាឡិ និដ្ឋិតា។